



# Riksdagens protokoll

2003/04:131

Fredagen den 18 juni

Kl. 09.00 – 13.22

---

## 1 § Ny riksdagsledamot

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna

### *Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot*

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Karin Åström (s) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 augusti 2004 sedan Anders Sundström (s) avsagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 19 kap. 11 § vallagen.

Stockholm den 17 juni 2004

*Staffan Magnusson*

*Kerstin Siverby*

## 2 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Olle Lindström* (m) anhållit om entledigande från uppdraget som ersättare för riksdagsledamot i Norrbottens läns valkrets från och med den 18 juni.

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen meddelade att *Gunnar Hökmark* (m) avsagt sig uppdraget som ledamot i konstitutionsutskottet från och med den 19 juni.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Inger Segelström* (s) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 20 juli.

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen meddelade att *Gunnar Hökmark* (m) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 20 juli.

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen meddelade att *Anna Ibrisagic* (m) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 20 juli.

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen meddelade att *Lena Ek* (c) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 20 juli.

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen meddelade att *Bo Lundgren* (m) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 1 oktober.

Kammaren biföll denna anhållan.

### **3 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet**

Talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält *Göran Lennmarker* som ledamot i konstitutionsutskottet efter *Gunnar Hökmark* från och med den 19 juni.

Talmannen förklarade vald till

*ledamot i konstitutionsutskottet*  
*Göran Lennmarker* (m)

### **4 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen**

Talmannen meddelade att *Karin Enström* (m) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 19 juni, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Nils Oskar Nilsson*.

### **5 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan**

Talmannen meddelade att bordläggningsplenium skulle äga rum *fre-  
dagen den 2 juli kl. 12.00*.

Talmannen meddelade att riksmötet 2004/05 skulle inledas med upp-rop *tisdagen den 14 september kl. 11.00*. Öppnandet skulle äga rum *kl. 14.00*.

### 7 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:  
2003/04:FPM111 Gemenskapens kontrollorgan för fiske *KOM(2004)289* till miljö- och jordbruksutskottet

### 8 § Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

*Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken*

Föredrogs  
finansutskottets betänkande 2003/04:FiU20  
Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (prop. 2003/04:100 delvis).

Anf. 1 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Riksdagen är nu på den näst sista plenidagen samlad för att diskutera riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Jag är själv relativt ny i finansutskottet, men jag har förstått att den normala proceduren är att finansutskottets ledamöter diskuterar den ekonomiska politiken och ungefär vid elvatiden svävar finansministern in och går till angrepp på de borgerliga anföranden som han inte har åhört.

I dag frångår vi denna normala procedur i det att finansministern inte kommer över huvud taget.

Herr talman! Jag vill understryka att vi väldigt mycket saknar finansministern, kanske inte så mycket i materiellt hänseende. Vi vet ju ungefär vad han skulle ha sagt, nämligen samma sak som det han sade för några veckor sedan och det han sade i finansdebatten förra våren, det vill säga att allting är de borgerliga partiernas fel.

Även om finansministern är hyggligt förutsägbar innebär hans frånvaro att vi i stället ska diskutera de ekonomisk-politiska riktlinjerna med Sven-Erik Österberg, den socialdemokratiske ordföranden i finansutskottet. Det är inte så intressant. Detta inte på något sätt personligt menat. Vi uppfattar att Sven-Erik Österberg är en hyvens karl – i de delar som är – men han och de socialdemokratiske ledamöterna i finansutskottet representerar ändå i huvudsak någon sorts röstmaskin som ska leverera det som har beslutats i kanslihuset och i överläggningar mellan de tre samarbetspartierna. Den leveransen sker oavsett om det egentligen finns några ekonomiska riktlinjer att redovisa eller några beslut att leverera.

Det ger ju årets vårproposition ganska gott uttryck för.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till den gemensamma reservation som de fyra borgerliga partierna har avgivit om riktlinjerna för den ekonomiska politiken, nämligen reservation 1 i betänkandet.

Den reservationen är på intet sätt ett regeringsprogram. Det är inte ens ett försök till regeringsprogram. Det är en signal om de fyra borgerliga partiernas gemensamma beredvillighet att ta ansvar och ta över regeringsmakten i det här landet. Den lägger en grund genom att peka ut huvuddragen i den politik som vi menar är nödvändig för att återupprätta och få fart på tillväxten i vårt land.

Sverige står inför väldigt stora utmaningar. Vi har i dag höga ohälsotal och ett förskräckande utanförskap på arbetsmarknaden. Det är i dag mer än en miljon vuxna människor som inte går till något arbete. När vi diskuterade den här frågan med finansministern för några veckor sedan uttryckte jag saken som att i stora delar av vårt land, i hela Norrlands inland, står var tredje vuxen medborgare utanför den reguljära arbetsmarknaden.

Eller som Kristdemokraternas ekonomisk-politiska talesman Mats Odell brukar påpeka: Det är i dag minst lika många människor i vårt land som lever på bidrag som det var under de värsta krisåren i början av 1990-talet. Det här paras med en socialdemokratisk regering som delvis har tappat greppet om den statliga kostnadsutvecklingen och som inte levererar det man har lovat väljarna.

Trots bättre tider ökar statsskulden. Bosse Ringholm tvingas i år att låna 64 miljarder kronor för att få den statliga verksamheten att gå runt.

Samtidigt sviks de löften som Socialdemokraterna gick till val på. Målet om 4 % öppen arbetslöshet är vi inte i närheten av. Sysselsättningsmålet överges. Halverat socialbidragsberoende är det inte tal om. Statsministern levererade ett storstilat löfte om kraftigt sänkt ungdomsarbetslöshet i regeringsförklaringen förra året. Verkligheten är en högre arbetslöshet än vad vi haft på fem sex år.

Det finns ett stort behov av att återupprätta den arbetslinje som socialdemokratin tycks ha övergivit. I stället för att göra något åt de grundläggande fundamentala problemen i det svenska samhället lägger regeringen och Socialdemokraterna en vårbudgetproposition med ekonomiska riktlinjer som i stället för att leverera åtgärder mot de här problemen gör det motsatta – generösare sjukersättning, friår, arbetstidsförkortning.

Med buller och bång bjöd statsministern i förra regeringsförklaringen in till de så kallade tillväxtsamtalen. Av dem har blivit intet.

Ovanpå dagens problem kommer en stor demografisk utmaning. Den understryker att vi måste bli fler som arbetar, om inte annat så av det skälet att vi annars inte klarar att långsiktigt finansiera de välfärdssystem som vi har vant oss vid att ta för givna.

Arbetsmarknadsstyrelsen, AMS, larmade häromdagen om en befolkningskris. Man pekade i en demografirapport som speglar de kommande 25 åren på ett, som AMS-chefen sade, alarmistiskt scenario. Vi har i dag en försörjningsbörda som innebär att var och en som arbetar försörjer ytterligare en och en halv person. Om 25 år ska man försörja sig själv och ytterligare två andra.

Det här möts inte med produktivitetsutveckling. Vi har haft en väldigt god produktivitetsutveckling under det senaste året. Den produktivitets-

utvecklingen är dessutom en funktion av utslagningen från arbetslivet. De långsiktiga problemen kan inte mötas med en aldrig så god produktivitet utveckling i näringslivet.

Det finns inga genvägar, herr talman. Om den offentliga sektorns finansieringsproblem långsiktigt ska kunna mötas måste vi bli fler som arbetar och vi måste bli fler som vill och kan arbeta mer.

Det här kräver åtgärder. Det kräver sänkta skatter på arbete. Det kräver stramare bidrag. Ingenting händer. Det lönar sig fortfarande inte för en stor mängd människor i detta land att gå från bidrag till arbete. Regelkrånglet är oförändrat stort. Uppförsbacken för den som vill starta ett företag och omsätta sina idéer i nya jobb är oförändrat stor.

Diskrimineringen av dem som satsar på näringsverksamhet – till exempel de diskriminerande 3:12-reglerna – finns fortfarande kvar trots att det har utretts på både längden, tvären och bredden.

Statsministern sitter på sitt delvis fastighetsskattebefriade gods i Sörmland. Fortfarande görs ingenting åt fastighetsskatteproblematiken för de många småhusägare som i dag är hårt trängda.

Häromdagen kom Egendomsskattekommittén med sitt slutbetänkande. Där tar man små steg för att göra något åt arvs- och gåvoskatterna. Samtidigt höjer man skatten för den som ärver vissa typer av aktieslag. Om utredningens förslag omsätts i beslut i riksdagen genomför man i praktiken en ordning som innebär att angelägna generationsväxlingar i näringslivet kommer att skjutas upp i avvaktan på att huvudägaren avlider.

Låt mig till sist, herr talman, yrka bifall till de moderata reservationerna 2, 4 och 8 i betänkandet.

Jag vill uttrycka ett tack till Lena Ek som ju lämnar finansutskottet och som jag har haft nöjet att samarbeta med en mycket kort tid, men som jag under den korta tiden i väldigt hög grad har uppskattat som kollega och parlamentariker. Jag önskar henne lycka till i arbetet för Sverige i Europaparlamentet.

Anf. 2 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Vi ska diskutera riktlinjerna för den ekonomiska politiken. I går diskuterade vi tilläggsbudgeten. Och i den allmänna samhällsdebatten har tilläggsbudgeten – hur man ska fixa till siffrorna under innevarande år – fått betydande uppmärksamhet därför att det där fanns mer konkreta förslag eftersom det är rätt mycket som man behöver rätta till för att rätta till anletsdragen. Men även om propositionen är rätt tjock är det inte så mycket i detta ordflöde som man kan hitta som är riktiga, långsiktiga riktlinjer för den ekonomiska politiken. Det beror ganska uppenbart dels på att regeringen är väldigt regeringstrött och egentligen bara har som huvuduppgift att få tiden att gå och inte göra några större allvarliga aktiva misstag, dels på att regeringen inte har några som helst gemensamma visioner med sina stödpartier. Man är inte på väg åt samma håll, och då blir det lätt på stället marsch.

Mikael Odenberg sade här att vi i dag saknar finansministern. Jag vet inte det. Möjligen kan man konstatera att han fattas, men saknas vet jag inte om han gör. Själva bilden av hur svår den ekonomisk-politiska debatten är att föra när motparten inte har någon egentlig ståndpunkt och

åsiikt är att man gärna upprepar några mantran gång på gång. På det här sättet kommer vi i varje fall iväg lite tidigare till lunch.

Folkpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken finns i två vallöften. Det ena är att fler ska jobba, och det andra är att statsskulden ska vara lägre. Detta behöver naturligtvis konkretiseras och förtydligas på många olika sätt, men där ligger själva grundbulten i våra riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Jag tänkte börja med att i korta drag beskriva vår syn på Sverige i världen. Vi har just haft en Europavalskampanj, och det har varit svårt för oss alla att göra det tydligt hur Sveriges politik och Europapolitiken hänger ihop. Men Folkpartiet liberalernas syn är att vi ska vara väldigt glada över att vår värld växer och att vårt ömsesidiga utbyte med omvärlden blir större och större. Det tjänar vi alla på.

Jag skulle särskilt vilja nämna tre konkreta punkter där vårt arbete i Europapolitiken, våra svenska insatser i Europaparlamentet och i ministerrådet, har en mycket konkret och jordnära betydelse på den svenska ekonomin.

Den första är Lissabonprocessen. Där brukar vi ofta få höra Bosse Ringholm och Socialdemokraterna skryta, och det finns med även i betänkandet, om hur många fina medaljer vi får i den ekonomiska politikens bandy-VM. Men väldigt sällan hör man talas om de grenar i VM där det inte går så bra för Sverige och som har mycket stor betydelse. Jag skulle särskilt vilja peka på några få av dem. En är att Sverige ligger allra sämst till bland de 15 gamla EU-länderna när det gäller investeringar. Inget annat land har så liten andel investeringar i förhållande till BNP 2002. En annan är att utbildningsnivån bland ungdomar har sjunkit mellan 1999 och 2003 medan den har ökat i EU totalt. Det betyder att utvecklingen på två avgörande punkter för den framtida produktiviteten och för det framtida välbefindandet, humankapital och kapital, går åt fel håll just nu. Det är mycket allvarligt, och det bidrar rimligen till att arbetsproduktiviteten inte kommer att kunna hållas på den nivå som den borde göra.

Den andra punkten som jag vill nämna är tjänstehandelsdirektivet, där vi just har genomdrivit en Europavalrörelse där både regeringen och dess stödpartier har gått till val på att på olika sätt kasta grus i maskineriet eller helt motsätta sig den möjlighet till tjänsteexport som skulle betyda så mycket för svenska småföretag.

Den tredje punkten gäller jordbrukspolitiken som inte bara har en avgörande betydelse för villkoren här hemma, för konsumenterna och för miljön, utan också skulle vara vårt absolut viktigaste bidrag till den internationella solidariteten, någonting som vi i Folkpartiet anser är oerhört centralt, att vi inte bara tänker på hur några få här hemma ska få det som bäst utan att vi faktiskt tar ett globalt ansvar.

Herr talman! LO-basen skriver i dag på debattsidan i min lokala morgontidning och efterlyser initiativ av regeringen. Hon säger: Vi gav er chansen att få fart på Sverige. Sedan pekar hon på att vi står inför stora utmaningar och måste få in fler i arbete.

Jag kan gärna hålla med Wanja Lundby-Wedin om problembeskrivningen. Jag har inte riktigt samma syn på lösningen, att det handlar om en mer aktiv finanspolitik. Jag tycker att regeringen är rätt bra som det är på att lägga ut pengar. Men hon och LO har helt rätt när det gäller själva

grundbulten, nämligen att om vi långsiktigt, inte bara för de allra närmaste åren och inte bara för att hanka oss fram över valet 2006, verkligen ska kunna lägga Sverige i en bra bana för framtiden och klara att finansiera både att ha det hyggligt i den egna hushållskassan när skatten är betald och att finansiera den skattefinansierade välfärden måste vi få mer arbete.

I dag är vi tre per pensionär, varav en inte jobbar. Om 30 år är vi ungefär två per pensionär. Om det då fortfarande är så att en av dem inte jobbar går denna ekvation inte ihop.

Vi i Folkpartiet presenterar i våra riktlinjer ett program för hur vi skulle kunna få fler i arbete genom att de unga kommer ut fortare på arbetsmarknaden, att invandrarna kommer ut på arbetsmarknaden i rimlig omfattning, att de sjukskrivna kommer tillbaka och att de äldre stannar kvar. Det är fullt rimliga och inte alls oöverkomliga beting som skulle innebära att den skattehöjning som statsministern flaggar för på 8 kr i stället skulle kunna ersättas med mer arbete. Det här är basen för en politik som räddar välfärden.

Nu, herr talman, talas det väldigt mycket om arbetsutbudet. Det är mycket bra, även om det är lite verkstad från regeringen och dess stödpartier. Men det räcker inte med olika typer av systemförändringar över hela kartan utan människorna måste också ha någonstans att gå, och då är företagaren grundbulten.

Vi måste få bättre villkor för entreprenörskap. Vi måste komma bort från den tid då, och den tankemodell där, staten bara resonerar med några få storföretag. Företagandet sjunker ju i Sverige i stället för att öka.

I betänkandet skriver majoriteten att tillväxtsamtalen påverkar politiken. Det är en väldigt intressant anmärkning med tanke på att de som ingick i tillväxtsamtalen inte ens märkte när de tog slut, och ingen av oss andra har märkt några som helst avtryck i själva politiken. Det är möjligt att majoriteten i utskottet hör till dem som inte ens har märkt att samtalen har tagit slut utan tror att de pågår – jag vet inte. Det är i varje fall ett ganska anmärkningsvärt påpekande.

Vad vi behöver är konkreta förändringar i attityden till företagande. I stället för att regeringen ska hacka på företagare borde man se till att de får bättre generella villkor för att kunna vara de som skapar jobb och tillväxt.

Jämställdhetsarbetet har helt gått i stå eller också försämrats det. De orättvisa löneskillnaderna är helt cementerade. Villkoren för kvinnors entreprenörskap har inte förbättrats utan har snarast försämrats. Det är ständiga attacker på möjligheterna att bli företagare och att på olika sätt expandera inom de kvinnodominerade sektorerna.

Herr talman! Jag har försökt illustrera ungefär vad vi tycker är viktigt och vill mest fokusera på det. Ändå vill jag påpeka att trots att Socialdemokraterna på de flesta områden saknar idéer, kreativitet och handlingskraft finns det ett undantag. Det gäller då byggstöd. Där finns det tydlig en oändlig uppfinningsrikedom – Klimpstöd, ROT-stöd av alla möjliga upptänkliga sorter, hisstöd, ekologisk omställning beträffande byggena och så vidare.

Tänk, herr talman, om regeringen i stället använde den energin till reformer för goda villkor för entreprenörskap! Då skulle, tror jag, mycket vara vunnet.

När det gäller riktlinjerna för budgetpolitiken är våra ledord: Stärk statens finanser! Vi måste begränsa statens utgifter. Det måste vi göra framför allt genom att begränsa expansionen av det statliga åtagandet. Vi har visat på ett mer öppet hållet saneringsprogram på ungefär 30 miljarder på 3–5 års sikt. Utskottet har tydligen problem med att jämföra det med de 20 miljarderna i våra tabellverk. Men det beror på att det utöver sakfrågorna också gäller ett antal statliga utgifter som inte passerar statens budget, till exempel att inte stänga Barsebäck 2, att återstarta Barsebäck 1 och att inte sätta in pengar i statliga underskottsbolag – det syns inte i statsbudgeten men det är statens pengar.

Vi vill sätta upp ett mål för statens finansiella sparande. Vikten och behovet av det har vi i flera år pekat på, och de här riktlinjerna visar återigen på detta. Vi har gott stöd från bland annat SNS-ekonomerna och Riksgäldskontoret. Vi måste få utgiftstak som håller på riktigt, inte bara med hjälp av kosmetik, och en marginal som är tillräckligt stor för att man ska kunna klara oväntade saker.

Vi har lägre utgifter. Vi sänker de mest skadliga skatterna för jobb och företagande, och vi har ett mindre budgetunderskott. Ändå, herr talman, vill vi göra plats för några angelägna satsningar. Det gäller då det internationella u-landsbiståndet. Det gäller också förbättrat stöd till assistans och tillgänglighet för funktionshindrade liksom några saker till på det sociala området samt en större satsning på forskning och på rättsväsendet.

Herr talman! Vi hoppas naturligtvis på att vid den kommande voteeringen få stöd för våra idéer. Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 5 och 9. Dessutom vill jag passa på att här från talarstolen tacka min kollega Lena Ek för ett gott samarbete under många år. Jag önskar dig, Lena, varmt lycka till i den liberala gruppen i Europaparlamentet.  
(Applåder)

Anf. 3 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Under Mikael Odenbergs och Karin Pilsäters anförande försökte jag pejla djupet i saknaden av finansminister Bosse Ringholm här och har kommit fram till att vi kanske befinner oss i ungefär samma situation som i satirprogrammet Public service där Gudrun Schyman i imitatören Rakel Molins skepnad förklarade från en förhandling med nämnde Ringholm att de efter halvtid upptäckte att de hade förhandlat med en grå motivtapet. Vi har ju en sådan här i kammaren, så vi får väl låta den träda i hans ställe.

Nåväl, själva idén med vårpropositionen är att regeringen ska lägga fram långsiktiga riktlinjer för den ekonomiska politiken som kan lyfta tillväxten och välfärden i landet. Den idén kan man nog säga är förfuskad i den här propositionen. Men det har vi diskuterat tidigare, så det kommer jag inte att gå in på.

Socialdemokraterna har faktiskt haft regeringsmakten i det här landet under de senaste nio åren drygt. Under samma period har välfärden, kan vi med objektiva mått mätt konstatera, försämrats i Sverige. Detta bekräftas för övrigt av Margot Wallström, kommissionär och partiledarfavorit, i en intervju i Dagens industri den 14 maj. Där säger hon att hon tycker att den svenska välfärdens förträfflighet är en myt. Hon säger: ”Många svenskar tycker att vår välfärd är världens bästa. Men får man



perspektiv på Sverige och lär känna andra länders system, så inser man att andra länder både kommit i kapp och gått förbi den svenska välfärden på många områden.”

Ja, vi kan träta om exakt var vi ligger i olika välståndsligor – om vi ligger på femtonde, sextonde eller fjortonde plats – men det finns ett antal ganska kraftiga kriterier som varje dag känns in på skinnet för vanliga medborgare.

Sjukskrivningar och förtidspensioner har ökat dramatiskt, samtidigt som antalet vårdplatser har minskat med 40 %. År 2004, herr talman, blir sjunde året i rad med kostnadsökning för ohälsan. Vårdköerna är långa. Äldreomsorgen fortsätter att ropa efter resurser. Den öppna arbetslösheten stiger och beräknas uppgå till ungefär 5,5 % av arbetskraften. De svenska låginkomsttagarna är fortfarande de hårdast beskattade låginkomsttagarna i världen.

Företag och kapital fortsätter att lämna landet, medan statsministern – som han gjorde i Gnosjö – tittar på och till och med gratulerar Gnosjö, som snart ägs av Tyskland, till att man är attraktiv på den internationella marknaden. Men den tragiska sanningen är att det är en straffbeskattning av svenskt ägande och en favorisering av utländskt ägande som ligger bakom denna attraktionskraft för svenska framgångsrika familjeföretag. Trots detta väljer Socialdemokraterna att behålla både förmögenhetsskatten och dubbelbeskattningen i det svenska skattesystemet.

Man bromsar valfrihet och dynamik. Man motarbetar genom stopplagar på vårdområdet. Bostadsbyggandet är rekordlågt. Vägnetet är kraftigt eftersatt.

Till och med den svenska grundskolan visar allt sämre resultat. Andelen underkända elever har ökat kraftigt sedan år 1994 och uppgår nu till drygt 25 %. Antalet poliser har minskat med drygt 10 % sedan år 1994.

Sverige kommer, både enligt Socialdemokraternas egna beräkningar i vårpropositionen och enligt OECD, att fortsätta att halka efter andra länder under de kommande åren.

Det är klart, som flera har varit inne på, att bristerna i det svenska välfärdssystemet står i ganska bjärt kontrast till de vallöften som ledde fram till regeringsmakten. Rekordhöga kommunalskattehöjningar försvagar nu hushållens köpkraft men löser varken vårdkrisen eller den kommunala underskottsproblematiken.

Frågan är om det måste vara så här. Nej, vi ser att utan tillväxt finns det egentligen bara nedskärningar att fördela. Men det finns ett antal länder, framför allt Irland och Danmark, som har visat att egentligen inget land är dömt att fortsätta en ekonomisk kräftgång.

Det här vill vi, herr talman, åstadkomma även i Sverige genom strukturella reformer och strategiska skattesänkningar på arbete, sparande och företagande. Det krävs också en större satsning på forskning och en kvalitetsinriktad skola, gymnasie- och högskoleutbildning.

Vad det handlar om är att ge Sverige förutsättningar för en uthållig ekonomisk tillväxt på i genomsnitt 3 % per år. Det är kanske en liten skillnad mot de ca 1,9 eller 1,8 % som vi historiskt haft. Men 3 % uthållig tillväxt ger en enorm, en dramatisk, förändring av levnadsvillkoren i Sverige och en dramatisk förändring av den offentliga sektorns finansiering. Därför måste man sätta upp ett sådant mål. Det vill vi kristdemokrater göra.

Inriktningen för vår ekonomiska politik har vi därför lagt på att kraftsamla på de områden som vi tycker måste prioriteras högre: bättre vård, skola och omsorg, ökad valfrihet och köpkraft för barnfamiljerna samt ökat ekonomiskt utrymme för enskilda, familjer och pensionärer genom sänkt inkomstskatt.

Det måste nu äntligen också tas krafttag mot den skyhöga sjukfrånvaron och det ökade antalet förtidspensioneringar genom en ny och samordnad rehabiliteringsförsäkring som redan från början sätter fokus på individens rehabiliteringsbehov.

Företagsklimatet, som är en nyckelfaktor för att det här ska lyckas, måste därför kraftigt förbättras, liksom infrastrukturen och bostadspolitiken. Konkurrensen måste stärkas på ett flertal områden.

Polisen och det övriga rättsväsendet måste också få avsevärt bättre möjligheter att bekämpa brottsligheten. Därför måste den ekonomiska politiken främja en uthållig tillväxt av den totala nationalförmögenheten.

För att möjliggöra ett sådant tillväxtmål krävs det en politik som slår vakt om statsfinansiell stabilitet genom lägre utgifter, lägre skattetryck, sänkt skuldkvot och minskad statsskuld. Därigenom skulle den svenska ekonomins sårbarhet minska.

Det krävs också bättre villkor för arbete och företagande genom konkurrenskraftiga skattenivåer, bättre utbildningssystem, reformerad lönebildning och, som sagt, krafttag mot ohälsa och sjukskrivningar.

Det ger nämligen sammantaget effekten att den totala sysselsättningen skulle kunna öka kraftigt i Sverige. Men det krävs också bättre förutsättningar för att alla ska kunna växa och förverkliga sina ambitioner och på så sätt minska de regionala och sociala obalanserna. Man ökar valfriheten och säkrar både mäns och kvinnors kontroll över den egna tillvaron.

Herr talman! Vi kristdemokrater har angett sex politik- och budgetområden som är prioriterade för oss i den ekonomiska politiken och där vi menar att det behövs reformer i ordets verkliga mening.

Det gäller politiken för att skapa långsiktigt goda tillväxtförutsättningar genom ett bättre investerings- och företagsklimat med en fungerande infrastruktur och bostadsbyggande. Det gäller skattepolitiken för låg- och medelinkomsttagare, valfriheten för barnfamiljer, pensionärernas ekonomiska situation, vården, omsorgen, skolan och ett återupprättat rättssamhälle.

När det gäller satsningarna på vård och omsorg tror vi att ohälsoutvecklingen bäst motverkas med en samlad rehabiliteringsförsäkring i enlighet med Rehabiliteringsutredningens förslag som har varit ute på remiss, som Gerhard Larsson var huvudansvarig för. Samtliga dessa förslag är fullt ut finansierade genom omprioriteringar inom statsbudgeten på både utgifts- och inkomstsidan.

Man säger att det ska löna sig att arbeta och att utbilda sig. I Sverige är det alldeles för dålig avkastning på investeringar i humankapital. Värnskatten, till exempel, är ju en faktiskt en straffskatt på högre utbildning. En person som satsar på en forskarutbildning och kanske kommer ut i förvärvslivet i 30-årsåldern drabbas klockrent av denna straffskatt när man under en kortare tid än de flesta av oss ska ta ut sin livsinkomst. Detta är kontraproduktivt om Sverige ska kunna fortsätta att vara en välfärdsnation framöver.

Herr talman! Dessa förslag finns samlade i våra olika reservationer. Jag yrkar bifall enbart till reservation nr 6. Dessutom yrkar jag bifall till reservation nr 1 om riktlinjer för den ekonomiska politiken som vi kristdemokrater, Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Centern gemensamt har lagt fram.

Herr talman! Slutligen vill jag tacka Lena Ek för många års givande och framför allt trivsamt samarbete i finansutskottet. Jag önskar dig lycka till i ditt viktiga arbete i EU-parlamentet och också som ambassadör i Sverige för hur viktigt det europeiska arbetet är för allas vår välfärd och framtid.

Anf. 4 LENA EK (c):

Herr talman! Ärade ledamöter! Ärade åhörare! Häromdagen hörde jag en historia. Det var en stolt amerikan som sade: Well, här i USA har vi George Bush, här har vi Bob Hope och här har vi Johnny Cash. Då svarade den inte riktigt lika stolte, något nedslagne svensken: I Sverige har vi Göran Persson, no hope and no cash. Ungefär så skulle man kunna sammanfatta åtminstone en del av vår ekonomiska motion.

Vi ser i Sverige i dag att den sociala och regionala klyvningen ökar. Väldigt många kvinnor som arbetar heltid i vården klarar i alla fall inte av sin dagliga försörjning. Rädda Barnen slår larm om att antalet fattiga barn ökar. Vi dras inför internationella domstolar därför att vi inte kan klara en anständig behandling av ensamma asylsökande barn eller av människor som har sökt skydd i Sverige undan tortyr och förföljelse. I många bygder i Sverige funderar man över om det egentligen finns någon framtid eller om det ska planteras gran över hela kommunen.

Vi ser allvarliga tillväxtproblem. Det finns en djup förtroendeklyfta mellan Sveriges företagare och Sveriges regering. Vi har för få arbetade timmar. Om man ska förenkla väldigt grovt skapas tillväxten av produktiviteten multiplicerat med antalet arbetade timmar. Det här är extra allvarligt därför att trycket på våra trygghetssystem och vårt välfärdssystem ökar hela tiden i takt med att befolkningens ålderssammansättning förändras.

Vi ser en utflyttning av arbetstillfällena till andra länder. Det vore kanske inte något stort problem om det skapades nya arbetstillfällena i samma takt i Sverige, om de små företag startades som kunde startas, om de människor anställdes som kunde anställas. Men så är det inte. Antalet nya företag minskar. Sysselsättningsmålet nås inte.

Om vi tittar makroekonomiskt på den svenska ekonomin ser vi att pensionssystemet går rätt så bra. Det kommer att fortsätta att gå på plus inom den offentliga ekonomin. Inom parentes är jag väldigt glad över att vi inte kommer att plocka ut pengar ur AP-fonderna i den här situationen. Det vore en styrka att se till att bevara pensionssystemet stabilt.

Vi ser att den kommunala ekonomin krackelerar runt om i landet. Människor funderar över hur det ska gå med vård, skola och omsorg.

Vi ser framför oss en rad av år när regeringen lägger fram budgetförslag med minus i statsbudgeten. Man har under en följd av år haft underskott i statens finanser, och man planerar att fortsätta att ha det. Samtidigt ser vi att problemen tornar upp sig vid horisonten.

Herr talman! Man kan fråga sig varför våra system inte fungerar. Vi har en otroligt hög skattenivå i Sverige. Vi har aldrig satsat så mycket

pengar på sjukvården som vi gör i dag. Ändå upplever människor att det inte fungerar. Kanske ligger en del av lösningen i att vi har byggt system och lever med system i Sverige som är formade av tankar som tänktes av Gustav Vasa och Axel Oxenstierna, medan de nyaste tankarna tänktes av Per Albin Hansson.

Man har byggt ett centralstyre och ett Sverige där man successivt skulle dra in mer makt till den centrala nivån. Detta baserades på att de som satt högst uppe i toppen på pyramiderna visste bäst.

I dag är samhället annorlunda. Människor kan läsa. Det finns Internet och TV. Informationsflödet är oerhört kraftigt. Människor har självförtroende på ett helt annat sätt. De accepterar inte att det är kyrkoherden, godsherrn eller den enda välutbildade människan i socknen som bestämmer.

I dag vill alla vara med och bestämma, och de ekonomiska rörelsemönstren har i och med detta förändrats oerhört mycket. Det har vi inte förmått att mäta i Sverige. Vi har inte klarat av ett sådant förändrat samhälle.

Det är som i en fabrik. Man kan laga, lappa och investera i en gammal maskin och en gammal produktionslinje, men till slut kommer man till vägs ände där det inte går, där man faktiskt måste byta maskin och förändra produktionslinjen. Jag tror att vi står vid ett sådant vägskal när det gäller svensk ekonomi och svensk samhällsutveckling.

Vi måste alltså klara av att tänka på det sätt som man gör i Gnosjö. Jag var där i våras när man presenterade Det globala Gnosjö. Det tycker jag är en oerhört kaxig och rolig devis för en hel bygd, Det globala Gnosjö. Det är det lilla samhället där man tar hand om varandra och försöker ordna det så bra som möjligt på det lokala planet, men där man samtidigt med fullt och stort självförtroende är beredd att delta på all världens marknader, är beredd att diskutera med all världens människor, är beredd att ta till sig all världens nya idéer. På något sätt måste vi få upp det tänkesättet också till den centrala nationella nivån, men det gör vi inte i dag.

Vi i Centerpartiet formerar vår ekonomiska politik efter federalismens principer. Vi försöker att se på denna samhällsutveckling och visa att vi har tilltro till individen. Vi försöker att visa att det är viktigt med det lilla företagandet som skapas och uppmuntras och som sedan kan växa till det stora företagandet.

Det är ett allvarligt varningstecken att Sverige har den lägsta investeringsnivån när det gäller företagsinvesteringar bland alla EU-länder. Vi har den lägsta investeringsnivån i företagandet. Det är en allvarlig varningssignal, och det borde vi fundera mera över och uppmuntra företagande. Systemen är inte ens neutrala, utan det är till och med så att en företagare diskrimineras, till exempel i föräldraförsäkringen. En småföretagare som har samma inkomst nedanför nedersta strecket i deklARATIONEN som en arbetstagare får ändå bara två tredjedelar av den föräldrapenning som den som är arbetstagare får, därför att reglerna säger att inkomsten för den ena ska delas med årets arbetade dagar och för den andra med årets alla dagar. Vi har alltså till och med negativa signaler till de människor som vill starta företag, och det håller inte i den nya globala världen.

Vi har från Centerpartiet anvisat reformer inom fyra områden, herr talman. Vi föreslår en inkomstskattereform för självbestämmande och tillväxt som ska ge människor möjlighet att leva på sin lön, en reform

inom rättsväsendet, så att man ska våga vistas i och använda sina möjligheter i samhället, och ett fördubblat barnbidrag, för att ta några exempel.

Vi har en hel rad reformförslag som handlar om företagande och tillväxt, bland annat att man skattefritt ska kunna spara ihop till startkapital för småföretag – något som jag tror skulle betyda väldigt mycket. Vi föreslår också regler som underlättar för invandrare och för kvinnor. Vi har ett reformpaket som handlar om hälsa och tillväxt med en samordnad arbetslivsförsäkring och en finansiell samordning.

När man står i talarstolen i riksdagen och säger ”finansiell samordning” låter det oerhört tekniskt. Men om Sverige blev mera som Finspång, det vill säga om vi hade en finansiell samordning och samordning mellan de myndigheter som ska hjälpa människor att komma i arbete, så skulle vi, om vi bara överför Finspångs siffror till statsbudgeten, landa på en besparing på 30 miljarder. Det är ju oerhört mycket ur ett statsbudgetperspektiv. För mig är det omöjligt att förstå varför man inte direkt lägger fram de här förslagen. De är ju testade i verkligheten och går att genomföra. Det vore praktiskt vettigt och skulle gynna alla.

Vi har också ett reformpaket för miljö och tillväxt.

Herr talman! Politik är att vilja, och politik måste utgå från en vision om hur det framtida Sverige ska se ut. När man läser vårpropositionen om den långsiktiga ekonomiska politiken ser man att det kanske är det som är det största hålet i den här produkten, att visionen saknas för hur det framtida Sverige ska se ut. Vi har lagt fram ett budgetförslag för ett annat samhälle som ser på människor, företagande och solidaritet på ett annat sätt.

Jag vill säga, herr talman, att jag är glad att vi också har en borgerlig reservation som samlar ihop mycket av det som skulle kunna kallas det företagsamma Sverige och som är en god grund för ett framtida politiskt samarbete och för en annan regering efter valet 2006.

Slutligen, eftersom min talartid för det här anförandet är ute, skulle jag vilja tacka alla som jag har mött under mina sex år i riksdagen.

När jag blev invald för sex år sedan hade jag aldrig varit inne i riksdagen en enda gång. Jag kom hit med en barnvagn. Det fjärde och sista barnet var två och en halv månad, och hon låg i vagnen. Under låg det blöjor och de första handlingarna som jag skulle läsa in.

Jag möttes här av ett otroligt positivt klimat, oerhört kompetenta och trevliga människor. Det kanske är synd att inte så många av väljarna riktigt har förstått det. Jag möttes också av en otroligt kompetent personal, som i alla lägen har ställt upp, alltifrån de som sköter markservicen i huset till de som sköter utredningstjänsten och inte minst utskottskanslierna.

Det har funnits en vilja från talmannen, först Birgitta Dahl och sedan Björn von Sydow, att försöka titta på jämställdhetsvillkoren i den här riksdagen. Och min erfarenhet är att det arbetet bör fortsätta med oförminskad kraft.

Min första debatt var faktiskt den ekonomiska debatten på hösten. Då hade jag ännu inte stått i talarstolen. Debatten direktsändes i TV. Jag ammade då förstås fortfarande var fjärde timme. Det hela var ganska nervöst, kan jag säga. Eftersom jag inte visste hur det fungerade visste jag inte heller att man kunde höja och sänka talarstolen, så jag levererade hela anförandet på tå. Nu känner jag mig något mer hemma i detta.

Min ambition är, när jag nu har blivit invald i Europaparlamentet, att försöka binda ihop den nationella politiska nivån med den europeiska politiska nivån. Det tror jag är oerhört viktigt för Sveriges framtid och för våra barns framtid.

Tack, herr talman, och tack allihopa!

Jag yrkar bifall till reservation 1 och reservation 7.  
(Applåder)

Anf. 5 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag ska göra en liten inledning.

När jag hörde oppositionspartiernas inledningar här och synpunkterna på Bosse Ringholm kom jag att tänka på barnboken av Astrid Lindgren, *Emil i Lönneberga*. När Emil skulle köpa sockerdricka och inte fick göra det sade han: När jag inte har pengar kan jag inte köpa sockerdricka, och när jag har pengar så får jag inte köpa sockerdricka. När i hundan ska jag köpa sockerdricka? Då kan man säga: När i hundan är Bosse Ringholm till lags egentligen? När han är här träts det på honom, och när han inte är här träts det för att han inte är här. Han har en ganska otacksam uppgift.

Jag skulle ändå vilja gå över till den seriösa delen och säga att det faktiskt har funnits två tillfällen att diskutera ekonomisk politik med finansministern denna vår, dels när budgetpropositionen avlämnades, dels i en särskild debatt som begärdes och som också beviljades av talmannen i den här frågan. Så man har kunnat föra de här diskussionerna med honom.

Bosse Ringholm är upptagen av andra uppdrag i dag och kunde därför inte vara här.

Jag tycker att det här är en viktig debatt där vi diskuterar de linjer som dras upp för den ekonomiska politiken framåt. Sverige lever i en synnerligen internationell värld. Vi blir alltmer beroende av vår omgivning.

Allt går snabbare, det vet vi också. När Gustav II Adolf avled på ett slagfält i Lützen tog det några veckor innan man visste om det i Stockholm. När de första utvandarna reste till Amerika 1840 och 1850 gjorde man det i förvisning om att man aldrig kunde återvända. Det fanns ingen återvändo. 50 år senare kunde man återvända. Ytterligare 50 senare kunde man ta sig ganska enkelt till USA. I dag handlar det om en resa, om inte över en dag, så i varje fall två dagar. Våra barn och barnbarn har mejlkompisar runt hela världen. De rör sig på ett sätt som var otänkbart under det tidsperspektiv som jag kan överblicka från den tid jag växte upp. Då var det anmärkningsvärt när någon reste långt utomlands. Det talades det om i bygden, och det var sensationellt. Det är helt annorlunda i dag. Det är klart att det här påverkar politiken.

Varför pratar han om det där? kan någon undra. Men det påverkar politiken och vilka riktlinjer vi drar upp. Vi ser också i de dagliga nyhets-sändningarna vad som händer ute i världen och som får omedelbar effekt också på den svenska politiken. Det betyder att vi är utsatta för vår omvärld. Icke desto mindre viktigt är det då för Sveriges väl och ve vad vi beslutar och vilka riktlinjer vi drar upp.

Det här budgetförslaget, som har tillkommit i samverkan mellan socialdemokrater, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, vilar på det manifest som grundlades efter valet 2002, det så kallade 121-punktsprogrammet, där vi

tre samverkande partier har föresatt oss att det programmet ska vi genomföra under den här perioden. Vi har betat av det stegvis. Det finns ett antal punkter kvar. Ambitionen är att vi naturligtvis ska kunna hantera även de delar som återstår.

När jag lyssnar på oppositionspartierna är det inte nog med elände i den situation som Sverige befinner sig i. Hur uppfattar då svenska folket den ekonomiska politiken och den politik som förs i landet? Ja, det kan man mäta på olika sätt. Vi fick en avkänning genom den djuplodade väljarundersökning som SCB gjorde. Den visade att regeringsunderlaget faktiskt fick ett bra förtroende från väljarna. Däremot finns det andra partier som backar, kanske till förmån för andra. Men man kan inte se att den förtroendekris som man försöker lyfta fram från oppositionspartierna i denna kammare faktiskt är verklighet ute i samhället med tanke på vad väljarna faktiskt tycker och hur Sverige utvecklas.

Jag tycker att det är en indikation på att vi tre samverkande partier och den politik vi fört ändå har ett stöd i det svenska samhället. Man tycker att det är en utveckling som går i rätt riktning och ligger väl i linje med vad man anser är rätt.

Jag tycker att det här är viktigt.

Det andra är att Sverige under det senaste året har fått den högsta ratingen när det gäller ekonomi. Den gick upp nu senast. Det rimmar också väldigt illa med vad oppositionen här säger. Skulle man lyssna på det och dra slutsatser av det skulle vi säga att vi står på ruinens brant. Det är inte sanningen i den internationella jämförelsen. I jämförelse med Europa ligger vi bra till i fråga om i princip alla mål. I jämförelse med våra grannländer står vi också väl stärkta.

Det här tycker jag också är viktigt.

Det betyder inte att det inte finns problem i det svenska samhället. Det kan jag vara den första att stryka under. Å andra sidan kan vi fråga vilket land som kan stoltsera med att man inte har några bekymmer som behöver lösas. Jag tycker att det vore förmätet att säga att det inte är på det viset. Så är det naturligtvis också för oss.

Vi har ett antal mål för den gemensamma politiken, dels överskotts-målet, dels sysselsättningsmålet. Det har gjorts en ganska stor affär av att de inte nåtts vid de tidpunkter som fastställts. Vi vet att vi har varit i en ganska besvärlig lågkonjunktur som har dragit fram över Europa. Sverige har fått känna av den också men har i många avseenden klarat sig bättre än många andra europeiska länder. Det vet vi. Det måste hanteras så att vi också kan ta oss ur den. Vi vet att det är viktigt att föra en balanserad politik och ha ett mål så att man kan peka på vart man vill nå.

Vi kan tycka att sysselsättningsgraden är för låg i Sverige. Vi har ett mål på 80 %, men vi ligger på drygt 77 %. Vi kan tycka att arbetslösheten är för hög, vilket den är. Men den är låg i en internationell jämförelse, och i jämförelse med Europa kan vi se att den svenska sysselsättningsgraden står sig väl, även om vi måste höja den framöver för att klara målen.

Det här är viktigt att peka på.

Jag tycker att man kan säga att svensk ekonomi står sig stark. Dels visas detta av den rating som gjorts, dels för vi en ansvarsfull utgiftspolitik där vi ser till att de utgifter som vi tar på oss också finansieras och att vi långsiktigt tar ett ansvar för den ekonomiska politiken.

Det är några problem som jag nämnde och som jag tycker att det finns anledning att peka på och där vi måste ta nya tag. Det som kanske bekymrar mig mest är arbetslösheten. Vi vet att den är ett gissel för den enskilda människan, men den är också ett gissel för samhället. Ju längre tid en arbetslöshet får vara, desto svårare är det också att få ned arbetslösheten och få ut människor i arbete igen. Därför gör vi en kraftig satsning i den budget vi lägger just på sysselsättningsskapande åtgärder i storleksordningen 10 miljarder i olika former – arbetsmarknadsutbildningar, ROT-avdrag och sysselsättningsstöd.

Jag är rädd för att det här kanske inte räcker, utan det är en fråga som vi bör återkomma till i höstens budget. Vi bör se närmare på och fundera vidare på hur den framtida inriktningen bör vara för att få upp sysselsättningen.

Det andra som man kan känna lite oro för är kommunernas och landstingens ekonomi. Vi vet att mycket av välfärden produceras i kommuner och landsting. Där finns det inte något stort missnöje. Jag såg att Landsförbundet hade gjort en undersökning som pekade på att de som var mest missnöjda med sjukvården var de som aldrig behövde den. De som behövde den tyckte att den fungerade ganska hyggligt. Det är faktiskt viktigt att påpeka detta. Vi vet att sjukvården står inför enormt stora utmaningar; vi kan göra så mycket mer. Allt där vi kan göra mer kostar pengar. Det fordras apparater och apparatur, och det kommer nya kostsamma mediciner. Men alltihop ökar välfärden. Därför kommer kommunsektorn och landstingen att vara en prioriterad del i regeringens politik även framöver så att vi kan klara välfärden i den delen.

Till sist, herr talman! När jag läser den samlade borgerliga reservationen tycker jag att den påminner mig mycket om sådana instruktioner som brukar finnas längst bak när man till exempel köper en gräsklippare – felsökningskatalog. Det står: Startar inte motorn, kontrollera att det finns bensin. Finns inte bensin, fyll på. Det där är man väldigt betjänt av när man åker bil och står någonstans mellan bensinstationerna! Det är ungefär likadant här. Vid låg sysselsättning – åtgärd: öka sysselsättningen. Men det beskrivs ingenstans hur man ska åstadkomma det. Jag förstår att det har varit svårt på den borgerliga sidan att få ihop det till en gemensam politik när man ska finansiera utgifterna.

Jag tycker att reservationen är synnerligen tunn för väljarna att läsa om man vill ha en indikation på vad de borgerliga partierna faktiskt vill. Man har en massa högt stående mål, och jag kan hålla med om en hel del i de delarna. Men det blir väldigt tunt sedan när man ska förklara hur man faktiskt ska åstadkomma det här.

Vill man vara regeringsduglig och vara ett ordentligt alternativ i valet 2006 tror jag faktiskt att det måste till en allmän skärpning i oppositionspolitik. Klarar man inte av att vara sams när man är i opposition så kommer det inte att vara lättare om man skulle hamna i regeringsställning. Det skulle jag bara vilja understryka.

Allra sist ska jag ställa mig i kön bland dem som gratulerar Lena Ek. Lena Ek lämnar ju utskottet för att börja i EU-parlamentet, som vi har hört. Vi har inte haft någon möjlighet att tacka av i finansutskottet eftersom sammanträdena har legat på det sätt som de har gjort. Jag ska i stället be att få göra det härifrån talarstolen i kammaren och tacka för samarbetet i utskottet med Lena Ek. Det tycker jag har varit stimulerande



och trevligt. Jag vill också önska dig lycka till och det allra bästa i arbetet i EU-parlamentet. Jag kan understryka det Mats Odell sade: EU-parlamentet och arbetet där är också viktigt för Sverige. Det finns en koppling däremellan. Så lycka till och tack för tiden i finansutskottet, Lena Ek!  
(Applåder)

Prot. 2003/04:131  
18 juni

*Riktlinjer för den  
ekonomiska politiken  
och budgetpolitiken*

Anf. 6 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Sven-Erik Österberg är en sällsynt godhjärtad person. Han tycker att utvecklingen går i rätt riktning och att det finns andra länder som har det värre. Ja, det är klart, översvämningarna i Bangladesh och sådant slipper vi ju. Men det har gått radikalt utför om man tittar i offentlig statistik, som ju inte kan vara helt främmande för finansutskottets ordförande. Han säger att vi har satt upp ett antal mål, men dem når vi inte. Sedan ser vi oss om i världen: Finns det de som har det sämre? Ja, det gör det fortfarande. Och så är vi mer eller mindre nöjda med detta.

Jag tycker att det är en lite lättsam inställning mot bakgrund av att man ju inte når något av de mål som man har ställt upp. Sysselsättningsmålet nås inte. Arbetslöshetsmålet nås inte, vilket erkänns av Sven-Erik Österberg. Ohälsomålet nås inte med den nuvarande politiken. Socialbidragsmålet nås inte. Överskottsmålet för offentlig sektor på 2 % över en konjunkturcykel nås inte heller.

Jag tycker väl ändå, Sven-Erik Österberg, att vi måste fundera på vad regeringen har föreslagit för åtgärder i denna vårproposition, som ju ändå ska handla om inriktningen av den ekonomiska politiken för att främja tillväxt. Nämn några av de åtgärder som ska få Sverige att lyfta från den plats som vi nu har! Jag nämnde i mitt anförande att Sveriges utveckling framöver kommer att vara sämre än den i världen i stort. Den kommer att vara sämre än den i USA, sämre än den i Norden, sämre än den i Storbritannien. Den kommer bara att vara något, 0,3 %, bättre än den i EU:s 15 nuvarande medlemsländer, som ju som vi alla vet har oerhört stora problem. Vilka åtgärder är det nu som ska lyfta detta, Sven-Erik Österberg?

Anf. 7 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Det är sant som Mats Odell säger att vi inte behöver vara rädda för översvämningarna i Bangladesh. Däremot kan vi få egna översvämningar om vi nu ska vara oroliga för den delen. När det däremot gäller hela tillväxtdelen har det väl inte undgått Mats Odell att det under våren, och även tidigare, har förts ganska breda tillväxtsamtal. Jag tycker att det är viktigt att ett regeringsparti ska kunna föra ett slags dialog. Nu är inte alla nöjda. Det är klart att förväntningarna har varit väldigt högt ställda. Det är klart att Svenskt Näringsliv trodde att det var deras agenda som nu skulle betas av.

Mats Odell vet lika väl som jag att det är en inriktningsproposition på våren när det gäller de här delarna. Vi tar bland annat inte med skattedelarna över huvud taget på våren, utan de kommer till hösten. Detta ligger i röret bland det som samverkanspartierna också kommer att ta upp i höstens budgetdiskussioner. Det kommer också att lämnas förslag i en rad olika delar som kommer i höstens budget. Det är det viktigt att peka på.

Förmögenhetsskatten är den del. Där har Bosse Ringholm varit ganska tydlig och sagt att det på många sätt är en godtycklig skatt som man faktiskt kan peka på. Det diskuteras utbildningsåtgärder och ökning av de delarna. Vi gör också en rad stimulanser av arbetsmarknaden i storleksordningen 10 miljarder. Det gäller inte minst sysselsättningsdelen. Det finns en linje i de så kallade 3:12-reglerna, som nämndes av Mikael Odenberg i hans inledningsanförande. Vi har där tagit ett steg. Meningen är att vi ska gå vidare. Vi har avsatt drygt en miljard till detta, som ska följas upp.

Utifrån den dialog som har varit om tillväxtfaktorerna i samhället finns det alltså också en agenda som vi ska fortsätta diskutera. Det här är alltså, som jag sade, en inriktningsbudget på våren. Till hösten handlar det om att mer detaljerat staka ut vägen för 2005 och 2006. Så jag tycker faktiskt att vi har en ganska bra agenda när det gäller det här.

Anf. 8 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Om det nu är en inriktningsproposition hade det ju varit lämpligt att tala om att vår inriktning är att avlägsna de straffskatter som vi har exempelvis vad gäller svenskt ägande i Sverige, dubbelbeskattningen av svenska investeringar som inte drabbar utländska investerare – som därmed får 30 % rabatt om de ska köpa svenska företag. Det gör att det utländska ägandet ökar. Man kunde ändå ha haft något litet ord om att vi tycker att detta är ett bekymmer och att vi skulle vilja ändra på det.

När det gäller ett antal andra saker är det ju ändå så att ni nu själva ser – även om Sven-Erik Österberg till skillnad från Margot Wallström tycker att det här utvecklas åt rätt håll och att det fungerar bra – att det ute i kommuner och landsting, där människorna har detta närmast inpå skinnet, inte finns pengar till de mest angelägna saker. Vi läser om cancer vården i Stockholms läns landsting, där Socialdemokraterna vann regeringsmakten förra valet på löften om att det nu skulle vara slut med nedskärningarna. Det har blivit precis tvärtom.

Är inte detta ändå en signal till att raska på lite med tillväxtpolitiken? Ni har nu hållit på och möljat med det här i nio år. Ni har haft enkäter och samlingar och samtal. Men var finns de konkreta förslagen? Har det inte varit aktuellt att faktiskt säga ”Skott kommer!” – nu har vi insett det här och nu ska vi försöka göra någonting till hösten? Nej, ingenting. Detta är ynkedom, Sven-Erik Österberg! Erkänn att ni socialdemokrater saknar visioner, att den starkaste visionen och det starkaste målet är att behålla regeringsmakten! Och det är ni faktiskt ganska bra på.

Jag tror att svenska folket, till skillnad från vad Sven-Erik Österberg tycks identifiera i SCB-undersökningar, börjar inse att detta inte längre går. Det är dags att göra ett lagbyte, att sätta den socialdemokratiska regeringen på avbytarbänken under en period framöver och pröva ett nytt lag. Jag tror, Sven-Erik Österberg, att detta är en utveckling som har stor sannolikhet för sig.

Anf. 9 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Mats Odell vet ju lika väl som jag att enda sättet att behålla regeringsmakten är att också behålla väljarnas förtroende. Och det är vi ganska bra på, sade Mats Odell här. Det kan man endast göra om man för en politik som faktiskt också väljarna tycker ligger i linje med

hur de själva uppfattar saken. Det finns inget för evigt givet med detta. Väljarnas förtroende prövas återkommande. Hittills har vi dock kunnat föra en politik som faktiskt har uppfattats som bra av majoriteten av svenska folket – de senaste sex åren tillsammans med samverkanspartierna.

Jag kan inte låta bli att peka på en sak när Mats Odell bland annat nämner cancervården i Stockholms läns landsting. Mats Odell vill ha ordning och reda när det gäller ekonomin, åtminstone när han står i kammarens talarstol. Det är lite annorlunda att vara i ansvarsställning. Han kan ju ta sina egna partikamrater i Stockholms läns landsting lite grann i örat. De har medverkat till att gräva ett underskottshål som nästan är omöjligt att överbygga. Det är klart att det där också i grunden ligger ett problem när man byter majoritet. Det går inte att fortsätta gräva detta underskottshål. Det är det Mats Odell hela tiden predikar i denna kammar: Vi måste ha ordning på ekonomin. Det gäller ju både landsting och kommuner. Det gäller även landsting där Mats Odell, eller åtminstone hans parti, har varit med och tagit ansvar för de här delarna i majoritetsställning.

Jag tycker att Mats Odell ska lugna sig lite grann med den här agendalistan. Höstens budget kommer att handla om hur inriktningen kommer att se ut mer i detalj. Tillväxtsamtalen är en del i det här. Det finns en rad saker som diskuteras i de delar som föreligger. Det är klart att man inte ska diskutera hur länge som helst, men jag tycker ändå att det är viktigt med ett samtal och ett bra samtalsklimat med arbetsmarknadens parter, de intresseorganisationer som finns, för att försöka få en sammanhållen bild och åtminstone mejsla ut de delar som kan vara viktiga i det här.

Skattesänkningar är inte allt. Det vet Mats Odell också. Själv talar han om tillväxt i de här delarna. Då kan jag bara peka på att i den kristdemokratiska motionen i de här delarna tas faktiskt 80 % av de skattesänkningar som Mats Odell föreslår tillbaka genom avgifter. Om nu skattesänkningar skulle vara stimulerande så är väl avgifter minst lika mycket hämmande? Det bör också analyseras i en framtida diskussion.

Anf. 10 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Jag har nu stått här några år och hört Mats Odell säga: ”Skott kommer, skott kommer”, men det kommer inget skott. Frågan är om regeringen någonsin, som det heter, ska komma till skott. Det är mer så att man uttrycker en allmän oro för de yttre omständigheterna när det går dåligt och en allmän förhoppning om att det sedan likt försommarsol ska komma goda konjunkturen. Det håller man tummarna för.

Vi fick nu höra att vi kanske ska vara oroliga för andra översvämningar än de i Bangladesh, för det kan ju komma översvämningar också här i Sverige. Men det är med det precis som med de andra ekonomiskpolitiska frågorna, att det faktiskt finns chanser att göra någonting åt dem. Det handlar om växthuseffekten och den förtida avvecklingen av kärnkraften, där ni med berätt mod för att tillfredsställa era stödpartier är på väg att skärpa miljöhoten och öka risken för översvämningar genom växthuseffekten. Denna är verkligen vår tids ödesfråga, där ni med öppna ögon går in för att tillfredsställa era stödpartier. Sanningen är att detta också är, om än i betydligt mindre omfattning, ett hot mot statsfinanserna.

Den typ av radikala förändringar som vi i Folkpartiet vill se är en vetlig ekonomisk politik som är bra för statskassan och, vilket i det här fallet är betydligt mycket viktigare, ett stopp för den förtida avvecklingen av kärnkraften.

Jag skulle kunna fortsätta längre men vill bara säga att kraven på oppositionen som vanligt är mycket högre ställda. Vi ska vara väldigt konkreta, men ni ska återkomma till hösten. Jag skulle ändå vilja ställa en fråga. Sverige är sämst på integration av invandrare på arbetsmarknaden. Skulle jag kunna få höra några förslag om hur ni vill få bort den sista platsen i Europa?

Anf. 11 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Man kan ju säga att det här har varit utredningstjänstens vår. Man har inte minst från oppositionspartiernas sida passat på att analysera sina egna budgetar. Jag sade lite skämtsamt vid något tillfälle att man hade kunnat lyssna på finansdebatten och läsa vad som har sagts i den, för det är ungefär detsamma som vi tidigare har sagt i kammaren när vi har analyserat de borgerliga budgetarna.

Inte minst kritisk har riksdagens utredningstjänst varit mot den folkpartistiska budgeten. Ni underkänner ju egentligen också vad utredningstjänsten säger. Ni tycker att ni står över utredningstjänsten utredningsmässigt och menar att det inte är så som den säger, men det här är ändå en indikation på att allt inte hänger ihop.

Folkpartiet är vidare när det gäller kärnkraften ett parti som inte har svårt att vid behov ändra uppfattning. Det har vi sett vid många tillfällen. Karin Pilsäter vet att det här är en synnerligen besvärlig fråga. Det behövs bara minsta lilla läcka eller skakning på andra sidan Östersjön i något kärnkraftverk för att kärnkraftsdebatten i Sverige skulle ta fart som en brasa som man kastar bensin på. Oron i svenska folket skulle växa och opinionsundersökningarna skulle visa hur många som tycker att kärnkraften omedelbart måste avskaffas. Vi vet hur känslig den här frågan är.

Om man i ett sådant läge ska ha en ansvarsfull långsiktig energipolitik – och vi vet att det på sikt är problem med kärnkraften – måste ändå problemet hanteras av en regering i en ansvarsfull ställning. Jag är helt övertygad om att ifall en sådan här störning skulle inträffa skulle Karin Pilsäter och Folkpartiet ganska omedelbart ha en helt annan uppfattning om kärnkraften än den som framförs i kammaren i dag.

Anf. 12 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! När det gäller kärnkraften tycker vi att det är betydligt mera angeläget att Sverige hjälper till med att säkra eller avveckla de riktigt farliga kärnkraftverk som finns på andra sidan av Östersjön än att vi ska använda 8 miljarder av skattebetalarnas pengar till att prioritera en avveckling av väl fungerande kärnkraftverk i Sverige, särskilt som det statliga företaget Vattenfall köper kärnkraftverk i andra länder. Energipolitiken hänger ju inte på något sätt ihop, tvärtom.

Det är dessutom också så att växthuseffekten är garanterat farlig. Det största miljöhot som vi står inför är just växthuseffekten.

Den andra frågeställningen gällde här RUT. Jag blir lite beklämd när jag hör att även en så seriös politiker som Sven-Erik Österberg drar in riksdagens hederliga, oförvitliga och neutrala tjänstemän i den här poli-

tiska slagträdebatten. Vad riksdagens utredningstjänst har gjort, precis som man också kunde ha bett någon annan att göra, är att den har kört vissa förslag i en speciell modell, ur vilken det kommer vissa resultat. Däremot har en politisk motståndare till Sven-Erik Österberg skickat ut pressmeddelanden där han kritiserar Folkpartiet.

Det är klart att detta är ett halmstrå för er att gripa tag i, men det är inte på det vis som du säger. Vi ska självklart gå igenom alla våra punkter, men den här metoden går inte ut på någon sorts kontrollräkning av ett budgetalternativ. Detsamma gäller även ifall vi skulle skicka in majoritetens budgetförslag. Det kommer också då att fattas något eftersom det inte är en kontrollräkning.

Vi kan väl vara lite mer seriösa och framför allt inte hålla på att dra in oförvitliga tjänstemän i debatten. Jag har dock noterat att jag nu i utskottsbetänkandets text inte kan hitta de påståenden om genomförda granskningar av utskottet som fanns när vi justerade betänkandet. Det är möjligt att ni efter det påpekandet har fått kalla fötter.

Jag noterar också att vi inte får några svar på frågorna om vilka förslag ni har för att förbättra integrationen på arbetsmarknaden och i övrigt när det gäller sysselsättningen, men det finns ju två minuter till förfogande för att återkomma till det.

Anf. 13 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tar först upp integrationen på arbetsmarknaden. Karin Pilsäter vet lika väl som jag att det är en stor uppgift, som man inte kan lösa enbart från denna kammare. Vi behöver en fullständig attitydförändring i hela samhället. När jag var arbetsmarknadsutskottets ordförande reste jag mycket omkring i landet och träffade arbetslösa, även många arbetslösa invandrare. Jag sade då i några debatter att när en invandrare ringer och söker jobb är ofta arbetsgivaren inte intresserad när han eller hon uppger sitt namn, men om samma person ringer och uppger sig ha ett svenskt namn, får vederbörande komma på anställningsintervju.

Det finns väldigt många sådana exempel. Det visar att fördomarna sitter djupt i det svenska samhället. Man måste faktiskt hjälpas åt i arbetet med detta, dels från riksdagens sida, dels från näringslivets sida. Den fördomsfulla inställning som finns måste motarbetas. Det vilar ett stort ansvar på hela samhället att hantera det här.

Det är vidare inte jag som har dragit in RUT i debatten. Det är ni själva som har gjort det och som har velat att RUT skulle göra denna analys. När sedan resultatet kommer tycker ni inte om det. Jag har inte sagt något annat i det här sammanhanget, och jag har inte tänkt dra in Anders Borg från det moderata kansliet, som har skrivit det här, för jag tycker att det ligger under min nivå. Det var Karin Pilsäter själv som gjorde det. Vi har också avstått från detta i majoritetstexterna.

Det är väl däremot intressant att se att man inte tycker om resultatet av de analyser som gjorts, men jag har bara konstaterat detta.

Vad gäller energipolitiken står jag fast vid det som sagts. Jag tycker att Sverige har ett ansvar för kärnkraften, men jag kan också hålla med Karin Pilsäter om att vi tillsammans med det övriga Europa har ett ansvar för att se till vad som kan hända med de betydligt farligare kärnkraftverk som finns på andra sidan av Östersjön. Kanske kan också Lena Ek medverka i det Europasamarbetet. I det sammanhanget kan vi väl hjälpas åt.

Här finns en risk för allas vår hälsa eftersom dessa kärnkraftverk ligger i vårt närområde.

Anf. 14 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Jag vill säga att den omständigheten att Bosse Ringholm som finansminister har en otacksam uppgift inte beror på att vi som företrädare för de borgerliga partierna är ovänliga mot honom när han kommer hit till kammaren. Det beror i stället på att hans uppgift är omöjlig. Han samarbetar med två i grunden tillväxtfientliga partier, och då blir det väldigt svårt att leverera.

Det var ju oerhört högstämda proklamationer som gjordes av statsministern i regeringsförklaringen förra hösten, när inbjudan till tillväxtsamtalen utfärdades. Som flera talare har varit inne på hände ingenting därefter. Förmögenhetsskatten är ett utmärkt exempel på det. Det är en central fråga för näringslivet. Det är en beskattning som vi vet är skadlig för Sverige och som drar kapital till fel sorts investeringar. Den drar kapital ut ur landet och kostar statskassan mer än den smakar. Den har dessutom inte ens någon fördelningspolitisk träffsäkerhet att tala om utan slår godtyckligt. Den blir i realiteten en extra fastighetsskatt för folk som råkar ha ett hus på fel ställe, samtidigt som välbeställt folk kan komma undan skatten genom att köpa mångmiljongods med skogs- och jordbrukstillgångar.

Ingenting händer i den frågan, trots långdragna samtal med företrädare för näringslivet. Ni klarar inte att leverera ens om ni skulle vilja.

Anf. 15 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kan ge samma svar till Mikael Odenberg som jag tidigare gav till Mats Odell. När det gäller tillväxtsamtalen och vad som ska komma ut av dem ligger det en agenda för beredning just nu. Förmögenhetsskatten är en del av den. Det har levererats lite olika synpunkter på den också från andra håll. Erik Åsbrink har haft vissa synpunkter i sin utredning. Detta bereds just nu.

Vi tycker att det kan vara intressant att diskutera förmögenhetsskatten därför att den på många sätt är en godtycklig skatt. Den betalas ibland av dem som accepterar att betala den, och andra slingrar sig undan. Ett totalt avskaffande slår ju blint, som Mikael Odenberg vet. Det gör att många slipper undan den på ett sätt som kan vara alarmerande också fördelningspolitiskt. Det kan vara sådana som i högsta grad har råd att betala förmögenhetsskatten.

Agendan föreligger alltså, och detta kommer att diskuteras också till hösten. Det var oppositionspartierna som tyckte att vårbudgeten skulle vara smal och inte så detaljerad. Själva för de fram skattefrågorna som en av de viktigaste delarna, men dem ska vi ju egentligen inte diskutera på våren. De tillhör hösten. Vi har valt att hålla oss till den agenda som faktiskt Mikael Odenbergs parti var med och satte upp tillsammans med andra och som man fick majoritet i kammaren för. Den agendan har vi hållit oss till när det gäller budgeten. Vi återkommer som sagt på hösten med de delar som gäller här. Jag tycker att vi ska diskutera delen med leveransen från tillväxtsamtalen till hösten. En del har varit ute redan nu, men det finns beredning som ligger väl så långt framme.

Anf. 16 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Låt mig i de delar som är hålla med om att energipolitiken är oerhört viktig för företagsklimatet i Sverige. För oss är det självklart att man ska utnyttja de investeringar som vi har gjort i de svenska kärnkraftsreaktorerna och inte inleda en gigantisk kapitalförstörelse. Alla energislag har sina fördelar och sina nackdelar. Vår värdering av kärnkraften är att dess nackdelar kan bemästras. Hade vi inte trott det så hade vi föreslagit avveckling av tolv reaktorer i Sverige. Nu tror vi att de går att bemästra, och då borde vi i stället som en signal ta bort förbudet mot att bygga nya reaktorer i Sverige även om ingen i dag har det ringaste intresse av att göra detta.

Moderata samlingspartiet var länge förnuftets ensamma röst i energipolitiken. Folkpartiet ställde sig tillsammans med Socialdemokraterna bakom linje 2 i folkomröstningen 1980 och beslutet att avveckla den svenska kärnkraften till 2010. Så sent som 1995 ville Energikommissionen inleda den förtidsavvecklingen. Folkpartiet reserverade sig då inte mot det beslutet. Jag lyckades inte ens få med Folkpartiets representant i Energikommissionen på kravet att slopa det så kallade tankeförbudet i kärntekniklagen. Jag är glad att vi inte längre är ensamma om att tala för förnuftet, utan att det nu finns en vidgad insikt om att vi måste utnyttja den kärnkraft vi har investerat i i Sverige.

Jag tror att det skulle vara välgörande för den energipolitiska debatten om vi ägnade mindre tid åt att hypotetiskt älta morgondagens kärnkraft och mer omsorg åt att ta hand om den vi redan har, exempelvis genom att slopa den skadliga effektskatt på kärnkraften som i dag försvårar investeringar i de elva svenska reaktorer som är i drift. Vi har i det moderata budgetförslaget förordat en avveckling av den skatten. Jag hoppas att fler partier på ömse sidor om blockgränsen kommer att ansluta sig till den politiken.

Anf. 17 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Om jag antydde att Folkpartiet kunde ändra sig när det gäller energipolitiken och kärnkraften så tror jag inte för ett ögonblick att Mikael Odenbergs parti skulle ändra sig även om vi fick ett kärnkraftshaveri. Jag tror att ni sitter ganska fast i kärnkraftspolitiken. Det bekräftar också genom det inlägg som Mikael Odenberg gör.

Jag tycker att man ska ha respekt för kärnkraft och för vilken fara den kan utgöra. Det är en viktig energikälla, men den måste också hanteras med förnuft. Om vi däremot lyfter blicken när det gäller energipolitiken kan vi säga att ett område där det verkligen skulle behövas insatser och där vi skulle behöva göra mer, i Sverige likaväl som internationellt, är att fortsätta utveckla alternativa energikällor. Det vet vi. Vi vet att den energi som mycket av världens välfärd baseras på inte är oändlig. Vi har fått en känning av det alldeles nyss när det har varit oljekris. Många forskare pekar på att det enorma energibehov som har utvecklats i Kina kan vara svårt att mätta med de energitillgångar som finns i dag. Det här är en oro för hela tillväxten i världen i de delar som är. Vi har ett oljepris som har varit uppe och pendlat väldigt högt och som även har kunnat störa tillväxten i Sverige och Europa. Det är bra att du lyfter fram energifrågorna, Mikael Odenberg, för det är någonting som jag tror att vi kommer att återkomma till i den framtida debatten. Det gäller inte bara

finansdebatten utan naturligtvis andra debatter också eftersom mycket av välfärd och ekonomisk tillväxt ligger i hur vi kan hantera energifrågorna framgent.

Jag tycker att man ska ha mer respekt för kärnkraften än vad Mikael Odenberg säger här. Men framför allt ska man satsa mer på alternativa källor och se vad vi kan få fram för att kunna få ett långsiktigt och hållbart samhälle även in i framtiden.

Anf. 18 LENA EK (c) replik:

Herr talman! Jag delar den oro som Sven-Erik Österberg uttrycker för arbetslösheten. Siffrorna går inte ned och människor kommer inte i arbete. Det är klart att det är personliga tragedier, och i ett större perspektiv är det ekonomiskt oerhört besvärligt. Det tar oss tillbaka till frågan om företagande och synen på företagandet. Jag kan konstatera att Bosse Ringholm i en intervju i ett nyhetsprogram fick frågan om hur han skulle öka tillväxten. Han sade då att han skulle anställa fler i offentlig sektor. Det kanske inte är riktigt så jag ser på möjligheten att öka tillväxten.

Jag vill fråga rent konkret om synen på företagandet. Vad anser Sven-Erik Österberg om att småföretagare diskrimineras i föräldraförsäkringen? Det finns också en annan fråga när det gäller företagandet. Vi har diskuterat initiativkraft och om det ska hända någonting. I dagens läge finns det 5 950 miljarder kronor på ett konto hos Riksgälden. De nästan sex miljarderna var tänkta för livslångt lärande och kompetenssparande. Skatten har tagits ut, men ingenting har hänt. Det är bara den här högen med pengar som växer minut för minut.

Jag vill också ställa två frågor om miljön. Vi står inför allvarliga miljöproblem när det gäller växthuseffekten. Även om vi har frågan om utsläppsrätter så hanterar vi bara en del av den tredjedel som näringslivet står för. Är det rimligt att en fastighetsägare som investerar i bättre miljöteknik ska få betala det med kraftigt höjda taxeringsvärden? Vore det inte rimligt och bra att skattebefria de alternativa drivmedlen så att vi på den tredjedel som transporterarna står för får ned CO<sub>2</sub>-utsläppen? Dessutom skulle vi skapa sysselsättning i Sverige genom sådana beslut, och som extra bonuseffekt skulle vi stabilisera landets läge säkerhetspolitiskt.

Anf. 19 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! När det gäller företagande så tror jag att Lena Ek till och med antydde i sitt huvudanförande att vi på något sätt skulle ha en nedlåtande syn på företagare. Det är någonting som är totalt främmande för mig i den värld jag lever i och med de kontakter jag har i de här delarna. Jag känner inte igen det från vårt parti över huvud taget.

Däremot har vi vid upprepade tillfällen – inte minst på vår tillväxtkongress under våren – sagt att en del i nyckeln till framtiden ligger i ökad sysselsättning och ett ökat företagande. Jag tror att vi delar den uppfattning som Lena Ek har om att den sysselsättningstillväxt som kommer i framtiden förmodligen kommer att ske i de mindre och medelstora företagen. Då kommer de att vara en viktig resurs när det gäller hur tillväxten och välfärden kan utvecklas i Sverige. Jag tycker att vi har en samsyn när det gäller detta.

Sedan kan man alltid diskutera hur man når det och hur detta når fram när det gäller företagandet. Det finns väldigt många synpunkter och väl-



dig mycket gnäll från olika håll över att det är så besvärligt att vara i Sverige. Det finns säkert besvärligheter som kan förenklas. Det finns en stor erfarenhet man kan dra när man är utomlands. Jag träffade en svensk företagare i Paris som berättade hur förskräckligt eländigt det var att vara företagare i Paris med hela deras byråkrati. Han sade att det var väldigt enkelt i Sverige i förhållande till detta. Jag hade det stora nöjet att vara med talmannen nere i Bratislava tidigare i vår, och där träffade jag svenska företagare. Visserligen hade man låg skatt i Slovakien, men det var ett elände med en massa andra saker när man skulle driva företag där. De lyfte fram Sverige som ett bra exempel på hur man hanterar detta. Det var korruption och en rad andra saker som var väldigt besvärliga där. Allt är inte svart eller vitt när man jämför Sverige med andra länder.

Det finns säkert saker som vi kan åstadkomma för företagandet, men ibland tycker jag faktiskt att det är befogat med lite balans i diskussionen när man jämför företagandet i Sverige och i andra länder.

Anf. 20 LENA EK (c) replik:

Herr talman! Det är ganska roligt. Jag fick svar på en massa frågor som jag inte ens har ställt men däremot inte på de frågor som jag har ställt.

När är det dags att se till att företagare får likvärdig ersättning i föräldraförsäkringssystemet vid samma beskattade inkomst som en arbetstagare? När ska ni behandla den här gruppen människor likadant som andra i Sverige?

Min andra fråga är: Är det inte pinsamt att de här pengarna finns hos Riksgälden? Vi hoppas väl i och för sig att de drar in en del ränta, men de skulle ju vara till något väldigt bra och sysselsättningsskapande, nämligen människors kompetensutveckling så att de kan få arbete eller förkovra sig och behålla sitt arbete.

På miljösidan finns det två saker som också har en väldigt tydlig signaleffekt. Det är inte lönt att miljöinvestera i sitt hus trots att boendet står för en tredjedel av CO<sub>2</sub>-utsläppen. Om man gör det åker taxeringsvärdena upp och det blir knalldyrt.

Är det inte rimligt, när transportererna står för den sista tredjedelen av CO<sub>2</sub>-utsläppen, att med hjälp av skatteinstrumentet, som ju har varit så bra när det gäller koldioxidskatten, skattebefria de alternativa drivmedlen? Det skulle också skapa sysselsättning, och det är ju det som är vårt gemensamma bekymmer. Det skulle skapa företagande och fler arbetstillfällen, och det skulle ge en oerhört bra miljöeffekt.

Detta var fyra korta frågor.

Anf. 21 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja säga att det också är väldigt komplicerade frågor att besvara på två minuter.

En sak kan jag säga när det gäller miljöinvesteringar. Det är också en komplicerad sak. Det är inte så enkelt som Lena Ek säger. Det finns en annan relevans i detta. Om man gör miljöinvesteringar pekar också mäk-larna på miljöinvesteringarna som ett sätt ta ut en ökad försäljnings-summa när man ska sälja huset. Det skapar ett värde på huset. Ska vi ha en fastighetsbeskattning som reflekterar värdet på fastigheten kan man inte blunda för att också miljöinvesteringar har ett värde för den köpare

som kommer sedan. Man kan säga att den delen inte ska beskattas, men samtidigt måste man ju ha något slags transparens och rakhet i systemet. Det är väl det som har legat till grund för att man har en fundering på detta. Jag vet att det också har diskuterats här. Det har till och med diskuterats i budgetförhandlingarna hur man skattemässigt ska behandla miljöinvesteringar. Jag tror att den diskussionen inte är slutförd helt och hållet.

När det gäller kompetenssparande ska jag vara fullständigt ärlig och säga så här till Lena Ek: Det finns ett ordentligt fördelningsbekymmer med kompetenssparandet. Den utredning och den modell som togs fram innebär faktiskt att det gynnar de grupper som redan tjänar riktigt bra. Det gynnar dessutom de grupper som redan får en väldigt bra kompetensutveckling genom sitt arbete. De grupper, kvinnor som jobbar med vård, fastighetsskötsel, städning eller vad kan vara, som också skulle behöva ett kompetenslyft har väldigt svårt att få råd till detta och även att tillgodogöra sig det. Det har en fördelningsprofil som jag, med min värdering när det gäller politik, har väldigt svårt att acceptera rakt över. Att göra om modellen är inte heller helt enkelt i det här läget. Det är om detta som diskussionen förs. Finansdepartementet funderar också på detta, och det är Jens Henriksson som har ansvar för den här frågan numera. Han var förresten senast i går i arbetsmarknadsutskottet och berättade om lägesituationen när det gäller kompetenssparandet.

Vi har faktiskt skattebefriat alternativa bränslen till vissa delar. Det är en fråga om hur mycket det ska vara. Vi behöver också skatteinkomster. Det vet också Lena Ek.

#### Anf. 22 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Det finns ingen vårbudget. Vi i riksdagen har ju klokt nog avskaffat systemet att ta budget två gånger om året. Det var ett dumt system. Nu ska vi bara diskutera riktlinjer och mål för budgetpolitiken. Men på en punkt har riksdagen faktiskt beslutat att man ska vara lite mer precis redan på våren, och det är när det gäller den kommunala ekonomin.

Herr talman! Jag ska också erkänna en sak. Vi i de tre samverkanspartierna har ju lyckats följa det här beslutet när det gäller skattepolitiken, men jag tycker inte att vi har lyckats helt när det gäller utgiftspolitiken. Där har vi gått ganska långt med att lägga ut nya åtaganden för 2005 och 2006 redan på våren. Där är jag lite självkritisk. Jag hade nog väntat mig att få kritik för detta från riksdagens sida, men när den nu inte kommer får jag väl kritisera mig själv så att vi får den här kritiken framförd i kammaren. Det är riktigt att vi måste få tid att diskutera långsiktigt. Det är väldigt viktigt att vi gör det i riksdagen. Vi måste ta en långsiktig debatt och våga göra de vägval som det kräver. Vi har jättelika problem framför oss.

Vi kan titta på detta med befolkningsförändringarna. Statistiken visar att mellan 2002 och 2050 ökar antalet personer över 65 år med 60 %, och de över 80 år ökar med 90 %. Det är oerhört dramatiskt. Samtidigt kommer antalet personer i yrkesverksam ålder bara att öka marginellt och under vissa år också att sjunka. Det är lätt att inse att detta kommer att ställa till oerhörda problem för den offentliga ekonomin och vår gemensamt finansierade välfärd. Och än värre är att problemen inte bara finns långt i framtiden, utan de är faktiskt redan här.

I den här ekonomiska vårpropositionen tar vi upp kommunerna. För kommande år kommer vi nog att öka på statsbidragen till kommunerna med 7 miljarder. Historiskt sett är det en ganska rejäl höjning. Den är i alla fall inte dålig. Den är inte låg. Men trots det fick vi bara några veckor efter det att vi hade lagt fram den här ekonomiska vårpropositionen rapporter från Kommunförbundet och Landstingsförbundet som visar att de befinner sig i en väldigt bekymmersam situation. De redovisar att de jobbar på i takt med åldersförändringar och gör det som de har blivit ålagda att göra. Då räknar de med att få ett underskott 2006 på 12 miljarder, och det efter det att de har fått det här tillskottet på 7 miljarder. Detta är mycket besvärligt att hantera. Det ska erkännas.

Detta beror på att skatteunderlaget ökar svagt, på pris- och löneökningar, på utgiftsökningar för åldersförändringar, på finansieringsprincip och på medicinsk-teknisk utveckling. Det beror alltså inte på något reformpaket. Det är besvärligt att de redan nu har det så svårt. Hur ska vi hantera det?

Jag gick bort från riksdagen och lyssnade på Kommunal som hade kongress. Jag blev lite imponerad av dem. De talade kanske inte så mycket och länge, men de var väldigt klara i sin prioriteringar. De krävde alltså inte mer. De krävde inte högre ersättningsnivåer än 80 %, men de ville bevara det och se till att man verkligen får 80 % i a-kassa. De sade: Prioritera nu satsningar till kommunsektorn! Det var vad de krävde. De hade till och med startat en supporterklubb. Det är klart att jag gick med i den och fick det här märket som man kan bära från och med nu. Man kan gå med i den klubben. Det går att kontakta Kommunal eller gå in på hemsidan [www.kommunal.se](http://www.kommunal.se). Där kan man anmäla sig. Det har jag gjort. Man får en tröja också.

Det är viktigt att vi säger ifrån. Vi i Vänstern anser att vi måste göra allt vi kan för att få loss mer pengar till kommunerna innan vi tar den skarpa höstbudgeten. Men vad säger den borgerliga oppositionen? I går fick vi i majoriteten kritik för att vi är drakoniska och slår mot kommunerna. Nu ställer jag frågan till alla de fyra borgerliga partierna. Gå upp och ta en replik och svara på om ni vill ge mer eller mindre än de 7 miljarder som vi redan har anvisat. Vill ni ge mer eller mindre? Det är en oerhört enkel fråga att svara på. Och om ni vill ge mer, hur mycket? Det här svaret måste vi få i den här debatten. Det inte meningsfullt att ha debatter om man aldrig får några svar.

Vi måste också ha ett lite längre perspektiv än bara de här åren. Jag skrev ihop en rapport tillsammans med medarbetare. Jag kallar den för *Utmaningar inför framtiden*. Den kan man också få på nätet, på Vänsterpartiets hemsida. Läs och fundera, och ge era svar. Jag har inte alla svar där, men några har jag. Vi måste våga diskutera. Jag tog upp i några kalkyler – om ni inte tror på vad jag och mina medarbetare har kommit

fram till – vad Kommunförbundets och Finansdepartementets tjänstemän har redovisat och en långtidskalkyl. Givet i stort sett oförändrade skatteinivåer kan den offentliga sektorn klara oförändrad nivå, alltså den standard vi har i dag.

Men då kommer återigen frågan: Ni i de borgerliga partierna vill ju sänka skatten kraftigt. Hur löser ni den ekvationen? De här kalkylerna bygger faktiskt på att man tar till vara de arbetskraftsreserver som finns i samhället. Hur ska ni klara det genom att sänka skatten, som ni vill? Ni är ju inte nöjda ens med dagens standard. Ni kritiserar ju den här sektorn så stenhårt. Och så vill ni sänka skatten. Redan nu har vi stora problem, och efterfrågan på välfärdstjänster kommer att öka i takt med stigande BNP och i takt med medicinsk-teknisk utveckling som nu gör det möjligt att bota det som förr knappt var möjligt att behandla.

Enligt de här kalkylerna skulle den privata konsumtionen öka med 140 % mellan 2002 och 2005. Det betyder stigande reallöner. Då ska ni sänka skatterna från de grupper som får denna privata inkomstökning med 140 % och sänka det totala skatteuttaget. Hur går det då med välfärdstjänsterna? Svara på den frågan!

Är ert standardrecept, sänkt skatt, ett rimligt svar på den här utmaningen inför framtiden? Är det verkligen ert svar?

Lena Ek, jag vill gratulera till platsen i Bryssel, och jag kan i någon mening beklaga att Lena lämnar oss här. Men Lena Ek: *no cash* i Sverige i förhållande till USA? Lena Ek, det är en väldigt, väldigt gammal historia!

Sanningen är ju att det finns *cash* i Sverige, och inte i USA. Ja, möjligtvis har de rika miljonärerna *cash*, men den offentliga ekonomin är ju ett moras. Det är ju det som hotar att driva upp världsrentorna och hålla tillbaka de globala konjunkturerna. Det är *no cash* i USA. Nej, det finns pengar i Sverige, men de är mer jämnt fördelade.

Man talar om klyftor och jämn fördelning. Och ni ska sänka skatterna, för sådana värden behövs inte. Sänkta skatter skapar ökad frihet. Ja, det skapar ökad frihet. Man har en massa frihet i USA – för dem som har slantar! Men tänk på kvinnornas situation! Kvinnorna i Sverige har 68 % av männens disponibla inkomst, det vill säga lön och företagarincomester. Så kommer skattefinansierade åtgärder in, och då går kvinnornas disponibla inkomst upp till 77 %. Den omfördelningen klarar vi av med skatterna, men när man sänker skatterna så kommer ju klyftorna att öka.

Jag tror inte att ni har som mål – det förutsätter jag – att det är bra med ökade inkomstklyftor, men ni tror att man måste ha det. Vi i Vänsdern tror att det är bra med minskade klyftor, och vi tror att det är en fördel med minskade klyftor. Jag tror att det är en väg till tillväxt. Jag tror att fler arbetade timmar är den bästa vägen att lösa offentlig sektors ekonomi, och vi sätter jobben i centrum.

Men jag vet, och jag vågar säga som det är: Staten kan inte kommentera fram jobben. Jag vet och vågar säga som det är: Ingen politiker kan lova eller garantera nya jobb. Det är omöjligt. Jobb skapas inte av politiker utan av anställda, forskare och företag i samverkan och av människor som vågar handla lokalt utifrån insikten om att ekonomin i dag är global.

Jag tror att det var Lena Ek som också tog upp Gnosjö. Jag har också varit i Gnosjö. Jag har varit i Värnamo och träffat de här företagen. De är jätteduktiga. De har kontakter och konkurrerar med kineser och tar

kontrakt från dem. Det är duktigt gjort. Men det finns inte bara där. Hemma i mitt Uddevalla har vi också starka och duktiga företagare som har tagit kontrakt i Kina. Vi har duktiga företagare och anställda löntagare i Sverige, och det finns en gryende optimism. Jag fick ett pressmeddelande i går från Västsvenska handelskammaren. Det går bra, skriver de, liksom att optimismen är allt starkare i västsvenska företag. Ja, optimismen finns överallt utom i den borgerliga oppositionen. Där finns det bara pessimism – tyvärr.

Vi ska ju heja på Sverige i dag allihop och vara optimistiska. Det är en tuff match vi ska ha. Jag är med i välfärdens supporterklubb, och vi är nog allihop med i Sveriges supporterklubb. Men se på Italien! Där har de ju ett sådant styre som satsar på sänkt skatt för tillväxt, och hur ser det ut där? Ja, gå in på RUT:s hemsida – det finns på vår hemsida också – och titta. Det finns lite kalkyler där. Då ser vi: När det gäller inkomstskillnader ligger Italien i ligans topp. Man redovisar 17 länder. Italien låg etta vad gäller inkomstskillnader. Sverige låg i botten, fyra, så vi hade lite inkomstskillnader. När det däremot gäller tillväxt redovisas 31 länder. Då låg Italien i botten, på fjärde plats, men Sverige i topp på tjugonde plats. Där ser vi vilken politik som är bäst.

Det finns ett undantag i Italien. Det är där kommunisterna dominerade en gång i världen. Nu kallar de sig vänstersocialister. Jag är också vänstersocialist och kommer från gamla vpk. Där har de stärkt en samverkan. Löntagare och politiker har drivit fram en samverkan mellan företagen och hetsat dem till samverkan med offentlig sektor, bland annat i Emilia-Romagna. De har också bra daghem! De har det bra på båda sidor där. Det är den delen i Italien som fungerar. Det är där Vänstern driver på tillväxtpolitiken. Vänstern är för tillväxt!

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 23 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Det är alltid intressant att diskutera med Lars Bäckström, och nu ställde han en direkt fråga till den borgerliga oppositionen: Hur mycket mer vill ni ge utöver de 7 miljarder som vi i majoriteten lägger till kommunsektorn under de kommande två åren?

Svaret för Kristdemokraternas del, som finns redovisat i en motion, är att vi lägger 2,6 miljarder ytterligare i resurser under de två närmaste åren jämfört med regeringen. De fördelas på följande sätt: För det första avsätter vi 500 miljoner per år till psykiatrin i en riktad satsning – dock icke öronmärkt som exempelvis Wärnerssonpengarna, utan det ska stå kommuner och landsting fritt att disponera, men det ska gå till psykiatrin. För det andra avsätter vi 500 miljoner mer till en tvåårig utbildnings-satsning för personal inom äldreomsorgen. Jag tror att vi kan vara överens över alla partigränser om att detta är en av de mest angelägna åtgärderna för närvarande inom vården. För det tredje satsar vi 300 miljoner kronor årligen på missbrukarvården. Vi har talat om hur alkoholkonsumtionen har stigit, men vi har alltså en total resursbrist när det gäller att ta hand om de absolut mest utslagna människorna på detta område, och där satsar vi 300 miljoner kronor per år i vårt budgetalternativ.

Sedan var Lars Bäckström inne på att oppositionen bara ser elände. Men sedan har oppositionen inte upptäckt ett elände som finns i den proposition som Lars Bäckström står bakom, så han var tvungen att själv lyfta fram dessa problem, och det är naturligtvis klädsamt.

Låt mig bara göra en kommentar beträffande att Lars Bäckström säger att det finns *cash* i Sverige. I går presenterade Statistiska centralbyrån en undersökning om hushållens ekonomi, och där jämförde man de disponibla inkomsterna med bland annat EU:s tidigare 15 medlemsländer. Där hamnar Sverige på tionde plats med ett medelvärde på 14 040 euro om året, och en Gini-koefficient, som visar hur spridningen av inkomsterna ser ut, som visar att vi ingalunda ligger särskilt bra till. Danmark ligger på 17 823 euro och med bättre spridning än Sverige. Det finns mycket att göra på det här området, Lars Bäckström!

Anf. 24 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det var ett bra svar som Odell lämnade, tydligt och redigt! Tänk om man fick sådana rediga och tydliga svar från Folkpartiet, Moderata samlingspartiet och Centerpartiet! Jag tackar för detta! Det är nästan så man skulle kunna tro att Mats Odell skulle vilja bära den här knappen ...

(MATS ODELL (kd): Jag har ingenting emot den!)

... men jag lämnar inte ifrån mig den. Den går att beställa!

Men då kommer vi till nästa steg: Om man ger till någon så måste man finansiera det på något sätt, och det gör Kristdemokraterna. Man ger till kommunsektorn och tar från de arbetslösa. Det är ju lysande! Det är det vi undviker. Kd plockar bort ungefär 3,6 eller 3,9 miljarder från anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning – från en rättighetslagstiftning. Om jag satt i opposition så skulle kanske någon i mitt parti föreslå åtgärder av den här typen, men då skulle jag säga nej. Man kan inte plocka bort resurser från regelstyrda system. Vi har nu i tilläggsbudgeten fått lägga till 7 miljarder till rättighetssystem. Det är de här reptricken som vi hade uppe i gårdagens debatt som inte fungerar.

AU skriver också att ”utskottet kan inte se hur ökningen på anslaget ... som Kristdemokraterna föreslår, skulle kunna begränsas med nästan 4 miljarder kronor i förhållande till regeringens förslag” och därmed tro att man kan göra en neddragning bara för att man ger mer pengar till kommunsektorn. Kommunerna kan ju inte anställa mer folk. De behöver de här pengarna i så fall för att kunna behålla den personal de har. Arbetslösheten går alltså inte ned. Kommunerna kan inte börja anställa. De har ju underskott – det var det jag tog upp. De har ett underskott på 12 miljarder. Ett tillskott betyder inte att de kan anställa fler, utan det betyder att de klarar sig.

Sedan gällde det frågan hur vi har det med pengar. Ja, ute i Europa har många hushåll mer pengar att röra sig med på grund av att de har lägre skatter och *gigantiska* underskott. Prata om budgettricksande i de EU-staterna, alla som nu åker till EU-parlamentet! Vi klarar kriterierna med råge, medan underskottet i dessa länder är otroligt – Italien, Frankrike, Tyskland, Belgien. Underskott, underskott!

Anf. 25 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Lars Bäckström ser väldiga bekymmer i utlandet. Att Sverige har ett överskott på 0,2 % i offentlig sektor beror på att vi har ett överskott på drygt 2 % i pensionssystemet. Lars Bäckström och Bosse Ringholm i skön förening lånar i dag 5 miljoner kronor i timmen till de löpande utgifterna i kungariket Sverige. 191 miljoner kronor per dygn är vad du och din koalition lånar för närvarande, Lars Bäckström.

Lars Bäckström tar upp vår tilläggsbudgetmotion. Nu talar jag om det som ligger i riktlinjerna för 2005 och 2006. Där får nog Lars Bäckström hålla in hästarna något innan han skopar ut vår finansiering. Vi har i en tabell på s. 9 i vår motion redovisat att vi finansierar de nya resurser som vi ger genom att skjuta upp skattesänkningar som vi föreslog tidigare, i höstas. De pengarna kommer alltså inte att gå till skattesänkningar. Vi senarelägger till exempel avvecklingen av dubbelbeskattningen, liksom ett antal andra skattesänkningar som vi tidigare föreslagit.

Sedan kan man alltid diskutera hållbarheten i olika alternativ, och det har vi gjort länge och väl. Vi har dock en ambition, herr talman, att se till att kommuner och landsting, som står närmast människorna, ska få resurser för att kunna ge en anständig vård och omsorg samt att skolan ska fungera bättre för våra barn och ungdomar.

Anf. 26 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag ifrågasätter naturligtvis inte ambitionen. Det finns ingen anledning att göra det. Jag förutsätter att människor menar väl. Men ni har tänkt fel när det gäller finansieringen. Däremot har ni tänkt rätt när det gäller utgiftssidan, nämligen att kommunerna behöver mer pengar, och då måste man göra tydlig frågan: Kommer ni att ta bort era förslag om neddragningar på kontot för arbetsmarknadspolitik av de satsningar vi angivit? Kommer ni att ta bort de finansieringar ni haft tidigare när ni går mot hösten? Ja, i så fall har jag fel i min kritik, men då måste ni säga det. Nu har inte Mats Odell någon replik kvar, men jag tror inte att Moderaterna tar bort de besparingar som de tidigare föreslagit. Det är det som är det väsentliga.

Frågan är vad vi nu ska göra när vi ser de andra länderna i Europa. Vi har överskott i pensionssystemet. Ja, hela idén är ju att vi ser detta samlat, och till och med EU-reglerna är så utformade. Men det borgerliga Europa klarar inte detta, inte ens de socialiststyrda länderna, på samma sätt som vi klarar det i Sverige tack vare att vi inser att för en uthållig tillväxt krävs en sund offentlig ekonomi.

Det vi är överens om är att vi behöver fler arbetade timmar i den icke-skattefinansierade sektorn. Det är helt sant. Vi måste också satsa mer på forskningsinsatser. Vi ska jobba med det som kallas lärarundantagandet för att få ut forskningen mer i produktionen. Det är viktigt.

Vi ska lätta på beskattningen och underlätta generationsskiften i företag, vilket kommer att betyda mycket på tillväxtsidan. Däremot kommer vi aldrig att släppa kravet att de satsningar som vi gör på kommunerna ska vara finansierade – men de ska inte vara finansierade med förhoppningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

## 9 § Ändring av utgiftsområden

Föredrogs  
konstitutionsutskottets betänkande 2003/04:KU25  
Ändring av utgiftsområden (prop. 2003/04:100 delvis).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.  
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

*Ett stärkt  
Green Cargo AB  
för hållbara  
transportlösningar*

## 10 § Ett stärkt Green Cargo AB för hållbara transportlösningar

Föredrogs  
näringsutskottets betänkande 2003/04:NU15  
Ett stärkt Green Cargo AB för hållbara transportlösningar (prop.  
2003/04:127).

Anf. 27 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Staten är ingen bra företagare. Staten är inte heller någon bra ägare. Vi har mängder av exempel på hur det brukar gå: ineffektivitet, svag lönsamhet, inte sällan förluster. Slöseri med skattebetalarnas pengar skulle vissa kalla det. Inte ens när staten har monopol hjälper det alltid, utan även i sådana fall redovisas förluster. Det är väl egentligen bara när det gäller verksamheter som spel, dobbel och sprit som man lyckas visa på positiva resultat. Å andra sidan har i de branscherna och företagen på senare tid uppdagats andra problem.

Varför blir det på det viset? Ja, det är väl helt enkelt så att det är lätt att vara generös med andra människors pengar. Det är lätt att slarva, om än bara lite, med andra människors pengar. Det är lätt att med andra människors pengar vara överoptimistisk i sina kalkyler. Det är lätt att av personliga skäl snarare än av effektivitetsskäl utdela tjänster när det är andra människors pengar som finansierar det hela. Man kan också mistänka, fast det naturligtvis inte går att leda i bevis, att statliga bolag ibland används som ett slags modern förläning åt särskilt förtjänta personer framför allt från den politiska sfären. Kort sagt finns det en rad omständigheter som pekar på att staten inte ska äga och driva företag.

Det ärende vi nu har att debattera är ännu ett i raden av exempel på att denna tes i stort sett alltid håller. Vi moderater har länge drivit tesen att staten inte ska äga och driva företag. Staten ska inte ägna sig åt företagande annat än i yttersta undantagsfall.

Att ägna sig åt att transportera gods på järnvägsspår är inget sådant undantagsfall, men det är precis vad man försöker göra. Företaget Green Cargo, som nu har vissa problem, bildades i samband med att affärsverket SJ ombildades och bolagiserades för ett par tre år sedan. Ur det gamla affärsverket föddes tre separata bolag – SJ AB, Green Cargo AB och Swedcarrier AB. Syftet med konstruktionen var förstås att öka effektiviteten, renodla verksamheten och öka fokus på det man skulle göra.

Men så blev det inte riktigt. SJ AB fick snabbt problem och har redan fått tillskott, mer pengar, från sin ägare för att kunna redovisa en effektiv drift. Och nu är det alltså dags för Green Cargo. Under de tre år som Green Cargo funnits får man säga att framgångarna varit klena. De sam-



manlagda förlusterna, 350 miljoner kronor, är mycket pengar i det sammanhanget. Investeringarna är för låga för att medge effektiv drift. Man har underinvesterat ett par hundra miljoner kronor.

Det egna kapitalet har minskat med sisådär 400 miljoner kronor sedan starten i januari 2001. Visst, bolaget var underkapitaliserat i början, men den fråga som varje skattebetalare bör ställa sig är hur mycket bättre resultat en privat aktör hade kunnat åstadkomma under samma förutsättningar. Om detta vet vi ingenting, för ingen privat aktör har drivit detta företag. Det är staten som ägare som försökt driva det.

Det må vara hur det vill med den saken, men företaget står nu inför en kris. Som sagt, soliditeten är låg, förlusterna ihållande. Det är särskilt tre områden som företaget nu måste ta tag i för att kunna bli ett vinstdrivande företag. Det måste kunna erbjuda transportlösningar över hela Europa. Varje gång man passerar en gräns uppstår problem, lokbyte och liknande, som sammanlagt gör transporterna långsamma. Företaget behöver kunna erbjuda kombinerade lösningar, bil-båt-tåg, och det måste bli kostnadseffektivt. Nya investeringar måste göras för att kunna bygga ut där så behövs.

Mot denna bakgrund har regeringen vänt sig till riksdagen med begäran om att få vidta vissa åtgärder; man vill så att säga få *carte blanche*. Man säger sig vilja få möjlighet att sälja hela företaget, eller delar av det, och alltså med köpeskilling få betalt i form av aktier i det företag som köper Green Cargo, alternativt få rättighet att förvärva andelar i företaget som förvärvar Green Cargo. Man vill också kunna förse Green Cargo med mera pengar, så att säga pynta bruden för att göra bruden mer attraktiv på marknaden. För detta ändamål vill man kunna använda ett konto i Riksgälden. Om det har vi moderater sagt: Nja.

Vi är klart positiva till att staten, regeringen, nu vill sälja Green Cargo. Vi har sagt att det gärna får ske – dock under en förutsättning, nämligen att den sammanlagda konkurrensen inte ska få minska. Vi tror på konkurrens. Vi tror att konkurrens är bra för priserna. Den håller priserna nere. Vi tror att konkurrens är bra därför att den håller vinster uppe för ägande. Den gör företagande lönsamt.

Men vi motsätter oss å det bestämdaste att man ska få betalt i form av aktier i det företag som förvärvar Green Cargo. Vi anser det inte lämpligt att staten på det sättet blir delägare kanske i ett internationellt bolag och därmed bara får en liten andel i bolaget med små möjligheter att påverka bolaget och små möjligheter att kunna sälja sina andelar därför att marknaden helt enkelt är likvid.

Vi säger också nej till att kapitalisera upp företaget med nya pengar, åtminstone så här rakt av. I det fall Green Cargo skulle behöva mer pengar för att därmed göra den totala affären bättre, motsätter vi oss inte detta helt och hållet. Men vi säger att om så ska ske får regeringen återkomma till riksdagen med en begäran om medel. I samband med detta måste regeringen ge en ordentlig kalkyl på vad regeringen försöker göra och varför. Det underlag vi har fått i dag medger inte den typen av noggrann analys.

Vi får också tillägga att vi inte är helt rabiata när det gäller vår syn på hur betalningen ska ske. Under en övergångsperiod – det är en kort period vi talar om här – kan man tänka sig att få betalt i form av andelar i det förvärvande företaget. Det ska ske under uttrycklig överenskommelse

*Ett stärkt  
Green Cargo AB  
för hållbara  
transportlösningar*

att dessa andelar snarast ska avyttras till annan part så att vi helt enkelt inte blir fast i en sådan position till nytta för få.

Med dessa ord, fru talman, ställer jag mig bakom samtliga moderata reservationer i näringsutskottets betänkande 15, men för tids vinnande nöjer jag mig att yrka bifall till reservation 2 under punkt 2.

Anf. 28 NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Vi har fått ett dåligt underlag. Inget vet exakt vad detta kommer att kosta. Regeringen vet inte vad den helst vill göra. Det går inte att prata om det egentligen för att det är hemligt. Det är vad som genomsyrar Green Cargo AB-affären.

Det är vida känt att Folkpartiet liberalerna inte anser det lämpligt att staten agerar som företagare. Green Cargo är ännu ett i raden av statligt ägda bolag som illustrerar detta med stor tydlighet. Det har sagts förr, också i denna kammare, men tål att upprepas: Staten kan inte vara både spelare och domare på en gång. Men när det nu fungerar så kan vi se att det antingen leder till, eller riskerar att leda till, konkurrenssnedvridning, risk för inoptimala investeringsbeslut samt svårigheter att tillföra kapital till företag som behöver kapital för expansion. Detta drabbar det svenska folket, både som konsumenter, arbetstagare och skattebetalare. Grundprincipen måste vara att konkurrensutsatt verksamhet ska bedrivas i privat regi.

Utan en tydlig redovisning av problemen, konsekvenser och alternativ ges riksdagen inte några reella möjligheter att värdera regeringens förslag. Regeringen vill ha riksdagens tillåtelse att ge Green Cargo ett kapitaltillskott men redogör inte för storleken på tillskottet.

Fru talman! Vi är inga riskkapitalister som skriver checkar in blanko och säger *go for it*. Regeringen vill också ha riksdagens tillåtelse att antingen sälja Green Cargo till en internationell transportör eller slå samman Green Cargo med en internationell aktör. Regeringen specificerar inte vilken lösning man främst strävar efter eller vilket slags aktör det kan bli frågan om. Regeringen vill också ha riksdagens tillåtelse att köpa aktier eller andra andelar i det företag som köper eller slås samman med Green Cargo AB. Inte heller här går regeringen närmare in på vilken bolagsform man eftersträvar och hur stort statligt ägande det kan bli fråga om. Oavsett hur gärna man vill bifalla propositionen går det inte att komma ifrån att regeringen inte har gett oss tillräckligt med underlag för att fatta ett annat beslut än att avslå propositionen. Jag yrkar därför avslag på propositionen.

Den största bristen i propositionen är dock att den inte innehåller några som helst argument om varför staten ska fortsätta att äga Green Cargo. Godstransportmarknaden är både avreglerad och i högsta grad utsatt för konkurrens. Konkurrensen blir också allt skarpare i och med att de gränsöverskridande transporterna växer. Vi menar att i stället för att skjuta till kapital till Green Cargo bör regeringen förbereda en försäljning av företaget till en lämplig aktör som kan skjuta till det nödvändiga kapital som Green Cargo AB behöver för att utvecklas. Det anges inte heller av vilket skäl staten ska vara delägare – sannolikt minoritetsdelägare – i det företag som regeringen tänkt sig som nu huvudägare av Green Cargo. Staten bör därför inte heller använda försäljningsintäkterna till att köpa in sig i detta företag utan bör i stället avveckla hela sitt ägande i bolaget.

Anf. 29 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! En försäljning av Green Cargo är en stor affär. Men till detta ärende hör ändå bara en ynkligt liten proposition på 16 luftiga sidor. Propositionen är inte bara kort – den är helt undermålig. Regeringen underlåter att göra konsekvensanalyser och presentera olika alternativ, vilket man själv har bestämt att man ska göra i varje proposition.

Till ärendet hör också sex proppfulla A 4-pärmar med hemligstämplat material. Detta material har endast ett fåtal partier tagit del av. Vi kristdemokrater har gjort det, och vi är lite förvånade över att inte alla partier har sett det som angeläget.

Det man har läst i materialet får man dock inte använda sig av. Frågan är om det är relevant att väcka motioner när det är så mycket man har fått veta som man inte får skriva. Frågan är om det i dag är lönt att debattera frågan när det är så mycket man har hört och läst men som man inte får säga. Är det rimligt att riksdagen ska arbeta under sådana villkor? Vad tycker talmannen?

Dager efter det att Förtroendekommissionen presenterade ett förslag om mer öppenhet gentemot ägarna lades ett förslag fram för riksdagen om att ge regeringen total handlingsfrihet vad gäller Green Cargo. Det skulle vara otänkbart för varje bolagsstämman att uppdraga åt styrelsen att göra vad de finner för gott med bolaget och dess kapital. Om någon bolagsstyrelse inom privata sektorn skulle föreslå något liknande är jag övertygad om att statsråden skulle stå på rad för att uttrycka sin vrede över den bristande moral som ett sådant agerande innebär. Ändå är detta precis vad regeringen med samarbetspartier gör.

Fru talman! Näringsministern är inte här i dag för att debattera detta ärende. Tystnad råder från näringsministern. Det är samma tystnad som när han stod på Mynttorget för någon vecka sedan för att ta emot synpunkter från ett par tusen småföretagare som hade rest hit från hela landet för att förklara varför de tycker att näringsklimatet är uselt. Då tigger vår näringsminister. Det är en talande tystnad. Samma tystnad, men utan närvaro, råder i dag. Inte heller den fackliga organisationen SEKO:s representanter får ens träffa Pagrotsky, trots att de har begärt det. En stum och osynlig minister är inte till någon större nytta för Sverige.

Fru talman! Att propositionen ligger på bordet beror på att Green Cargo har problem. En av anledningarna till att Green Cargo har problem är att när affärsverket Statens järnvägar bolagiserades 2001 underfinansierades bolaget genom dyra leasingavtal. Trots att verksamheten har drivits alltmer effektivt har det inte lyckats att få lönsamhet därför att vagnsleasingen hela tiden utgör en belastning. Nu står alltså regeringen med samarbetspartier med skägget i brevlådan. Då väljer man att i stället för att göra en långsiktig lösning som skapar god konkurrens på godstrafiken på järnväg göra en snabb försäljning som kommer att få en rad negativa konsekvenser.

Fru talman! Låt mig för säkerhets skull intyga och betyga att vi kristdemokrater inte är emot strukturaffärer och utförsäljning av statliga bolag. Tvärtom! Vi förordar att sådana görs. Men de ska göras med gott ekonomiskt hushållande. Det är skattebetalarnas pengar vi hanterar. De ska göras så att konkurrensen ökar och så att de anställas och det lokala näringslivets intressen tas till vara och miljön värnas.

Fru talman! Vi kristdemokrater känner en djup oro av flera skäl för den affär som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet nu föreslår.

För det första oroar det oss att miljön kommer att vara den stora förloraren. Det troliga med den föreskrivna affären är att minst 15–20 % av transportererna på järnväg kommer att flyttas över till landsvägstrafik. Vissa bedömare säger att det kan bli hela 50 %. Det ökar utsläppen av koldioxid, kväveoxid och svaveloxid.

Vi har gjort en kalkyl på det med hjälp av siffror som bygger på uppgifter från Naturvårdsverket, Sveriges åkeriföretag och Vattenfall. Om vi räknar med att 20 % av transportererna sker på lastbil i stället för tåg ökar koldioxidutsläppen med 1,5 % i Sverige eller 760 000 ton varje år.

Det blir ytterligare 7 200 ton kväveoxid och 5 000 fler lastbilar på de dåligt underhållna och underdimensionerade svenska vägarna. Om oljekraftverket i Stenungsund skulle startas – oh, hädiska tanke – ökar kväveoxiderna med 1 300 000 ton. Denna affär som nu är tänkt att göras motsvarar alltså att starta halva Stenungsundsverket.

Satsningen på lastbilstrafik har redan börjat. Nu har vi lagt grunden för en expansiv bilverksamhet, förkunnade Green Cargo i ett pressmeddelande i onsdags. Hur kan ni i Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som säger er vara miljöivrare godkänna och stå bakom en sådan försäljning som går tvärs emot de miljöpolitiska mål som riksdagen har beslutat? För mig är det obegripligt.

Fru talman! För det andra oroar vi kristdemokrater oss för att den konkurrens som redan i dag är ganska liten på järnvägsgodstrafiken kommer att slås ihjäl fullständigt om denna affär fullföljs. De aktörer som finns på svensk marknad utöver Green Cargo kommer troligen att uttraderas. Gagnas Sverige av ett monopol på godstrafikmarknaden?

Här kommer helt klart jobb att försvinna. I dag säger SEKO:s ordförande Janne Ruden i Dagens Nyheter att de är emot affären. Hur många jobb blir det som försvinner? Det skulle jag vilja ha svar på i den här debatten. Ni måste ju ha gjort en beräkning, även om vi inte har fått se den.

För det tredje oroar jag mig för ett vårdslöst handhavande av de 2,6 miljarder som ska läggas i årets bemyndigande. Detta görs utan att missförhållandena med orimliga leasingkontrakt på fordon åtgärdas. Då kvarstår grundproblemet. När kommer nästa propå om mer pengar? Eller kan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet garantera att inga mer pengar kommer att behövas?

Ett ansvarslöst hanterande är också att regeringen gräver ned pengar i statliga utredningar när man över huvud taget inte bryr sig om att sedan använda de kunskaper som framkommer via utredningsväsendet. Järnvägsutredningen föreslår en rad förbättrade förutsättningar för godstrafiken. Den struntar man i att ta hänsyn till i nämnda affär.

En annan utredning, Godstransportdelegationen, ska lämna förslag till åtgärder för konkurrensneutralitet. Man bryr sig inte ens om att invänta att den utredningen ska bli färdig innan man rusar i väg och desarmerar framtidsmöjligheterna. Det är också ansvarslöst.

Fru talman! Det är inte bara vi kristdemokrater som är oroliga. I går fick jag i min hand följande mejl: ”Vi är ett stort antal anställda i Green

Cargo som är mycket oroade av vad en eventuell försäljning av Green Cargo kan komma att innebära.”

De är oroliga för jobben på järnvägssidan. De är oroliga för att det miljövänliga goda alternativet minskar. De kräver att man inte säljer ut företagen från Sverige utan vill i stället att man tillför mer kapital till Green Cargo som på sikt kan ge en hälsosam ekonomisk utveckling.

Fru talman! Det är ungefär samma lösning som Kristdemokraterna tillsammans med Centerpartiet har lagt fram som förslag. Vi föreslår åtgärder som är konkurrensneutrala och som eliminerar några av de stora affärsrisker som Green Cargo i dag dras med. Vi skapar en ökad konkurrens på den svenska marknaden för godstransporter på järnväg. Vi främjar socialt och ekologiskt hållbara transportlösningar.

Konkret innebär det att vi föreslår att de dyra leasingavtalen lyfts tillbaka till affärsverket SJ och att TGOJ Trafik AB samt andelarna i Cargo Net avyttras till olika köpare. Vidare föreslår vi att Green Cargo avyttras till en tredje köpare och att regeringen bereder förslagen från Järnvägsutredningen och Godstransportdelegationen innan man över huvud taget agerar och låser fast sig i en affär som får stora sociala och ekologiska konsekvenser.

Fru talman! Socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister har lagt ut en räls för Green Cargo som bara kommer att skapa förlorare. Man försämrar för miljön, man medverkar till att många kommer att mista sina jobb, man undergräver fri konkurrens och man försöker att mörka sina egna beslut. Det är tvärt emot det spår som vi kristdemokrater kör på.

Jag står självklart bakom alla våra reservationer men nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 30 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Vi har i dag att ta ställning till ytterligare ett statligt bolag med problem, eller som det står i propositionen: Green Cargo har trots genomförda åtgärder redovisat nya negativa resultat.

Fru talman! Utifrån detta vill regeringen ha en oinskränkt fullmakt att göra vad den önskar och utföra den lämpliga hantering som regeringen utan riksdagens delaktighet önskar göra.

Centerpartiet yrkar avslag på detta och tycker att det är oförskämt att den socialdemokratiska regeringen återigen har glömt att den endast har att förvalta de statliga bolagen på ägarens, alltså riksdagens, uppdrag. Som ägare har riksdagen rättighet att ta ställning till ett mer konkret affärsupplägg än det som vi har i vår hand i dag.

Fru talman! För det första saknas de konsekvensanalyser som behövs för att kunna bedöma riktigheten i regeringens förslag.

För det andra begär regeringen i princip rätt att göra vad den vill med företaget. Vilket annat bolags styrelse som helst ber sina ägare om lov att fritt genomföra stora strukturaffärer. Det hade varit på sin plats att regeringen bett riksdagen om att slå fast en viljeinriktning för hur en försäljning av statens godstransportföretag skulle kunna gå till.

För det tredje tvingas vi konstatera att regeringen återigen går till riksdagen för att begära skattemedel för att rädda ett misskött statligt bolag.

För det fjärde är det hemligt, hemligt och hemligt med underlag som vi inte kan hantera här i riksdagens kammare.

Fru talman! Konkurrensen på den svenska marknaden för godstrafik på järnväg är starkt begränsad. Propositionen i sig visar heller inte på några förslag som skulle förbättra den situationen. Man måste fundera på riskerna att den snarare kommer att starkt försämmas.

Det skulle vara mycket intressant att höra hur majoriteten i riksdagen ser på hur framtida godstrafik på järnväg ser ut. Att kalla propositionen för *Ett stärkt Green Cargo för hållbara transportlösningar* är intressant men inte sant. Det är det inte utifrån järnvägsaspekter och aspekter för en hållbar miljö.

Jag måste fråga Miljöpartiet var i propositionen – eftersom ni uppenbarligen står bakom det – jag kan få information om lösningar som har karaktären just av ekologiskt hållbara transportlösningar framöver. Jag och Maria Larsson från Kristdemokraterna ser snarare att Vänsterpartiets, Miljöpartiets och Socialdemokraternas förslag kommer att leda till att andelen gods som transporteras på järnväg kommer att minska. Det framtida Green Cargo ska endast verka på attraktiva segment.

Majoritetens förslag och det underlag vi har att hantera kan inte leda till annat än att mer gods kommer att transporteras på landsväg med ytterligare ökad miljöpåverkan som följd.

Det hade varit mycket naturligt ifall regeringen hade inväntat Gods-transportdelegationens arbete för att just långsiktigt kunna finna ett hållbart transportsystem.

Fru talman! Danmark har gjort något liknande det som regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet förordar. Danska staten sålde sitt godstrafikbolag till en stor internationell aktör innan man genomfört nödvändiga strukturförändringar vad gäller kostnadsneutralitet mellan olika trafikslag, tillträde till terminaler, säkerställande av sunda konkurrensförhållanden och så vidare. Mellan 1999 och 2002 har godstrafiken nationellt minskat med 2,3 miljoner ton på järnväg till 1,4 miljoner ton per år. Vi kan aldrig stödja en sådan utveckling som skulle innebära katastrofala följder för miljön när stora delar av transportvolymen flyttas över från järnväg till landsväg. Det skulle vara intressant att höra Miljöpartiets argument för att ytterligare genomföra förändringar som återigen drabbar miljön negativt.

Fru talman! Mot bakgrund av vår inställning till statligt ägda företag kan vi i sig inte invända emot att regeringen skulle bemyndigas avyttra det statliga innehavet i Green Cargo. Men affärsuppgörelsen i regeringens proposition verkar syfta i helt fel riktning. Den har inte gett oss möjlighet att ställa oss bakom en sådan avyttring.

Centerpartiet vill sätta försäljningen av Green Cargo i ett större transportpolitiskt sammanhang. Därför anser vi att staten ska invänta transportpolitiska delegationens arbete. Vi har ett antal punkter som det är värdefullt att man tar hänsyn till vid försäljning. Det är vikten av att öka konkurrensen, att trygga fordonsförsörjningen som just garanterar de mindre konkurrenternas tillträde till marknaden och att vi har ett ekologiskt hållbart transportsystem som inte påverkar miljön i negativ riktning. Det är också värdefullt i det här sammanhanget att när vi har beslut på bordet vi vet om detta är förenligt med EU:s konkurrens- och statsstödsregler.

Sammantaget är underlaget i propositionen undermåligt och bristfälligt i sak. Det går inte att använda som underlag för riksdagsbeslut denna dag.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 om avslag på förslaget i propositionen. Naturligtvis ställer jag mig bakom de övriga reservationerna men jag anser det vara tillräckligt att ställa mig bakom reservation nr 1 om avslag på förslaget i propositionen.

*Ett stärkt  
Green Cargo AB  
för hållbara  
transportlösningar*

Anf. 31 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Fru talman! Jag ska börja med att ge – jag tror det var Maria Larsson – en upplysning om näringsministern. Han är på utrikes resa i Brasilien på en främjarresa. Han kommer inte tillbaka förrän i morgon. I annat fall tror jag att Leif Pagrotsky hade varit i kammaren i dag. Det är en förklaring.

Fru talman! Jag vill ta avstånd ifrån det som opposition säger, den svartmålning som ni utsätter både Green Cargo och staten för i era inlägg. Det känner vi igen sedan många debatter tidigare när vi till exempel diskuterat regeringens skrivelse om de statliga företagen. Ni läser upp samma meningar. Det är samma visa: Staten är en dålig företagsägare. Det har ni hållit på med – jag har tittat bakåt i tiden – i 15–20 år. Variationen är väldigt liten. Det är samma slags retorik – undermåligt underbyggd – och naturligtvis med tydliga ideologiska och också dogmatiska förtecken. Det tycker jag är väldigt trist.

Till skillnad från er tycker jag att staten är en mycket duglig företagsägare som sköter förvaltningen på ett professionellt sätt och går före när det gäller att reformera regelsystemet för hur rejåla företag ska agera på en konkurrensutsatt marknad. Men det vill ni inte se. Ni vill inte erkänna att det är så. Ni har målat in er i föreställningen, eller kanske rättare sagt vanföreställningen, att staten inte kan driva företag och att staten inte får driva företag. Argumenten är desamma: inte domare och spelare samtidigt, inte ta skattebetalarnas pengar och använda dem på ett oförnuftigt sätt, mörka med information, göra dåliga affärer, bedriva illojal konkurrens.

Listan kan göras nästan hur lång som helst, och allt detta är enligt min mening mycket ovederhäftigt. Man skulle till och med kunna säga att det är dumt och dessutom i många stycken osant. Det statliga företagandet har haft och har stor betydelse för samhällsutvecklingen och företagandet i det här landet. Så kommer det också att vara i fortsättningen.

Fru talman! Nu går jag tillbaka till ämnet Green Cargo. Till skillnad från oppositionen anser vi, och det är också väl dokumenterat, att Green Cargo är ett numera mycket välskött företag, kanske det mest välskötta järnvägstransportföretaget i Europa. Kvaliteten på bolagets tjänster har successivt förbättrats under de senaste åren för att nu ha nått en väldigt hög kvalitet. Kunderna är dokumenterat mycket nöjda men som också oppositionen har påpekat brottas Green Cargo med ett antal problem som måste åtgärdas. De internationella transportererna, bland annat, måste kunna utföras på ett mer kostnadseffektivt och för kunderna godtagbart sätt.

Kunderna kräver i dag att deras logistikproblem löses snabbt från dörr till dörr och dessutom till konkurrenskraftiga priser. Många kunder har som bekant sin marknad ute i Europa. Därför måste godstrafiken fungera

med minsta möjliga störningar vid gränspassager till exempel. I dag uppstår det väldigt ofta störningar i samband med att man ska genomföra gränsöverskridande transporter. Det är inte hållbart i längden. Det förlorar företaget pengar på, förlorar effektivitet, och kundnyttan minskar alldeles avsevärt.

Vidare räcker bolagets kassa inte till i dag för att göra de nödvändiga investeringarna, investeringar i lok och vagnar och i annan materiel. Det är ett bekymmer som delvis kan spåras till bolagiseringen, som en del redan har varit inne på. Vid bolagiseringen av SJ skilde man ut gods-transportdelen. Det är väl ett inte alltför djärvt påstående att säga att Green Cargo blev underkapitaliserat. Men jag tror att det inte är enbart pengar som gäller. Det räcker inte med att fylla på Green Cargos kassa.

För att klara ett ökat åtagande, ett effektivare internationellt transportarbete, krävs det samarbete med andra godstransportföretag. Det är den operationen som regeringen nu begär bemyndigande att genomföra. Olika alternativ ska kunna studeras. Den för bolaget och svenskt näringsliv bästa lösningen ska så småningom kunna tas fram. Det är en mycket komplicerad process. Det är förenat med krav på kompetens och dessutom, vilket jag tror inte oppositionen riktigt har förstått, krav på att man är försiktig med den information som lämnas ut. I affärsverksamhet finns det många frågor och uppgifter som man inte kan sprida till offentligheten.

Fru talman! Nu har oppositionen tydligt låtit oss förstå att beslutsunderlaget är under all kritik. Det har upprepats gång på gång: mera papper på bordet, mera uppgifter. För egen del vill jag nog påstå att de papper som vi behöver för att ta ställning till den här propositionen har vi fått i näringsutskottet. Vi har haft full tillgång till allt det material som regeringen förfogar över för att för sin del kunna arbeta med den här frågan.

Men nej, det räcker inte. Vad jag förstår av det resonemang som bland andra Maria Larsson för ska alla de här papperen offentliggöras. Det finns mycket uppenbart en stor risk att bolaget skadas av ett sådant offentliggörande. Dessutom kan inte ägaren agera på ett vettigt sätt, och det innebär i förlängningen, enligt min mening, att svenska folket kommer att göra en dålig affär. De kommer att förlora på ett sådant agerande.

Mycket av den information som hanteras är affärskritisk, och den typen av information får vi inte offentliggöra. Det är alldeles klart.

Jag kunde i KU:s förhör med näringsministern för några veckor sedan läsa att det fanns en tvist om huruvida man skulle tillämpa aktiebolagslag eller grundlag när man hanterade sådana här frågor. Om jag inte minns fel tyckte näringsministern att det var svårt att välja på vilket sätt man skulle bli kriminell: Antingen bryter man mot grundlagen eller också mot aktiebolagslagen.

Eller också fungerar de faktiskt ihop. Det är ju i denna kammare vi har beslutat både grundlag och aktiebolagslag, och de fungerar väl ihop. Jag tror att långt över majoriteten i konstitutionsutskottet insåg att regeringen hade löst detta problem på ett tillfredsställande sätt. Det var affärer med SJ, Teracom och så vidare som man då hanterade.

Här antyds att vi skulle vara på samma spår nu. Nej, jag tror inte att ni har förstått det här, eller också försöker ni slå blå dunster i ögonen på allmänheten, som inte på samma sätt har anledning att hålla sig informerad om regelverket och förstå de här problemen.



Många av de påståenden som kan läsas i Centerns och Kristdemokraternas motion stämmer inte heller med verkligheten. Jag kan ge några exempel på vad man skriver i motionen.

Till exempel skulle konkurrerande bolag inte ha möjlighet att hyra fordon av Green Cargo, och därigenom skulle man så att säga klippa av konkurrensen. Det är ju helt fel. Verkligheten är den att Green Cargos fordon behövs för deras egna långsiktiga åtaganden. Dessutom finns det marknad för att hyra både lok och vagnar. Vad jag vet är det också i väldigt liten omfattning som operatörer hyr utrustning av Green Cargo.

Man säger också att leasade fordon skulle stå för 45 % av balansomslutningen. Det är mer än dubbelt så mycket som rätt siffra, 22 %. Leasade fordon skulle stå för 5–10 % av bolagets kostnader. Den riktiga siffran är mindre än 3 %.

Sedan jämför också Kristdemokraterna och Centern med hur situationen har blivit i Danmark. Danmark gjorde inte sin hemläxa innan man gjorde strukturaffärerna. I Sverige har vi gjort det, Green Cargo har gjort det, och därför är vi i ett helt annat läge.

Fru talman! Om Green Cargo fortsätter som i dag kommer det att innebära sämre kvalitet, sämre ekonomi och sjunkande marknadsandelar, vilket i förlängningen innebär att Green Cargo kommer att slås ut från marknaden och att en massa jobb skulle gå förlorade.

En operation som innebär att Green Cargo skulle ge sig ut på egen hand i Europa är enligt min mening inte genomförbar vare sig praktiskt eller ekonomisk. De investeringar som skulle krävas för detta är av den kalibern att vi inte skulle klara av dem. Och även om vi gjorde det tror inte jag att en sådan operation långsiktigt skulle leda till att vi klarade ut de problem som Green Cargo har i dag.

De alternativ som ni har förordat är orealistiska. Jag efterlyser mer påtagliga, konkreta förslag och alternativ som är genomförbara. Jag tycker att ni ska redovisa dem.

Fru talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på reservationerna.

Anf. 32 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Ibland är Moderaterna eniga med Socialdemokraterna. När det gäller det här ärendet är vi så att säga eniga till femtio procent. På vilka punkter vi är eniga har väl framgått tidigare, så det behöver jag inte upprepa här.

Däremot är vi djupt oeniga i en fråga som är väldigt viktig här, och det är synen på staten som ägare. Ja, vi kanske är tjugatiga från den borgerliga oppositionen, men vi är övertygade om att staten inte är någon bra ägare.

Jag tror att det är rätt viktigt att här titta på vad Förtroendekommissionen har kommit fram till och de problem man pekar på när det gäller dubbla lojaliteter, intressekonflikter och sammanblandning av intressen. De problemen är synliga i privata företag, men de finns också i de statliga företagen och kanske än mer där.

Det som är så svårt med de statliga företagen är att det väldigt lätt blir en sammanblandning mellan politik och ekonomi. Intressekonflikterna är tydliga, lojalitetskonflikterna likaså. Därför vill vi från Moderaterna och från borgerligheten inte se staten som ägare.

*Ett stärkt  
Green Cargo AB  
för hållbara  
transportlösningar*

Vi tycker däremot att staten har en oerhört viktig roll att spela som den som anger reglerna. Det har sagts tidigare, men det förtjänar att upprepas gång på gång: Staten ska ange reglerna. Staten ska måla upp hur spelplanen ska se ut. Men sedan ska staten inte agera själv. Det är en fullständigt uppenbar sak.

Om nu staten vore en så bra ägare tycker jag att det är ganska egenomligt att man inte från regeringens och Socialdemokraternas sida aktiverar de gamla kraven på att förstatliga bolag. Det vore väl en naturlig följd av detta. I stället säljer man ju företag. Här finns ett förslag om att man vill sälja Green Cargo, och jag tycker att det är bra att man vill det. Jag tycker att det är bra att man privatiserar. Det är formerna för detta som vi moderater inte är så förtjusta i.

Min fråga kvarstår: Varför vill man inte förstatliga privata bolag om man tycker att staten är en bra ägare?

Anf. 33 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Egentligen upprepar vi nog mycket av den debatt vi har haft under många år när vi diskuterar det statliga företagsägandet. Vi är av olika uppfattning. Jag och Socialdemokraterna anser att staten är en duglig företagsägare och i vissa fall absolut har anledning att vara företagsägare och driva företag. Vi har företag med samhällliga intressen. Detta har väl i och för sig inte oppositionen ifrågasatt särskilt mycket, annat än nu på senare tid i fråga om Systembolaget.

När det gäller de företag som staten driver enligt svensk lagstiftning på en kommersiell marknad har staten enligt min mening gjort väldigt bra ifrån sig. Vi sysselsätter väldigt många människor i de statliga företagen, och jag är inte alldeles säker på att vi skulle öka den volymen särskilt mycket om vi skulle sälja dessa företag till privata företagsägare.

Staten har ett mycket mer långtgående ansvar för sina företag än vad de privata företagen har. Långsiktighet präglar det statliga företagsägandet.

Sedan drar ju de statliga företagen de facto in ganska mycket pengar till statskassan. Det gör man varje år. Det är fråga om 10–15 miljarder, kanske upp till 20 miljarder vissa år beroende på konjunktur och sådant.

De flesta av de statliga företagen sköts bra. De flesta av de statliga företagen ger bra avkastning. Att några statliga företag har problem måste man väl ändå tillåta eftersom det tilläts även på den privata marknaden.

Jag tror inte, oavsett hur länge vi står här och diskuterar, att Anne-Marie Pålsson och jag skulle komma överens om att staten inte skulle vara företagsägare. Jag hävdar att detta är bra. Vi utför det på ett bra sätt, och vi får också pengar in i statskassan. Bara det tycker jag skulle vara ett hyggligt motiv för att acceptera detta.

Anf. 34 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Om detta sköts bra eller ej är det svårt att uttala sig om. *Benchmark* är ju inte de siffror som redovisas; *benchmark* är hur det skulle ha sett ut om man haft en annan ägare. En privat ägare kanske skulle kunna ha skött det väldigt mycket bättre och därigenom faktiskt kunnat leverera än mer skattepengar till staten genom vinsterna och därmed kanske kunnat bereda sysselsättning åt än flera. Om detta vet vi faktiskt inget. Det förloppet har vi än så länge inte kunnat studera.

Sedan har jag bara några korta kommentarer.

Det här med sysselsättning är naturligtvis inte målet för ett företag. Det finns inget företag som strävar efter maximal sysselsättning. Företagen strävar efter maximal vinst till sina ägare, till dem som faktiskt riskerar sitt kapital. Är man framgångsrik i detta levererar man vinst till sina ägare, sysselsättning till individer och skattepengar till staten. De som inte är tydliga i den här uppgiften gör inte vare sig det ena eller det andra, utan de företagen går i konkurs.

Detta är drivkraften. Det är det som är garantin för att vi får en effektiv, god ekonomisk utveckling, välfärd till landet och till de svenska skattebetalarna. Det får vi inte genom att vi har en stat som är ägare och som har diffusa politiska mål som man blandar samman med de kommersiella.

Jag förmodar att den här debatten kommer att fortsätta. Jag kan bara upprepa det jag har sagt tidigare om Green Cargo. Det är utmärkt att regeringen har kommit på den lysande idén att man kanske ska avyttra företag som hitintills inte rosat marknaden. Det har för övrigt inte heller SJ gjort.

Anf. 35 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har inte sagt att staten har som främsta mål att skapa sysselsättning med sitt företagsinnehav. De statliga företagen jobbar efter exakt samma regler som de privata företagen, och det är att skapa ett mervärde som kommer svenska staten till del, alltså svenska medborgare.

För varje företag finns det ett mål beskrivet, dels av staten som ägare, dels av de statliga bolagsstyrelserna, som själva har uppfattningar om hur man ska öka sitt värdeskapande. Det finns avkastningskrav väldigt tydligt angivna.

Det är inte fråga om att man ska driva företag bara för att driva företag, utan det ska ske någonting med de svenska statliga företagen. Jag tycker att resultatet har varit genomgående gott. Vi kan gå många år bakåt i tiden.

Anf. 36 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! K G Abramsson tycker att vi svartmålar för mycket och att det är trist. Jag kan bara berätta att det är fler än vi som tycker att de statliga bolagen inte sköts exceptionellt bra. Titta gärna på vad Riksrevisionen har sagt! Titta på vad Förtroendekommisionen säger om statligt bolagsägande! Det vore väldigt bra om K G Abramsson någon gång gjorde avsteg från sin lojala och trogna medarbetarroll och vågade se sanningen i vitögat.

Vi har väckt en motion där vi har försökt ta in marknaden. Vi har samtalat med massor av aktörer och lagt ett ganska konkret förslag. Vi har tagit in de sex hemligstämplade pärmarna med handlingar för att skapa oss så bra beredskap som möjligt. Vi har lagt ett förslag som har vunnit många gillande, om än inte K G Abramssons.

Jag tycker att det är fräckt att ha mage att säga att vi ingenting vet. Nej, vi kanske inte har samma tillgång. Men K G Abramsson har väl inte ens tagit del av de sex pärmarna med hemligstämplade handlingar, om jag har förstått saken rätt. Lite får man anstränga sig också, och inte bara kritisera andra i generella termer.

Jag skulle vilja fråga K G Abramsson något, utifrån den tillväxtkongress som Socialdemokraterna hade nu i vår, där man också diskuterade hur man skulle stärka tågens konkurrenskraft för internationella gods-transporter. Där fanns det ett förslag till beslut om att ni skulle säga så här: Vi vill att staten ska medverka till internationella allianser eller strukturaffärer för att öka effektiviteten i det internationella transportsystemet. På kongressen bestämde man sig för att stryka ”eller strukturaffärer”. Det betyder att ni på kongressen tog avstånd från att medverka till internationella strukturaffärer.

Några dagar senare läggs den här propositionen på riksdagens bord. Det var kort hållbarhet på det kongressbeslutet. Känns det inte lite tveksamt för K G Abramsson att stå här i dag och agera tvärtemot ett kongressbeslut? Åtminstone för oss är kongressen högsta beslutande organ.

Hur mycket kommer godstrafiken på järnväg att minska, enligt K G Abramssons synsätt?

Anf. 37 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har inte lusläst Riksrevisionens alla synpunkter på hur statliga företag drivs. Jag känner till Förtroendekommissionen, och jag tror att de som riktmärke har tagit en del av de beslut som regeringen redan har fattat om hur statliga företag ska drivas. Jag tror att Maria Larsson kan se det om hon läser vad Förtroendekommissionen har skrivit och de riktlinjer som regeringen har beslutat om när det gäller att driva statliga företag.

Jag har inte läst A 4-pärmarna – det ska jag villigt erkänna. Däremot har jag haft tillgång till den informationen direkt från dem som hanterar den här frågan. Jag tror att den kan vara lika värdefull. Den bygger under vårt ställningstagande minst lika bra som det som står i pärmarna. Sedan är det frågan om vilket material man lämnar när man ska fatta beslut. Här har vi kritiserats, inte minst av Centern och Kristdemokraterna.

Här har jag den proposition som regeringen har lämnat. Sedan har jag tagit fram en proposition som Per Westerberg skrev och skickade till riksdagen 1991/92 om att sälja ut 35 statliga företag. Det är nästan exakt lika många sidor i de här propositionerna. Det finns inte motiv till ett enda av de förslag som man lägger, varför man ska avyttra dessa företag. Det är rätt upp och ned ett bemyndigande. Tala om *carte blanche*!

Jag skulle gärna vilja överlämna den här propositionen till Maria Larsson, så kan hon själv studera hur det ser ut när de borgerliga partierna redovisar förslag till riksdagen när det gäller statliga företag. Vi har ingenting att skämmas för i Socialdemokraterna.

Anf. 38 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Tack för det. Jag kan lova K G Abramsson att om jag någon gång får möjlighet att bli näringsminister ska jag lämna så fullödiga propositioner att också K G Abramsson kommer att bli nöjd. Det som har hänt i historien kan jag tyvärr inte ta ansvar för. Jag fanns inte i riksdagen då och inte heller i regeringen.

Jag fick inte svar på mina två frågor. Den första gällde kongressbeslutet. Hur kommer det sig att Socialdemokraterna några dagar efter att ett kongressbeslut har fattats lägger en proposition som går stick i stäv med

det som var ett aktivt beslut på kongressen? Jag är väldigt angelägen om att få svar på den frågan.

Den andra frågan var: Hur mycket bedömer K G Abramsson att gods-  
trafiken kommer att minska på järnväg? Hur stor blir den del som i stället  
kommer att föras över till lastbil, med allt vad det innebär av miljöföro-  
renande utsläpp, ökad belastning på våra vägar och så vidare?

Anf. 39 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Tillväxtkongressen: Den proposition som riksdagen nu  
behandlar innehåller ett bemyndigande att söka sig fram enligt olika  
alternativ. Jag kan inte, som Maria Larsson, säga i dag att det finns en  
framförhandlad affär som skulle peka på att vi ska gå i den ena eller den  
andra riktningen. Jag tror att det är ganska mycket tid kvar innan det  
finns ett klart förslag som regeringen kan fatta beslut om. Jag tror att jag  
kan säga det väldigt sanningsenligt. Så pass mycket har jag följt de här  
förhandlingarna.

I fråga om ordalydelsen i tillväxtriktlinjerna kan jag dessvärre inte  
säga om det är fel eller rätt. Jag har dem inte med mig. Jag kan inte säga  
att det exakt följer ordalydelsen. Jag tror att det ändå måste finnas ut-  
rymme för regeringen att fatta de beslut som är bra för Sverige, som är  
bra för Green Cargos kunder och som är bra för de anställda. Jag tror att  
de anställda och facket inte har någonting emot det.

Maria Larsson hänvisade tidigare till att facket, SEKO, skulle vara  
emot det här. Jag har talat med SEKO:s ordförande nu på morgonen, och  
de tycker att det är viktigt att vi gör någonting med Green Cargo. Om vi  
inte gör det kommer mer än 3 000 personer att så småningom vara utan  
jobb. Det är också en viktig del av det här.

Anf. 40 KARIN SVENSSON SMITH (v):

Fru talman! Jag vill för Vänsterpartiets räkning yrka bifall till försla-  
get i betänkandet i dess helhet.

Utgångspunkten för mitt arbete i riksdagen är ansvaret för framtiden,  
att skapa en hållbar utveckling, det vill säga att ordna produktion, kon-  
sumtion och transporter på ett sätt som inte inskränker på kommande  
generationers möjligheter till ett fullvärdigt liv. Det kan låta högrävande,  
men det är ändå det som är motivet till mitt och Vänsterpartiets engage-  
ment i Green Cargo. Det är också motivet till vår medverkan till att  
järnvägsandelen i regeringens infrastrukturproposition blev dubbelt så  
stor som motsvarigheten för vägen.

Vi riksdagsledamöter fick nyligen Miljömålsrådets senaste redovis-  
ning av hur det går med arbetet för att nå miljömålen.

Miljömålsrådets ordförande, Jan Bergqvist, skriver i förordet: "Arbe-  
tet med att uppnå våra miljö kvalitetsmål handlar om att nästa generation  
– våra barn och barnbarn – och kommande generationer efter dem ska  
kunna leva sina liv i rik natur, giftfri miljö och med hållbar utveckling."

Under målet om en begränsad klimatpåverkan konstateras att trans-  
portsektorns utsläpp har ökat med 10 % mellan 1990 och 2002. Domine-  
rande är vägtrafikens utsläpp. De tunga godstransporterna står för en  
betydande del av ökningen. Även för att nå miljömålen frisk luft, bara  
naturlig försurning, giftfri miljö och ingen övergödning är en minskning  
av vägtrafiken vital, och då måste följaktligen transporterna på spår öka.

Vägtrafikens ökning är inget specifikt svenskt problem. Jag hänvisar till *Time to turn*, EU:s vitbok om transportpolitiken i framtiden. Här konstaterar man att man behöver ett fundamentalt skifte från väg till spår och sjötransporter.

Borgerliga politiker försöker ofta hävda att statliga företag är ineffektiva. Vi har hört det från den här talarstolen i dag, men med den överblick över transportföretag som jag under nu snart två mandatperioder i trafikutskottet har skaffat mig vill jag hävda att Green Cargo är ett av de absolut mest effektiva och välskötta företagen i branschen. Ändå går företaget inte med vinst, men det gör å andra sidan, såvitt jag vet, ingen annan godstransportör på spår i världen heller.

Anledningen till detta är i första hand det faktum att vägtrafiken inte, till skillnad från spårtrafiken, betalar de kostnader som den ger upphov till för andra. Det handlar om trafikolyckor, klimatpåverkan, andra miljöskador, miljörelaterade hälsorisker och så vidare. En annan anledning till att de internationella godstransporterna på spår har svårt att hävda sig gentemot långtradare är det krångel som gränspassager och tekniska olikheter i Europa utgör. En tredje anledning till lastbilstrafikens kraftiga ökning är att Sverige till skillnad från normerna i resten av EU och USA tillåter 60 ton för långtradare till skillnad från 40 i övriga världen. När den här ökningen skedde tappade godstrafiken på spår till vägen.

Alla de här sakerna försöker vi göra någonting åt i Vänsterpartiet, men alldeles oavsett detta behövs det ett större och starkare företag som kan erbjuda transporter från dörr till dörr. Därför har Vänsterpartiet efter noggrant övervägande och med täta kontakter med Green Cargos fackliga organisationer – det finns flera sådana – ställt sig bakom regeringens proposition.

Maria Larssons utsagor tyder på dåliga insikter i den europeiska godstransportutvecklingen. Jag ingår i Godstransportdelegationens parlamentariska referensgrupp. Den verklighetsbeskrivning som vi har fått oss till del via den överensstämmer helt med motsvarande i propositionen om Green Cargo.

Vänsterpartiet skulle kanske reflexmässigt hävda att Green Cargo skulle behållas i hundra procent svensk statlig regi, i nuvarande omfattning, men det vore som att ställa sig som en kapten på ett skepp väl medveten om att skeppet kommer att gå under.

De stora logistikföretagen som kan erbjuda transporter från dörr till dörr vinner kontrakt efter kontrakt på de mindre företagens bekostnad. Transporterna blir alltmer internationella till sin karaktär. Utvecklingen följer ganska så väl det jag lärde mig på 1970-talets marxistiska grundkurser. Därför måste Green Cargo bli en del av ett större och kraftfullare företag för att man ska rädda godstransporterna på spår, vilket är helt överordnat för vårt ställningstagande, och därmed också de arbetstillfällena som hänger ihop med detta.

Jag undrar om Anne-Marie Pålsson har haft möjlighet att träffa Green Cargos vd Jan Sundling. Han är väl känd, och han var väl känd i trafikbranschen innan han blev vd för Green Cargo. Han har funnits på många andra ställen i näringslivet, framför allt i det privata. Han hävdade i alla fall när vi i Vänsterpartiet träffade honom i går att han aldrig har haft en mer aktiv och duktig ägare. Det är också vad de fackliga organisationerna har krävt. De har varit missnöjda med hur vi har skött oss tidigare. Vi

har varit för passiva, och vi har inte haft någon långsiktig framförhållning när det gäller de statliga företagen.

Att vi nu ställer oss bakom den här propositionen är ett sätt att titta bakom knuten, att se vad som långsiktigt är den bästa lösningen om man vill göra verklighet av regeringsförklaringens önskemål om att lasta över gods från väg till spår.

Vår avsikt är att med den här propositionen och riksdagens beslut öka möjligheterna att minska miljöbelastningen och stärka de rationella transporter på spår som svenskt näringsliv och även näringsliv i resten av världen behöver.

I detta anförande instämde Lennart Beijer (v).

Anf. 41 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var ett intressant anförande att lyssna till. Det var en lovsång till en bättre miljö med hjälp av transporttrafiklösningar. Den går stick i stäv med vad flertalet bedömare menar blir resultatet av det beslut som vi ska fatta här i riksdagen, nämligen att en större andel kommer att färdas på lastbil i stället för järnväg. Samtliga bedömare pekar på detta, att minst 15–20 % kommer att lyftas över. Det här går inte ihop för mig.

Lovsången var i och för sig väldigt vacker, och jag kan hålla med om att Green Cargo har effektiviserat sin verksamhet. Vd har gjort ett bra jobb. Man har blivit ett allt kraftfullare företag. Men min åsikt är att man belastas av det som hände vid bolagiseringen, vilket gör att man inte kan få riktig snurr på verksamheten och komma upp i lönsamhet. Det är därför jag vill ha en lösning som innebär att man kommer till rätta med den problematiken på sikt, men det eftersträvas tydligen inte från majoritetens sida.

Men hur hänger det här ihop? Hur mycket bedömer Karin Svensson Smith att godstrafiken på järnvägen kommer att ta från det som i dag färdas på lastbil? Det är alltså ett omvänt förhållande. Det vore väldigt intressant att få det belyst.

Jag skulle också vilja ha en belysning av er konsekvensanalys när det gäller antalet jobb. Kommer antalet jobb inom godstrafiksektorn på järnväg också att öka, eller kommer den att minska, enligt Karin Svensson Smiths bedömning?

Anf. 42 KARIN SVENSSON SMITH (v) replik:

Fru talman! Vi har sannolikt tillgång till olika källor. Men man kan titta på den redovisning som Green Cargo har över andelen vagnslaster i förhållande till de större specialtågen. Då står vagnslasterna, som är specifikt nödvändiga för det lokala näringslivet och kanske de mindre företagen i glesbygden, för ungefär 75 %. Den andra delen, där man hämtar de större vinsterna, står för 25 %.

Det vi ser om man tittar bakåt och något framåt är att Green Cargo tappar de delar där man har högst avkastning. Och man riskerar att tappa fler av dem till de större företagen. Det beror på – det kan läsas i Svensk Logistik, Transport i Dag och alla de tidningar vi får till trafikutskottet – att Schenker, Stinnes, som ju Schenker är en del av, och DHL inte erbjuder en lastbilstransport, en järnvägstransport, en flygtransport eller en

sjötransport, utan de erbjuder en total transportlösning. Det är det som är Green Cargos nackdel i dag – man har inte de möjligheterna.

Skulle man behålla Green Cargo helt i svensk statlig regi skulle vi, för att långsiktigt rädda företagets karaktär eller möjligheter att utföra sina transporter, också införskaffa ett statligt rederi och ett statligt åkeri. Det bedömer jag vara rätt så olämpligt med hänsyn till de andra ambitioner vi har när det gäller vad vi ska använda statsfinanserna till.

Hur många nya jobb som tillkommer är jättesvårt att säga. Det beror till exempel på om vi har mod att genomföra det som föreslås när det gäller vägtrafikbeskattningen, nämligen 50 öres dieselskattehöjningar. Då kan detta i kombination med förslagen i den här propositionen leda till många fler jobb. Men jag kan inte riktigt veta om så blir fallet eller ej.

Anf. 43 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tror att Karin Svensson Smiths drömmar är vällovliga men att verkligheten dessvärre ser ganska annorlunda ut. Jag tror att man ändå får lita på det stora antal bedömare som säger att mer kommer att färdas på lastbil än på järnväg fortsättningsvis när vi har fattat det här beslutet. Med tanke på Karin Svensson Smiths inledning beklagar jag att detta kommer att bli följden.

Det finns en annan väg att gå om man vill bygga ihop logistiken. Jag tycker inte att det är rätt väg att gå att starta statliga rederier, snarare är det motsatt väg, att låta Green Cargo delas upp och säljas ut på ett vettigt och bra sätt och inte på det här sättet. Svenska folket kommer i fortsättningen att få avhända sig allt vad godstransportlösningar heter.

Jag tycker att det är märkligt att inte erfarenheter har dragits från andra affärer som har gjorts på liknande sätt i flera länder, där resultatet har varit väldigt tydligt och väldigt entydigt dessutom. Det har blivit mer transporter på landsväg, och det har blivit färre på järnväg. Jag tror dessvärre att det kommer att bli likadant i vårt land, och jag tror dessutom att jobben inom sektorn kommer att minska.

Anf. 44 KARIN SVENSSON SMITH (v) replik:

Fru talman! Det är just det som jag har fått mig till del i trafikutskottet av de affärerna som är mitt motiv för att stå bakom regeringens förslag. Jag ser att såväl DHL som Stinnes tar allt större marknadsandelar. De som förlorar är de mindre företagen och de som bara kan erbjuda ett transportslag.

Jag skulle gärna vilja att utvecklingen var på ett annat sätt. Men om kartan inte stämmer överens med verkligheten får man ibland rätta sig efter verkligheten i stället för kartan. Det är vårt motiv för att ställa oss bakom det här.



Det här företaget skiljer sig från SJ. Där kan man genom ett kapitaltillskott göra företaget starkt så att det kan hävda sig gentemot andra. Men persontransporterna i SJ handlar huvudsakligen om Sverige. Gods-transporterna är internationella och blir alltmer internationella.

För att kunna ha bra lösningar även genom Tyskland, där en väldigt stor del av Green Cargos transport sker, måste man samarbeta med andra. Risken är annars att man står kvar enbart med de små och mindre lönsamma transporterna i Sverige. Jag tror inte Kristdemokraterna eller något annat parti är beredda till de enorma kapitaltillskott som då skulle behövas för att hålla kvar Green Cargo och rädda det från konkurs.

Anf. 45 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag har talat med höga representanter för Green Cargo, dock ej vd. Tror jag det, att vd gillar sin ägare, en ägare som tolererar förluster på 350 miljoner och att egenkapitalet halveras utan att sparka vd. Tror jag att vd gillar sin ägare! Det hade jag också gjort.

Vd ska frukta sin ägare. Ägaren ska fungera som blåslampa på en vd. Ägarens roll är att se till att vd jobbar hårt och intensivt för att skapa ett bra företag. Det är ägarens uppgift. Vd ska inte älska sin ägare. Det kan möjligtvis gälla fallet Steen och Persson, men i annat fall bör det inte gälla.

Det är precis detta som är problematiskt i de statliga företagen. Man skapar en politisk miljö där det är väldigt svårt för en vd att frukta sin ägare, en ägare som bortsett från politiska förvecklingar och opinionsundersökningar just ska se till att vd:n gör det som en vd ska göra för ett statligt bolag, ett aktiebolag. Det är att se till att man levererar höga och säkra vinster till sina ägare.

I det här fallet, och jag är faktiskt väldigt orolig över detta, tycks det dock icke ha varit fallet.

Anf. 46 KARIN SVENSSON SMITH (v) replik:

Fru talman! Nu är tyvärr fallet så att det inte finns ett enda järnvägsföretag i världen som jag känner till som går med vinst. Känner Anne-Marie Pålsson till något sådant är jag tacksam att få reda på vilket det är. Alla järnvägsföretag går tyvärr med förlust, mer eller mindre. Green Cargo tillhör dem som går med mindre förlust.

Nu är det inte generellt sett så att staten under alla omständigheter behåller sin vd oavsett om vederbörande sköter sig eller ej. Om man tittar på SJ, Posten eller något annat företag ser man att staten inte precis räds att byta ut vd:n om man tycker att vederbörande inte fyller de krav man har.

Jan Sundling har med all respekt, tycker jag, verkligen effektiviserat företaget. Ibland har jag varit orolig för att det har varit lite väl drastiska åtgärder. Jag har ju nära kontakt med de fackliga organisationerna. Lokförarna är väl inte alla gånger så väldigt nöjda med de rationaliseringsåtgärder de har blivit utsatta för. Men ur ett strikt företagsekonomiskt perspektiv tror jag inte att det finns mycket mer man kan önska än de åtgärder som vidtagits på Green Cargo.

Vänsterpartiet är tämligen kritiskt. Det är liksom det som är kärnan i vår identitet, vilket nyligen har konstaterats i en doktorsavhandling. Vi har lusläst och kollat vad det är de gör. Fyller de de mål vi har, att er-

bjuda rationella lösningar som företagen vill ha? Jag hävdar att de gör det. Verkligheten är inte statisk. Den förändras. Och det är anledningen till att de åtgärder som föreslås i propositionen är nödvändiga om man ska kunna hävda Green Cargos överlevnad på sikt.

Anf. 47 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag är faktiskt överens även med Vänsterpartiets representant på en rad punkter. Det gäller bland annat synen på Green Cargo och vilka förändringar som måste vidtas för att företaget ska kunna bli ett konkurrenskraftigt företag och för att det ska kunna leverera den typ av transporter som man har ambitionen att göra. På den punkten råder det inga större meningsskiljaktigheter.

Däremot är jag djupt oense med Karin Svensson Smith om synen på staten som ägare. Med risk för att låta tjugig vill jag ändå gång på gång upprepa att staten inte är någon bra ägare. Det vore väldigt trevligt om representanter från Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna någon gång tillstod att detta inte är någon bra form.

Det är regeringens sak, det är riksdagens sak, det är politikernas sak att göra annat än att driva företaget. Låt oss då göra det vi ska göra – forma spelreglerna, övervaka marknaden, se till att det fungerar! Men vi ska inte leka företag själva. På den punkten är vi nog även i fortsättningen, fru talman, djupt oense.

Anf. 48 KARIN SVENSSON SMITH (v) replik:

Fru talman! Om man tittar på vad Green Cargo sysslar med för transporter ser man att en del av dem går till och från sågverk. Man har tagit bort en hel del av de transporterna. Det har både jag och andra i den här kammaren reagerat starkt emot, för de var regionalpolitiskt viktiga, och de hindrade vägarnas kvalitet från att försämrats just genom att de här tunga transporterna gick på spår.

Men de transporter som är kvar har ingen särskilt stor lönsamhetsmarginal i dag. Vore Green Cargo privat skulle givetvis ägaren se till att lägga över transporterna på väg. Det är det som är vårt huvudmotiv för att värna om Green Cargo. Green Cargo är en viktig aktör och ett verktyg för att nå de transportpolitiska mål som finns. Men vi har inga ambitioner att äga något lastbilsföretag eller annat. Det är bättre att staten sköter de företag man har på ett bra sätt än att försöka gapa över för mycket.

Anf. 49 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Green Cargo och godstrafik på järnväg är strategiskt viktig verksamhet för att uppnå de trafikpolitiska mål som riksdagen har satt upp. Det handlar om övergripande mål, som att trafikpolitiken ska säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning. Och det handlar om delmål där man bland annat talar om tillgänglighet, säkerhet, miljö och regional utveckling.

Samtliga dessa mål är Green Cargo ett viktigt strategiskt verktyg för att uppnå. Därför är det minst sagt anmärkningsvärt och faktiskt lite sorgligt att de trafikpolitiska målsättningarna över huvud taget inte nämns i den proposition som regeringen lagt fram och som handlar om Green Cargo och dess framtid. Inte en enda gång diskuterar man de trafikpoli-

tiska målsättningarna. Inte en enda gång talar man i andra termer än effektivitet, affärsmässighet och konkurrensvillkor.

Det är symptomatiskt. Sverige ligger i topp bland EU-länderna när det gäller avreglering och marknadsorientering. Med det får vi också ett synsätt som alltmer fjärrar sig från det synsätt som har kännetecknat arbetarrörelsens partier och organisationer när det gäller att se möjligheter med ett samhälleligt ägande.

Trots negativa erfarenheter av bolagisering, avreglering och utförsäljning, både här hemma och världen över, ser man att inriktningen är tydlig. Det hjälper inte att erfarenheterna säger oss att långsiktighet i underhåll och investeringar blir sämre utan ett samhälleligt ägande och ansvar. Det hjälper inte att erfarenheterna säger oss att avregleringar och utförsäljningar leder till färre tågtransporter och mer gods på våra vägar, inte heller att vi har sett konsekvenser för miljö, vägslitage, säkerhet och även för personal när det gäller anställningsvillkor, pensioner och även jobben. Trots allt detta ligger linjen fast.

Det är nog inte många, om ens någon, som gör någon annan bedömning än att det regeringen nu har tänkt sig är en utförsäljning, även om man i propositionen öppnar för olika alternativ. Tyvärr står även en majoritet i mitt parti bakom den här propositionen, dock inte alla.

Förutom alla dessa konsekvenser finns det en mycket stark regionalpolitisk dimension i den här frågan. 70 % av Green Cargos omsättning utgörs av vagnslastsystem. Det är alltså godsvagnar. Vi har 700 terminaler över hela landet där godsvagnar hämtar gods från små och medelstora företag och utför transporter som gör att vi kan säkerställa regional utveckling i hela landet.

Det här är transporter som är samhällsekonomiskt viktiga. De är viktiga för näringslivet ute i regionerna och för miljön och säkerheten. De är samhällsekonomiskt lönsamma, men de är inte lönsamma för den så kallade marknaden.

Vad fick man se när Deutsche Bahn, som man kan läsa i medierna nu förhandlar om att ta över Green Cargo, tog över trafiken i Danmark och Holland? Jo, nedlagda järnvägsstationer, nedlagda terminaler, nedlagt vagnslastsystem och att gods flyttas över från järnväg till väg.

Vilken bedömning som regeringen gör när det gäller den inhemska trafiken eller vagnslasttrafiken får vi inte veta. Propositionen innehåller inga ambitioner när det gäller den inhemska trafiken.

Fru talman! Vi är tre vänsterpartister som har lagt en enskild motion. I stället för det här passiva förhållningssättet, vill vi se ett offensivt aktivt ägarskap som tar sin utgångspunkt i de trafikpolitiska mål som riksdagen antagit och där man tar ansvar inte bara för den internationella trafiken utan också för den inhemska godstrafiken. Vi gör det med stöd av våra kongressbeslut och av vårt partiprogram. Vi gör det med stöd av de kontakter vi har haft över hela landet med representanter för fackliga organisationer, inte minst SEKO.

Med detta yrkar jag bifall till motion N15, yrkande 2.

I detta anförande instämde Siv Holma (v).

Anf. 50 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Det här betänkandet innebär ett bemyndigande till regeringen att vidta en rad åtgärder för att genomföra nödvändiga förändringar och nödvändiga omstruktureringar av Green Cargo. Det här beslutet behövs.

Transporterna ökar mycket starkt i Europa framöver. En stor del av den ökande transportvolymen handlar om godstransporter. Det är nödvändigt att en ökande andel av detta går på järnväg och båt om vi ska ha någon möjlighet att framöver ha något grepp om de ökande koldioxidutsläppen.

Miljön tål inte att en stor del av detta hamnar på väg. Det gäller dels ur miljösynpunkt, dels ur olyckssynpunkt, dels på grund av kostnader för vägunderhåll med den allt större andelen godstransporter på väg.

Vi behöver att en större andel hamnar på järnväg framöver, men det vi ser är att järnvägens marknadsandel har fallit inom hela EU till en tredjedel från 1970-talet.

Vad gäller internationella transporter är järnvägens marknadsandel väsentligt lägre än nationella transporter. Det är gränsöverskridande trafik som växer. Den växer dubbelt så fort som den inhemska trafiken. Marknadsandelen för järnväg halveras emellertid vid gränsöverskridande trafik. Det beror på att det är tidskrävande vid gränspassager. Det handlar om lokbyten och förarbyten och kontroll av tåg och fraktsedlar. Det handlar dessutom om långa vagnomlopp som ger höga kapitalomkostnader. Det blir en låg genomsnittshastighet i Europa. 20–30 kilometer i timmen handlar det om. Det är naturligtvis en omöjlighet för många stora företag, och även små, att finna sig i. Följden av det blir naturligtvis att man inte anlitar järnväg.

Det stora problemet är ju att det inte finns något helhetsansvar för järnvägstrafiken när den går över gränser i Europa. Om det här skulle fortsätta som nu kan vi bara se fram emot sämre kvalitet och ekonomi på järnvägen och ytterligare sjunkande marknadsandelar. Det är det som är det stora hotet.

Man skulle kunna tänka sig att till exempel Green Cargo på egen hand gick ut i Europa och försökte skaffa sig marknadsandelar där genom att bygga upp ett större system. Det har Green Cargo bedömt vara ekonomiskt fullständigt omöjligt att göra.

Nu föreslår en del av oppositionen att en del av Green Cargo borde säljas ut till andra svenska intressenter. Men de som är ännu mindre på marknaden än Green Cargo har ju ännu mindre möjligheter att ge sig ut i Europa och på egen hand starta ett logistiskt system. Jag tror inte riktigt på det. Jag har inte uppfattat att det ens finns köpare till de delar som oppositionen skulle vilja sälja. Det skulle vara roligt att höra om ni har information kring om det verkligen finns köpare som är villiga att köpa dem och driva järnväg, om det nu skulle säljas.

Jag tror inte på att det är möjligt att vänta ytterligare med att göra något åt detta. Hela tiden riskerar vi att den nuvarande marknaden för järnvägen successivt försvinner. Vad händer då? Det är mycket svårt att få tillbaka dem om man skulle göra förändringar. Om de satsar på andra system är det mycket svårt att få tillbaka dem på järnväg.

Investeringar behövs. De behövs snart. Det behöver vara ett internationellt samarbete kring de här frågorna. Därför måste saker och ting hända snart.

Anf. 51 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli att ställa en fråga till Ingegerd Saarinen.

Vi har pratat rätt mycket kring kongressbeslut. Vi fick alldeles nyss höra att tre vänsterpartister står upp för Vänsterpartiets kongressbeslut och har lagt en egen motion i den här frågan. Vi har också förstått att Socialdemokraterna har gjort ett fullständigt avsteg från sitt kongressbeslut som skedde för bara någon månad sedan. De säger nej till internationella strukturaffärer men ja till samarbete.

Skulle er kongress, Ingegerd Saarinen, ha godkänt att vi får ökade koldioxidutsläpp med 760 000 ton och ökade kväveoxidutsläpp med 7 200 ton per år? Hade det varit rimliga beslut för er kongress att fatta? Det kommer att bli konsekvenserna av det som ni nu föreslår.

Anf. 52 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag är förvånad över att Maria Larsson vågar vara så tvärsäker i den här saken. Hur kan Maria Larsson veta vad som händer om vi inte genomför den här affären? Hur kan Maria Larsson veta att det är de här siffrorna som gäller och inte det motsatta, nämligen att järnvägen tappar sin marknad nu, som jag beskrev, och att det blir svårt att återfå den om vi inte gör något snabbt i stället för att fundera och försöka hitta köpare som förmodligen inte ens finns?

Anf. 53 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Hela den här affären, det framgår också när man läser de hemligstämplade handlingarna, präglas av en resignation. Man säger: Ja, det finns väl ingen annan väg, så vi måste väl göra det här. Och de ställer väl krav på oss utifrån.

Det är ett väldigt resignerat sätt att hantera en uppkommen situation på. Jag beklagar det djupt.

Vi har undersökt detta, naturligtvis inte om det finns köpare, det är inte möjligt för oss att göra, det inser Ingegerd Saarinen också, men hur en presumtiv möjlighet skulle kunna betraktas i ett internationellt perspektiv. Och vi har fått signaler om att detta skulle vara möjligt. Det skulle vara möjligt för svenska företag att knyta samarbete ute i Europa, också med ett privat ägande.

Problemet är att man med det nu framlagda förslaget sågar alla de framtidsmöjligheter som skulle kunna ge ett mycket mer positivt utfall än det som vi nu står inför – färre jobb inom godstrafiktransportsektorn, mer miljöförorenande utsläpp när alltmer transporteras med lastbil och ett beslut som inte har några vinnare. Jag beklagar det djupt, och jag förstår att Ingegerd Saarinen ska vara lojal mot sitt parti i den här frågan. Så är det ibland. Det kommer inte att gagna Sverige. Och jag är övertygad om att vi kan stå i den här kammaren om två år och konstatera att det har försvunnit ett antal jobb och att de miljöförorenande utsläppen har ökat därför att lastbilstransporterna också har ökat.

Prot. 2003/04:131  
18 juni

*Ett stärkt  
Green Cargo AB  
för hållbara  
transportlösningar*

Anf. 54 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag är mycket rädd för att Maria Larsson har rätt och att vi kommer att stå här i kammaren och finna att lastbilstransporterna har ökat. Att vi nu gör detta hoppas jag ska medföra att lastbilstransporterna inte ökar lika mycket. Helst skulle jag vilja se att de minskar. Men att inte ta detta ansvar tror jag skulle kunna medföra att lastbilstransporterna ökar mycket mer. Och den bilden vill jag inte ha.

Anf. 55 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna på Ingegerd Saarinen och Miljöpartiets nu bristande miljöambitioner. Jag ska fortsätta med det som Maria Larsson inledde med. Jag skulle vilja veta vilka garantier som finns – Ingegerd Saarinen har tydligen tillgång till hemliga förhandlingar – och som bekräftar att denna lösning skulle vara en utveckling för ökad godstrafik på järnväg.

Anf. 56 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! I motsats till delar av oppositionen anser inte jag att man ska gå ut och tala officiellt om saker som är hemliga och därmed kanske till och med störa förhandlingar som pågår. Och jag är helt övertygad om att det har styrt behandlingen av denna fråga. Jag vill därför inte kommentera detta mer än att jag ser nödvändigheten av att godstrafiken får ett internationellt sammanhang som gör att den kan styras internationellt och att det kan bli mycket effektivare vid gränsövergångar. Vi kan inte ha en situation där internationell godstrafik går i 20 kilometer i timmen. Det hoppas jag att Åsa Torstensson håller med om.

Anf. 57 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Mig veterligen är det inget oppositionsparti som har talat om någon eventuell köpare i detta sammanhang.

Jag läste innantill i propositionen. Det är därför som jag ställer frågan till Ingegerd Saarinen om det är någon bakgrundsinformation som inte har kommit med i denna undermåliga proposition. I propositionen står det att Green Cargo har till syfte att vidta åtgärder som krävs för att endast verka i attraktiva segment.

Jag skulle vilja få svar på frågan: Vilka delar av Sverige är det som ska få ökade miljöutsläpp? Vilka delar av Sverige är det som kommer att få minskad godstrafik på järnväg? Vilka är det som fortsättningsvis ska få ökade lastbilstransporter på redan dålig infrastruktur, dåliga vägar? Det vore väl lämpligt om man utifrån ett regionalpolitiskt perspektiv också fick information eftersom man i denna proposition över huvud taget inte har redovisat några konsekvenser när det gäller den delen.

Anf. 58 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Nu förstår jag bättre att Åsa Torstensson tolkar propositionen som defensiv. Men jag menar att Åsa Torstensson tolkar den fel. Det handlar inte om en defensiv politik i det här fallet. Attraktiva segment handlar om att göra fler transporter attraktiva för järnväg, att åstadkomma ett effektivare system så att transporter sker med järnväg och att vi får en större volym på järnväg, att alltså få ett bättre fungerande sy-

stem. Då får vi fler attraktiva transporter som kan ske på järnväg, och då blir det ett lönsammare system.

Prot. 2003/04:131  
18 juni

---

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

### **11 § Svar på interpellation 2003/04:532 om rättvist stödsystem för glutenintoleranta**

*Svar på  
interpellationer*

Anf. 59 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Kerstin-Maria Stalin har frågat mig vad jag avser att göra för att förslaget i Lars Grönwalls rapport *Speciallivsmedel för barn och vuxna* ska genomföras.

Rapporten som Kerstin-Maria Stalin hänvisar till är inte slutförd utan bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Därefter kommer rapporten att skickas ut på remiss till berörda instanser.

Anf. 60 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Jag måste säga att jag är fruktansvärt besviken. Det var många som trodde att jag skulle få ett nollsvar liknande dem som ministern har levererat förut. Jag kallar nämligen detta för ett nollsvar. Och det har varit många sådana nollsvar.

Men jag är en positiv person och hoppas väldigt lätt på det goda. Och hoppet tändes när jag fick höra att svaret blev flyttat från i måndags till i dag på grund av att svaret inte var klart. Då tänkte jag att det i alla fall blir ett svar. Sedan fick jag i mitten av veckan besked om att fördröjningen berodde på ett missförstånd i arbetsfördelningen. Då tänkte jag att det nog blir ett riktigt svar. Man ställer ju inte interpellationer bara för att det är roligt.

Jag har så många gånger fått höra att något är på gång. Och det finns massor av människor som ringer och frågar vad som händer eller varför det inte händer någonting. Därför ställde jag den här interpellationen.

Det är rätt bedrövligt. I Sverige har vi ett system med ett högkostnadsskydd för kostnader kopplade till funktionshinder och sjukdom. Det är 900 kr för sjukdom 1 800 kr för läkemedel. Sedan finns det en stor patientgrupp som inte omfattas av detta högkostnadsskydd och som får betala med egna pengar, upp till 5 000 kr per år. Det måste vi göra någonting åt. Detta har sagts ganska länge att något skulle hända.

Om man till exempel är glutenintolerant eller har någon annan mag- och tarmsjukdom går man kanske inte till doktorn. Men det är besvärligt, och det är dyrt. Man vet att speciallivsmedel är dyra, och då kanske det inte blir av att man köper det utan slarvar. Då får man ännu mer mag- och tarmbesvär. Man blir trött, man får näringsbrist, man kanske får reumatisk värk, och sedan leder det till långtidssjukskrivningar, om nu begreppet är känt. Varje gång som en glutenintolerant får i sig gluten blir tarmens slemhinna inflammerad.

Barn upp till 16 år kan i dag få glutenfria specialprodukter på apoteket subventionerade. Det är ungefär som att få ett recept för medicin. Men vid 16 års ålder upphör denna subventionering. Då beror det på till

exempel bostadsorten och välvilligheten hos landstinget om man ska få detta subventionerat. Man kan få detta subventionerat även när man är över 16 år, men det är väldigt olika i landet.

Detta har diskuterats sedan 80-talet. Det har lovats, det har tyckts, och det har tagits tillbaka. En tid fick man göra ett avdrag i deklarationen för detta. Men 1991 upphörde detta. Och nu får man betala dyrt, och man får betala moms. Därför ställde jag denna interpellation. Och jag frågade hur långt man har kommit. Det är inte bara jag som vill veta det, utan det är massor av människor i Sverige som nu vill veta hur långt man har kommit med detta regeringsarbete. Och vad tänker ministern göra i detta arbete nu? Såvitt jag har förstått har detta arbete pågått under 13 år. Det har också skett stora utredningar. En hette *Mat som medicin*. Den kom 1999. En annan utredning gjordes av Grönwall där han skulle visa beräkningar. Men det hände ingenting i alla fall.

Anf. 61 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Vi har haft en fantastisk utveckling på handikappområdet under det senaste årtiondet men på en punkt har det blivit sämre. Det gäller då just den här typen av specialkost.

I samband med skatteomläggningen togs avdraget för specialkost bort från skattelagstiftningen. Jag tror att det var alldeles riktigt att göra det, för det hör inte riktigt hemma i skattelagstiftningen utan bör kompenseras på annat sätt.

Det tillsattes ju en utredning strax innan det här skatteavdraget försvann. Tyvärr kom de utredningsresultaten när det var som allra jobbigast i svensk ekonomi – i början av 1990-talet. Det blev inga radikala förbättringar för de glutenintoleranta, en grupp för vilken man inte hittat en riktigt bra lösning när det gäller stöd. Det finns för andra handikappgrupper. Men ett skäl kan vara att glutenintolerans är ett handikapp som inte varit lika känt som många andra handikapp; det har inte funnits en tradition när det gäller olika samhälleliga stöd.

De glutenintoleranta är heller inte en så väldigt stor grupp i samhället. Det handlar om ungefär 40 000 människor. 1 av 200 barn som föds har inte möjlighet att ta upp de här näringsämnen på rätt sätt. För de barn som drabbas är detta mycket allvarligt. Det skapar en väldigt stor oro för föräldrarna. Det är ett livslångt handikapp för människor att vara glutenallergiker. Dels kostar det mycket. Dels innebär det ett väldigt stort merarbete.

En del positivt har dock hänt under senare år. Organisationerna har påverkat marknaden. Vi vet att många livsmedel nu inte är lika farliga för glutenintoleranta som de tidigare var. Men gluten spelar trots allt en väldigt stor roll i människors vardag. Gluten finns i allt normalt bröd och i ett livsmedel som pasta som i dag spelar en större roll än tidigare. Gluten finns också i pizza och i olika baslivsmedel som är viktiga inte minst för ungdomar.

Det här leder till väldigt stora merkostnader för den glutenintolerante. Jag vill peka speciellt på en grupp som har det väldigt tufft, och det är ungdomarna – inte minst studerande ungdomar som redan nu har svårt att klara sig. Får de inte ett bra stöd när det gäller speciallivsmedel blir det synnerligen svårt. Risken finns att man då slarvar och inte använder speciallivsmedel så som man borde göra. Därför har Lars Grönwalls



förslag om ett särskilt kostbidrag varit så uppskattat och så diskuterat bland de glutenintolerantas egna organisationer.

Utredningen kom relativt nyligen – våren 2003, som socialministern nämner i sitt svar – och den bereds. Det är bra. Jag vill bara peka på det som jag tror att Kerstin-Maria Stalin också vill trycka på, nämligen att det är angeläget att den här processen inte tar för lång tid. Jag hoppas och tror att det nu är dags för en ordentlig remissbehandling, för då tror jag att det finns stora möjligheter att remissopinionen ställer sig bakom det hela så att vi kan hjälpas åt här i kammaren med att få fram ett positivt beslut som leder till att de glutenintoleranta får stöd på villkor som motsvarar villkoren för stöd som andra handikappgrupper får.

Anf. 62 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Kerstin-Maria Stalin, jag försökte faktiskt svara alldeles korrekt på var frågan just nu ligger. Det var svaret på det som jag lämnade; det var ju den fråga som ställdes.

Jag kan ge en liten bakgrund som förklarar precis hur det ser ut.

Först och främst: Nuvarande system fungerar inte. Det är komplicerat, och det är stora lokala variationer. Dessutom, och detta är ganska viktigt, är det bara barn och ungdom under 16 år som egentligen har en lagstadgad rätt att få stöd.

Ett antal utredningar har arbetat. När jag blev socialminister konstaterade jag att utredningen *Mat som medicin* var ganska komplicerad. Den hade varit liggande. Då säger vi på departementet: Nu måste vi se till att vi skjuter fram frågan så att det händer någonting. Vi uppdrog således åt Lars Grönwall att upprätta en departementspromemoria kring förslaget och att ta fram de konkreta förslag som vi borde gå till riksdagen med.

Denna interna utredning presenterades för ungefär ett år sedan, och vi har sedan dess berett den. Det är bra förslag som utredaren kommer med. För det första lagfästs i hälso- och sjukvårdslagen, enligt Grönwalls förslag, att sjukvårdshuvudmännen har ett ansvar att erbjuda stöd. För det andra tas 16-årsgränsen bort. Det här ska inte gälla bara barn och ungdomar, utan det ska gälla alla. Dessutom vill utredaren betona att det är de medicinska behoven som ska vara avgörande; man ska inte bara arbeta efter den lista som man nu arbetar med. En viktig punkt är också att man ska kunna ge kontantbidrag i stället för att bara ha subventionerade livsmedel.

Det är bra förslag. Vi arbetar med det här och ska se till att det kommer fram ett förslag som också kan genomföras. Det vi funderar på är naturligtvis hur vi klarar finansieringsfrågan gentemot sjukvårdshuvudmännen. Vi måste ha en lösning på det innan vi går ut med förslaget. Vi bereder detta, men den här gången inte för att fördröja utan faktiskt för att skjuta fram frågan och se till att riksdagen kan fatta beslut och lösa ett mycket gammalt problem.

Lars Grönwalls utredning är alltså ett exempel på hur vi försöker komma till skott i frågan, som utretts så länge och som varit föremål för diskussioner.

Mitt svar, Kerstin-Maria, var ett försök att vara mycket formell. Så här ser ärendet ut just nu. Vi hoppas på att mycket snart kunna gå till riksdagen med ett förslag.

Anf. 63 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Ja, det var formellt svarat om var frågan ligger. Men jag visste var frågan ligger. Den ligger ju hos regeringen; det var ingen tvekan om det. Vad jag frågade var hur långt det här har kommit, om vi kan börja hoppas nu och så vidare, för det är bråttom.

Det här är en finansieringsfråga. Men man skulle – det har Grönwall sagt och det står också i utredningen – tjäna på detta. Får man till det här slipper man en massa administrativt krångel. Framför allt gäller det den enskilda människan, men staten tjänar också på detta. Sjukskrivningar kostar. Blir det fel i behandlingen av den som är glutenintolerant eller som har andra sjukdomar som påverkar hälsotillståndet så att man måste ha speciallivsmedel blir man långtidssjukskriven.

Även om det nu inte är så bråttom med just den enskilda människan borde det i fridens namn vara väldigt bråttom för statens finanser att någonting görs åt detta så att sjukskrivningarna på grund av det här minskar. Vi ska ju inte med flit sätta människors hälsa på spel.

I finansieringsfrågan har regeringen fått hjälp av Grönwalls utredning med hur detta ska räknas. Med hjälp av alla experter borde det gå.

Jag tackar så mycket för att Inger uppmärksammade just ungdomarna. Om subventionerna upphör för den som nått 16 års ålder så innebär det att det är en väldigt känslig och besvärlig ålder när det gäller att ha mag- och tarmbesvär, som man får om man inte sköter specialkost. Detta är *mycket* viktigt. Dessutom vill jag tacka för påminnelsen om att det gäller inte bara gluten utan också andra sjukdomar.

Anf. 64 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för ett väldigt positivt svar. Jag uppfattar att socialministern är engagerad för att hitta en lösning på problemet. Dessutom ser jag väldigt positivt på Lars Grönwalls utredning.

Det finns väl all anledning att anta att det kommer att vara en positiv syn på utredningen i samband med remissbehandlingen. Jag inser, och det tror jag att alla gör, att vi måste lösa finansieringsproblemen och hitta ett sjyst sätt att hantera landstingen i anslutning till detta. Situationen för landstingen är så tuff att det här måste göras på ett sätt som känns rättvist och riktigt.

Vidare tycker jag att det är intressant att ministern speciellt trycker på detta med kontantbidragen. Jag tror att det har speciellt stor betydelse eftersom det påverkar marknaden. Någonstans är det långsiktiga målet att så långt som det över huvud taget är möjligt påverka marknaden så att det blir så lite problem som möjligt för glutenintoleranta.

Vi kommer säkert inte att bli av med vanligt mjöl. Det kommer att behövas av andra skäl, men säkert kommer det att finnas fler livsmedel i den allmänna handeln som de glutenintoleranta inte behöver vara rädda för, om man mer aktivt kan påverka marknaden än vad vi hittills har kunnat göra. Jag vill läsa in en positiv hållning i socialministerns svar och tacka så mycket för de förtydliganden som har gjorts.

Anf. 65 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Ibland kan den statliga utredningskvarten verka komplicerad. Men den här gången är den ganska enkel, det vill säga att det finns

ett antal tidigare utredningar som inte har blivit någonting eller i alla fall blivit väldigt lite. För att se till att vi kan gå till riksdagen med ett aktuellt förslag, som också formellt är behandlat på korrekt sätt med en remissomgång, bad vi Grönwall att göra en utredning. Den bereds nu, och vi kommer att remissbehandla den. Avsikten är att vi ska kunna ta ett viktigt steg för att lösa det gamla problemet och ge ett fungerande och rättvist stöd, som Kerstin-Maria Stalin frågar efter.

Jag hoppas att vi ska kunna komma tillbaka till riksdagen relativt snart efter en remissomgång och att vi inte bara har genomfört förslagen utan också har löst finansieringsfrågan, som inte är oöverstiglig. Det ligger mycket i det Kerstin-Maria Stalin säger, att får vi ordning på det här är frågan om de samhällseliga kostnaderna i själva verket minskar. Men inledningsvis måste vi vara överens med sjukvårdshuvudmännen och ha hittat en lösning. Jag är optimistisk och tror att ett sådant förslag ska komma ganska snart.

Anf. 66 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Om jag glömde att säga tack för svaret var det förmodligen att jag tyckte att det inte var något bra svar. Däremot tackade jag Inger Lundberg för påminnelsen om ungdomarna, något som är så oerhört viktigt. Jag vill också tacka för påminnelsen om organisationerna och vad de har gjort. Det var en utredning år 2000, Hälso- och sjukvårdsutredningen, som höll på att sluta med en katastrof. Det höll på att bli så att det bara var mjölkallergiker äldre än tre år som omfattades, och laktos- och glutenintoleranta höll att ställas utanför systemet. Då trädde organisationerna in, gudskelov, och det blev en ändring.

Så här på slutet får jag kanske tacka, för nu har ministern sagt att vi måste se till att det här blir av relativt snart. Jag skulle vilja stryka ”relativt” och säga ”snart”. Jag är jätteglad för erkännandet att det kanske till och med inte kostar någonting för samhället, utan tvärtom.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **12 § Svar på interpellation 2003/04:535 om farmakologisk kompetens inom sjukvården**

Anf. 67 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Marie Wahlgren har frågat mig vad jag tänker göra för att stärka vårdgivarnas kompetens kring och medvetenhet om problemen med felaktig läkemedelsanvändning och vad jag tänker göra för att öka tillgängligheten på och användningen av kliniska farmakologer i sjukvården. Vidare har Marie Wahlgren frågat mig vad jag tänker göra för att stärka undervisningen vid läkarutbildningen när det gäller läkemedelseffekt och biverkningar på äldre patienter.

Jag anser i likhet med Marie Wahlgren att felaktig läkemedelsanvändning är en allvarlig och kostsam fråga för den svenska sjukvården. Vidare anser jag att det är av största vikt att felaktig läkemedelsanvändning motverkas genom åtgärder inom flera olika områden.

Den vanligaste behandlingsformen för äldre är läkemedel. Det naturliga åldrandet i kombination med ökad sjuklighet medför en ökad användning av läkemedel i denna patientgrupp. Behandling av äldre med läkemedel är dock komplicerad och kan medföra risker. Bland annat mot bakgrund av ovanstående har regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp och utvärdera läkemedelsanvändningen inom äldreområdet. Bedömer Socialstyrelsen att det finns brister i denna ska förslag till åtgärder för att avhjälpa bristerna lämnas. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2004.

Vidare kan jag informera om att vi inom Regeringskansliet för närvarande arbetar med en lagrådsremiss som innehåller förslag om inrättande av en läkemedelsförteckning på Apoteket AB. Förslagen bygger på betänkandet *Ökad patientsäkerhet på läkemedelsområdet* (SOU 2003:52) som har remissbehandlats. Utredaren föreslår att läkemedelsförteckningen ska innehålla uppgifter om alla läkemedel som patienten har hämtat ut på apoteket. Efter samtycke från patienten ska läkemedelsförteckningen därefter göras tillgänglig för läkaren i förskrivningsögonblicket. På detta sätt kommer, enligt utredaren, läkarens informationsunderlag vid beslut om behandling att förbättras betydligt. Läkaren kommer att ha tillgång till uppgifter om vilka läkemedel patienten använder, och därigenom kan det bland annat undvikas att läkemedel som samverkar på ett negativt sätt med andra läkemedel förskrivs.

Kliniska farmakologer utreder patientrelaterade läkemedelsproblem, medverkar som experter i läkemedelskommittéer, sammanställer och värderar dokumentation av läkemedel, ger utbildning om läkemedel och förmedlar producentobunden läkemedelsinformation av många slag till läkemedelsförskrivare.

Jag anser att det är viktigt att sjukvården på bästa sätt använder sig av den kompetens som kliniska farmakologer besitter. Det är dock upp till sjukvårdshuvudmännen att närmare besluta om vårdens organisation och möjligheterna att vid varje enskilt sjukhus eller klinik använda sig av kliniska farmakologer.

Vad det gäller frågan om läkarutbildningen anser jag att det är viktigt att läkarna får god utbildning vad det gäller läkemedel och äldre. Jag kan dock säga att avseende läkarnas grundutbildning är ansvarsfördelningen mellan regeringen och universiteten den, att regeringen endast beslutar om övergripande mål för att erhålla läkarexamen, och det närmare innehållet i enskilda kurser beslutas av universiteten själva.

Anf. 68 MARIE WAHLGREN (fp):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret, som jag tycker är ett ganska så insiktsfullt svar med tanke på problematiken. Jag gläder mig därför att jag tror att det viktigaste arbetet vi har är opinionsbildningen. Jag är fullt medveten om att ministern inte kan gå in och styra i de enskilda landstingen. Men jag är också glad för signalen till landstingen – att det här är en viktig fråga.

Skälet till att jag framställt den här interpellationen är att jag, när jag kom i kontakt med farmakologer, fick information dels om att det finns en brist på expertis ute på landstingen – 80 % av sjukhusdirektörerna uppger att de har dålig tillgång till farmakologisk kompetens – dels om att de upplevde att det här mycket viktiga området har fått en nedpriorite-

ring inom läkarutbildningen på flera av våra universitet. Det behöver egentligen inte leda till oro om man inte tror att detta får konsekvenser. Eftersom jag har haft en viss kontakt med läkemedelsindustrin och känner till området kring läkemedel kände jag att det här får och kommer att i den framtida sjukvården få allvarliga konsekvenser om den här kompetensen inte finns tillgänglig på ett bra sätt.

Det beror på flera saker. Ett skäl är att antalet nya läkemedel och att antalet läkemedel som är väldigt lika varandra men har ganska olika profil när det gäller biverkningar och så vidare blir allt större. Om läkare inte har god kompetens att bedöma risker och bedöma de farmakologiska effekterna riskerar felmedicineringen att öka. Också det faktum att vi blir allt äldre och att äldre konsumerar mer medicin ger problem.

Jag tror att vi har hamnat i den här situationen av flera skäl. Ett av skälen finns på ett område som jag inte tog upp i min interpellation, och det är forskningsområdet. Vi har sett från mitten av 80-talet och framåt att väldigt mycket av den medicinska forskningen har koncentrerats till saker som har att göra med den nya biologin, genteknik och annat, medan klinisk försöksverksamhet har kommit på undantag. Det har gjort att kompetensen på universiteten har minskat inom det här området.

Jag har i nuläget en fråga till ministern, och det är om han är beredd att arbeta för att uppdatera de här frågorna i den kommande forskningspropositionen.

Anf. 69 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Den svenska sjukvården ska ha som utgångspunkt att varje människa är unik och har rätt till bästa möjliga behandling. Denna behandling omfattar då också tillgång till rätt medicin och medicin i rätt mängd.

Jag fick en gång en tankeställare när jag besökte en äldre dam. Hon tog fram en plastkasse fylld med mediciner som hon hade fått av olika läkare. Hon ville gärna visa dessa mediciner för mig. Jag såg att där fanns sömnmedel, antidepressiva medel, lugnande medel, antibiotika och en del mediciner som jag inte kände igen.

Marie Wahlgren ställer några viktiga frågor i sin interpellation, och jag vill lyfta fram ytterligare en aspekt när det gäller läkemedelsbehandling för äldre. Jag tänker då på användningen av antibiotika. Medan antibiotikaföreskrivningen till yngre och medelålders kraftigt har minskat under de senaste åren har den i stället ökat till de äldre.

Professor Otto Cars vid infektionsavdelningen vid Akademiska sjukhuset i Uppsala använder ordet "överutskrivning" i detta sammanhang. Han säger att antibiotika ofta skrivs ut åt äldre för alltför lång tid och ofta också i onödan. Det finns en uppenbar fara i detta, förutom att den enskilda människan inte mår bra av för mycket medicin. Det kan också utvecklas resistens på sjukhimmens vårdavdelningar.

Alltför många läkare skriver i dag lättvindigt ut antibiotika. Det saknas i och för sig fortfarande mycket kunskap om sambanden mellan antibiotikaförbrukning och resistensutveckling. Men det är ändå rimligt att anta att en ökad föreskrivning ökar riskerna för resistensutveckling. Därför undrar jag om ministern är medveten om att äldre får mer och mer antibiotika och vad som bör göras åt detta faktum.

Anf. 70 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Marie Wahlgrens interpellation är intressant från den synpunkten att den berör den framtida utvecklingen av sjukvården på ett mycket spännande sätt. Jag är alldeles övertygad om att vi kommer att få se farmakologer och farmaceuter inne i sjukvården och inte bara som leverantörer av förskrivna läkemedel.

Det finns också en rad samarbetsprojekt mellan apoteken och sjukvården där man samarbetar dels genom ett allmänt utbyte av kunskap, dels genom att farmaceuter deltar i läkemedelsgenomgångar och ger stöd till läkarna vid förskrivning och hjälper till att bedöma hur hela läkemedelslistan för den enskilda patienten ser ut.

Det finns de som ser en framtid där läkaren bara svarar för diagnosen, svarar för att klargöra vilken sjukdom patienten har. Sedan ska läkaren diskutera med farmakologen om vilka läkemedel som ska rekommenderas patienten. Det är en oerhört spännande utveckling där tidigare gränser mellan läkaren och farmaceuten bryts eller ersätts av en ny typ av dialog.

Vi har förmodligen samma uppfattning om att det gäller att bana väg för den här typen av nytt samarbete. Man bör se till att farmakologer deltar i sjukvården med aktiva insatser och att de finns inne i sjukvården, och inte bara som en garant för en säker leverans av läkemedel. Vi är alltså överens på den punkten.

Det är klart att vi har intresse av att bevaka forskningspropositionen som kommer nästa år. Där kan vi observera hur utbildningen och forskningen på dessa områden bör se ut.

När det gäller utbildningen av läkare kan man önska att den blir tydligare och bättre på det här området. Men det måste lösas genom en dialog med högskolorna och universiteten, och den dialogen förs redan. Man diskuterar hur man ska kunna komplettera läkarutbildningen på det här området.

Lars-Ivar Ericson tar upp det problem som vi hoppas kunna lösa med den proposition som följer på den så kallade Ekbergska utredningen. Läkaren bör få tillgång till de läkemedel som patienten står på så att han eller hon kan bedöma hela läkemedelsbilden för den enskilda patienten. I dag har detta inte varit möjligt, utan man får förlita sig på samtal med patienten där man försöker få patienten att redovisa vilka läkemedel patienten har, om man inte själv varit den behandlande läkaren tidigare.

Den Ekbergska utredningen föreslår ju att läkaren ska få tillgång till patientens hela läkemedelsbild om vilka läkemedel som patienten har förskrivits.

Det är viktigt att vi tar detta steg för att skapa en säker relation mellan läkare och patient och för att förhindra felaktig förskrivning eller överförskrivning. Men det löser i och för sig inte antibiotikaproblemet. Där handlar det om att ge tydliga riktlinjer till läkarna om förskrivning om antibiotika.

Det är alldeles sant som Lars-Ivar Ericson säger, att förskrivningen av antibiotika minskar, dock inte för de äldre. Här arbetar både Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet aktivt för att ge tydliga rekommendationer om förskrivning av antibiotika så att den totala förskrivningen minskar – detta för att undvika att vi får en ökad resistens och därmed alldeles nya problem. De ansvariga myndigheterna arbetar således mycket aktivt för att det lösa problemet.

Anf. 71 MARIE WAHLGREN (fp):

Fru talman! Jag vill önska ministern lycka till i arbetet med att påverka Utbildningsdepartementet. Man tar alltid till detta med forskning, och eftersom jag själv har forskarbakgrund är jag lite allergisk mot det. Men här finns det skäl att göra det. Forskning är alltid en grund för att kunna hålla personer aktiva på universiteten.

Det finns inte tillräckligt med undervisning för att hålla farmakologerna fullt sysselsatta på heltidsanställningar på universiteten. Men om det finns forskningspengar, finns det också kompetens som kan göra sig hörd när det gäller hur mycket av denna kompetens som behöver ingå i läkarutbildningen.

Det måste alltid vara en dialog med universiteten. Vi politiker kan aldrig ha tillräcklig specialistkompetens för att avgöra hur mycket av detta, hur många poäng och så vidare som ska ingå i läkarutbildningen. Men vi behöver föra en dialog om vad vi vill ha ut ur de moderna utbildningarna.

Vi pratar ganska ofta om universitetets tredje uppgift. När det gäller läkarutbildningen har universiteten en oerhört viktig tredje uppgift, att vara delaktiga i samhällsdebatten om hur läkemedel påverkar kostnaderna i samhället för sjukvården.

I ett samhälle som Sverige kan det inte vara rimligt att 10 % av de patienter som söker sig till akutsjukvården i princip är där för att de har fått fel typ av sjukvård. Det krävs också mer individualiserad medicinering.

På grund av att jag hade framställt denna interpellation hade jag en oerhört intressant diskussion med Ellen Winge som är farmakolog och skillnader mellan män och kvinnor i synen på läkemedel. Man behöver inte bara rapportera biverkningar, utan man borde också följa upp dem när det gäller kön och kanske i ännu större utsträckning ålder.

Vi vet ju att äldre patienter i allra högsta grad reagerar annorlunda på mycket av standardmedicineringen. De äldres kroppar har ett annat upptag av läkemedel. De har också en annan enzymuppsättning. De äldre patienterna är dessutom – som Lars-Ivar sade – medicinerade med väldigt många olika läkemedel som påverkar varandra.

Ibland tar man upp en politisk debatt därför att man vill ha en konflikt. Men det har jag faktiskt inte gjort den här gången, utan jag har gjort det just därför att jag vill lyfta de här frågorna i samhällsdebatten, och den här talarstolen erbjuder en möjlighet att göra det. Och jag känner en viss glädje över att det ändå verkar finnas en acceptans för problembeskrivningen hos ministern och att man kommer att arbeta vidare med de här frågorna.

Jag skulle gärna vilja att ministern utvecklade lite mer om den utredning som pågår kring äldre som nämndes i första delen av svaret.

Anf. 72 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Aldrig förr har vi haft så många äldre människor som vi har i dag i Sverige. Medellivslängden för en svensk kvinna är drygt 82 år och för en svensk man drygt 77 år. Det betyder att sjukvården belastas hårt och att det ofta måste fattas snabba beslut. Då finns det riskfaktorer som överutskrivning och felaktig ordination. Därför är det ytterst angeläget att sjukvårdsgivarens kunskaper om läkemedelseffekter och eventuella biverkningar stärks.

Jag vill citera socialministern som i en debattartikel med rubriken *Plan för äldreomsorgen* skriver så här: "Mer personal med rätt kompetens behövs för att klara av den framtida äldre vården." Jag skulle snarare vilja uttrycka det så här: Mer personal med rätt kompetens krävs redan nu för en värdig och bra individuell vård.

Det viktiga sambandet mellan äldres hälsa och läkemedelskonsumtion bör över huvud taget uppmärksammas mer. Jag gläder mig över att socialministern tänker på antibiotikaförskrivningen, och jag ser fram emot att utredningen ska bli klar.

Vi ser även att i en god omvårdnad finns sådant som tillfälle till motion, terapi och rätt kost med som viktiga faktorer som kan minska användandet av läkemedel. Att få tala med någon kunnig, empatisk person kan betyda minskad medicinförbrukning.

Det är de äldre som har lagt grunden för vårt välfärdssamhälle, och de ska ha rätt till bästa möjliga omvårdnad och trygghet.

Anf. 73 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag ska svara Marie Wahlgren på frågan om uppdraget till Socialstyrelsen. Socialstyrelsen ska gå igenom hela problemställningen när det gäller läkemedelsförskrivningen till äldre. Bakgrunden var den diskussion som uppmärksammade överförskrivningarna och att många äldre kunde stå på 35 läkemedel, som man dessutom visste var rentav skadliga när de kombinerades. Alltihop berodde på ett problem i äldreomsorgen över huvudtaget förmodligen, att de äldre medicinerar mer än vad de bör göra, men också på att den förskrivande läkaren inte visste vad patienten hade för övriga läkemedel.

Socialstyrelsen ska gå igenom det här. Samtidigt som Socialstyrelsen gör det tar vi nu ett steg genom att förverkliga den ekbergiska utredningen, som innebär att vi i alla fall löser problemet med att läkarna inte vet vilka mediciner patienten står på.

Men Socialstyrelsens uppdrag är vidare än så. De ska titta närmare på hela äldreomsorgen och på hela problemet med läkemedelsförskrivning till de äldre. De kommer alltså med sin rapport senast den 31 december i år.

Sedan handlar det här också om sjukvårdens sätt att se på patienten. Jag menar att en riktigt bra sjukvård har vi den dagen jag som patient har en fast relation med en familjeläkare eller husläkare för att få en första bedömning av mitt hälsotillstånd när jag är orolig. Men i det ögonblick som det konstateras att jag har en sjukdom är det otroligt viktigt att man ser till hela patienten och går ifrån att bara bedöma den enskilda sjukdomen, det enskilda problemet till att se på patienten i sin helhet. Då måste vi ha flera kompetenser runt patienten som arbetar mer i team.

Det handlar ofta inte bara om läkare, utan det handlar om andra kompetenser som ska förstärka sjukvårdens bemötande av patienten. Här menar jag att vi i framtiden kommer att få se fler farmakologer i team runt patienten när man ska behandla patienters sjukdomar.

Jag tror att vi är på väg åt det här hållet. Det kommer att ta lång tid innan vi ser detta i verkligheten, men vi är på väg åt det hållet. Då gäller det att uppmana sjukvårdshuvudmännen att i större utsträckning utnyttja farmakologerna i sjukvården och inte bara när det gäller att hantera själva distributionen och försörjningen av läkemedel.



Anf. 74 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Det känns lite gott som folkpartist att höra socialministern ta det vackra ordet husläkare i sin mun, måste jag säga. Jag tror att det stämmer att husläkaren och den personliga läkaren är en oerhört viktig resurs. Då är det också oerhört viktigt att allmänläkarna har en god förståelse för behovet av kunskap kring läkemedel.

För att de här teamen ska fungera måste man kanske som husläkare veta att man ska koppla in en farmakolog eller en person med läkemedelskunskap. En oerhört viktig bit är också fortbildningen av läkare.

Det har just varit en debatt i samhället om läkemedelsindustrins utbildningar och deras "pushningar" för sina läkemedel. De bidrar med mycket kunskaper inne i sjukvården, men problemet är att de ofta inte balanseras av den oberoende kunskapen. De kliniska farmakologerna och till och med farmaceuterna har en än viktigare roll i att bidra till kunskapsuppbyggnaden och till den oberoende granskningen. De kan göra det uppenbart för läkare att det nyaste läkemedlet kanske inte alltid är det bästa, därför att man till exempel inte vet vilken biverkningsprofil läkemedlen har, men också att det i vissa fall verkligen är det bästa därför att man kan nå så mycket bättre terapier. De kan då känna till skillnaden mellan de här två lägena.

Därför tror jag att vi kan ena oss i dag om att farmakologerna behövs för den framtida svenska sjukvården.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **13 § Svar på interpellation 2003/04:536 om vårdhem för anorexipatienter**

Anf. 75 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Christer Winbäck har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att öka möjligheten att skapa fler vårdhem och att vårdtagarna får en reell chans att kunna byta mellan dem om behov föreligger.

Vårt sjukvårdssystem är uppbyggt enligt principen att det är sjukvårdshuvudmännen, som utifrån de grundläggande bestämmelserna i hälso- och sjukvårdslagen, ansvarar för att medborgarna erbjuds hälso- och sjukvård och för organiseringen av vården. Det är således det enskilda landstingets ansvar att besluta om organiseringen av anorexivården.

Eftersom patienter som drabbas av ätstörningar är olika och problemen uppkommer på olika sätt måste vården utformas utifrån de enskilda individernas särskilda behov. Hälso- och sjukvårdslagen klargör också att vården och behandlingen så långt det är möjligt ska utformas och genomföras i samråd med patienten. I lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område klargörs vidare att när det finns flera behandlingsalternativ som står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet ska den som har ansvaret för hälso- och sjukvården av en patient medverka till att patienten ges möjlighet att välja det alternativ som han eller hon föredrar. Den som har ansvaret för hälso- och sjukvården av en patient ska också medverka till att en patient med livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada får en förnyad medicinsk bedömning i

det fall vetenskap och beprövad erfarenhet inte ger entydig vägledning och det medicinska ställningstagandet kan innebära särskilda risker för patienten eller har stor betydelse för dennes framtida livskvalitet.

Den psykiatriska vården utgör ett för regeringen prioriterat område. I den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården klargörs bland annat att insatserna till barn och ungdomar med psykisk ohälsa ska stärkas genom ett tidigt och adekvat stöd, genom samordnade insatser mellan barn- och vuxenpsykiatri samt genom ett utvecklat vårdinnehåll. För att stimulera en utveckling i enlighet med den nationella handlingsplanen har staten tillfört landsting och kommuner 9 miljarder kronor under åren 2001–2004. Socialstyrelsen har givits i uppdrag att svara för den nationella uppföljningen och utvärderingen av satsningen. I styrelsens årsrapport 2003 klargörs bland annat att några landsting bildat särskilda specialteam för ungdomar som nyinsjuknat i psykos, har depressiva tillstånd med risk för självmordshandlingar eller lider av åtgärningar och/eller tvångstillstånd.

Jag vill också nämna att den av regeringen tillsatta psykiatrisamordnaren bland annat har till uppgift att lämna förslag till utveckling av psykiatrins former, bedöma behovet av slutenvårdsplatser samt pröva om det krävs nya vårdformer mellan slutenvård och öppenvård. Psykiatrisamordnaren har också givits ett särskilt ansvar för att tillsammans med kommuner, landsting och berörda statliga myndigheter formulera strategier för kvalitetsutveckling med syfte att samordna och stärka utvecklingsarbetet.

Jag vill avslutningsvis framhålla vikten av att utvecklingsarbetet nu fortskrider i enlighet med de nämnda satsningarna. Jag förutsätter att huvudmännen för hälso- och sjukvården tar sitt ansvar för att vården utformas utifrån de individuella behov patienterna har.

Anf. 76 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Herr talman! Jag tackar ministern för det positiva svaret. Det känns som att det i svaret finns en del öppningar för att göra den här typen av vård betydligt bättre och effektivare än den är i dag. Åtgärningsproblematiken är ju stor, långvarig och utbredd, speciellt bland flickor. Det är en svår och långsam behandling för att klara en sådan här patient till att bli frisk – om man nu egentligen någonsin blir riktigt frisk från den här sjukdomen. Det kan diskuteras.

Ministern säger att ansvaret ligger hos landstingen. Jo, det är ju riktigt att de har ansvaret för att utforma vården. Men det är också så att den här patientgruppen kan tyckas ha något för små resurser i förhållande till det antal patienter av den här typen som ändå finns i respektive landsting. En vårdform som tyvärr är väldigt dåligt utbredd i Sverige i dag är vårdformen mellan det akuta, livshotande skedet och när man är så pass frisk att man kan gå i öppen vård. Det är med andra ord en flera månader lång slutenvårdsbehandling. Den finns i dag på väldigt få ställen.

Det finns ett antal vårdhem med lite olika inriktningar, vårdmodeller och specialiseringar som erbjuder vård i Sverige. Det finns i dag ett hyfsat bra samarbete, tror jag, mellan landstingen. Men det finns för få platser. Som ministern säger är det också så att vården ska utformas i samråd med patienten. Det är bara det att ofta är de här patienterna inte särskilt villiga att samråda kring sin sjukdom. Det är besvärligt. Man vill på

något sätt inte ha vård eftersom man är inne i sina tvångsföreställningar och fixeringar om hur man vill ha det.

När man lyckas övertala en sådan patient, med föräldrar eller utan, att komma till ett sådant här vårdhem och det efter några veckor visar sig att det inte fungerar, då är det otroligt viktigt att man har stor möjlighet och beredskap att byta. Olika vårdhem har olika inriktning. Även personkemin är otroligt viktig i det här fallet; att man har kontaktpersoner som fungerar och som är kompetenta och välutbildade och som, framför allt, med empati kan sätta sig in i den enskildes situation. Det handlar ju om att med morot och piska hjälpa de här patienterna att få ett vettigt förhållningssätt till mat och en del andra föreställningar som man ofta har.

Det är en väldigt lång behandling. Jag tror att det kan kännas positivt om det går att ge signaler om att man ska öka möjligheten att få praxisen att snabbare kunna byta behandlingsform, vårdhem etcetera, vid behov. Det innebär ofta att man får åka över landstingsgränserna för att klara detta.

Det är positivt att ministern i sitt svar pekar på att psykiatrisamordnaren speciellt ska se över sådana här former och att det kan krävas nya former mellan slutenvård och öppenvård. Det är precis vad som krävs för den här gruppen. Det känns angeläget med tanke på omfattningen och storleken hos den här patientgruppen att man ändå ger lite tydligare signaler om att den här typen av vård är prioriterad.

Anf. 77 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Vi rör oss på ett område som delvis är nytt. Det är ganska intressant att anorexi är känt sedan mycket länge. Där har man en kunskap och i alla fall för de flesta fungerande terapier. Däremot är ju bulimi relativt nytt. Jag noterade i något material som jag tog del av att man egentligen inte diskuterade detta i mitten av 70-talet. Det är ett problem som har vuxit under de senaste årtiondena.

Här står vi inför en frågeställning: Hur kan det komma sig att detta problem växer? Det är inte heller så att det begränsas, som man trodde i början, till unga människor och i huvudsak unga flickor. Vi ser nu att det här problemet växer också hos andra grupper. Det är män, invandrare, äldre kvinnor och också barn före pubertetsåldern som får de här problemen.

Det är klart att det är otroligt allvarligt. Då är det viktigt att sjukvårdshuvudmännen avsätter resurser nog för att erbjuda varje patient adekvat vård och adekvat behandling. Vi vet också att det utvecklas behandlingsformer som har visat sig fungera även om de måste vara otroligt individuellt anpassade.

Varje landsting behöver naturligtvis inte utveckla egna vårdhem. Men man måste se till att man i samverkan med andra landsting försäkras om att det finns tillräckligt många platser på vårdhem som kan erbjuda adekvat behandling. Det är viktigt att vi från riksdagen och från den nationella nivån uppmärksammar sjukvårdshuvudmännen på deras ansvar. Det här är ett växande problem. Det är viktigt att man avsätter resurser. Varje enskilt landsting har ett ansvar för att det ska finnas platser att tillgå även om man inte arrangerar det i egen regi eller i det egna landstinget. Man ska veta att man ska kunna erbjuda patienten vård på den här typen av hem.

Sedan har vi det andra problemet. Det är att slutenvården inte är den enda formen, inte bör vara den enda formen. Här måste vi hitta en kombination så att man arbetar med en behandling som förutsätter slutenvård som följs upp med öppenvård, med regelbundna samtal och att man följer den enskilda patienten. Det måste naturligtvis också utvecklas i nära kontakt med de vårdhem som patienten har varit på och i huvudsak primärvården, som måste ha en beredskap för att ge stöd och hjälp till den enskilda patienten. Här har landstingen mycket att göra, och det är viktigt att vi gemensamt uppmärksammar landstingen på deras ansvar.

Anf. 78 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Herr talman! Jag tackar ministern för de positiva tongångarna. Det är ju så att delar av det här området är ganska nytt. Ministern nämner bulimi. Det senaste, som stod i tidningen i går, handlade om ortorexi, det vill säga när man är farligt fixerad vid nyttig mat, träning och så vidare. Man får alltså tvångstankar av olika slag. Det blir till en mani att äta rätt och hålla sig i trim och allt sådant. Alla de här typerna av sjukdomar handlar om tvångsföreställningar som är lite mer än de vanliga jämfört med oss som försöker äta nyttigt men som ändå kan slarva då och då.

Det är riktigt att en del av de här terapierna fungerar bättre än andra. Det finns en variation av olika modeller, och olika modeller passar olika patienter. Det är väldigt svårt att säga att just en viss terapi passar en viss pojke eller flicka. Det är därför man måste ha den höga beredskapen att testa olika modeller över tiden för att se vad som passar bäst. Det handlar dock inte bara om resurser och platser. Det handlar även om att landsting och andra ser till att teckna avtal med andra landsting för att få platser hos dem och så vidare. Men det får inte bli för få stora enheter. En enhet har, som jag ser det, ofta en och samma typ av vårdmodell, en och samma typ av terapi och förhållningssätt till sjukdomen. Blir det för få sådana får man inte tillräcklig variation mellan de olika vårdmodellerna. Det kan vara till förfång för den enskilde patienten men också till förfång för utvecklingen av den typen av vård. Får man ett mindre antal patienter men fler vårdhem kan det ibland vara till fördel i det här fallet. Det handlar som sagt om att kunna utveckla den här vården, som ministern säger.

Jag tror att det är oerhört viktigt att känna att vi gemensamt jobbar för detta. Landstingen har ett ansvar, men vi ska också härifrån kunna ge signaler om att det här är ett prioriterat område. Det är det som jag känner är angeläget.

Naturligtvis får man i det akuta skedet akut hjälp med dropp, även om det är oerhört svårt. Det finns många tankar hos den sjuke i samband med det och så vidare. Öppenvården är också väl utvecklad i många delar av landet. Men den långa slutenvården finns inte på särskilt många ställen. Övergångsformerna mellan akut slutenvård, slutenvård och öppenvård kanske i alla delar inte heller riktigt fungerar såsom jag känner det i dag.

Jag har mångårig egen erfarenhet av området, och jag kan tycka att det skulle vara bra om man härifrån försökte ge lite starkare signaler i samband med psykiatrisamordnarens uppdrag att se över psykiatrin och ta fram alternativa vårdformer. Man bör ge signaler åt olika håll, och det kan vara värdefullt att vi härifrån hjälper till att beakta just den här gruppens särskilda behov. Det är en växande grupp. Det är i dag inte bara flickor, utan som ministern nämner är det också många andra som nu

börjar lida av åtstörningar fram och tillbaka. Det är oerhört tråkigt, och jag tror att det är viktigt att vi försöker hjälpas åt för att få det här så bra som möjligt.

Prot. 2003/04:131  
18 juni

---

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **14 § Bordläggning**

Anmälde och bordlades

Propositioner

2003/04:170 Program för energieffektivisering, m.m.

2003/04:171 Sveriges tillträde till avtalet om immunitet och privilegier för Internationella brottmålsdomstolen

#### **15 § Kammaren åtskildes kl. 13.22.**

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 8 § anf. 25,  
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 71 (delvis) och  
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

*/Monica Gustafson*

# Innehållsförteckning

<b>1 § Ny riksdagsledamot .....</b>	<b>1</b>
<b>2 § Avsägelse.....</b>	<b>1</b>
<b>3 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet.....</b>	<b>2</b>
<b>4 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....</b>	<b>2</b>
<b>5 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....</b>	<b>2</b>
<b>6 § Meddelande om riksmötet 2004/05 .....</b>	<b>3</b>
<b>7 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen .....</b>	<b>3</b>
<b>8 § Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken .....</b>	<b>3</b>
Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU20 .....	3
Anf. 1 MIKAEL ODENBERG (m).....	3
Anf. 2 KARIN PILSÄTER (fp) .....	5
Anf. 3 MATS ODELL (kd).....	8
Anf. 4 LENA EK (c).....	11
Anf. 5 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) .....	14
Anf. 6 MATS ODELL (kd) replik.....	17
Anf. 7 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik.....	17
Anf. 8 MATS ODELL (kd) replik.....	18
Anf. 9 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik.....	19
Anf. 10 KARIN PILSÄTER (fp) replik .....	19
Anf. 11 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik .....	20
Anf. 12 KARIN PILSÄTER (fp) replik .....	20
Anf. 13 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik .....	21
Anf. 14 MIKAEL ODENBERG (m) replik .....	22
Anf. 15 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik .....	22
Anf. 16 MIKAEL ODENBERG (m) replik .....	23
Anf. 17 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik .....	23
Anf. 18 LENA EK (c) replik.....	24
Anf. 19 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik .....	24
Anf. 20 LENA EK (c) replik.....	25
Anf. 21 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik .....	25
Anf. 22 LARS BÄCKSTRÖM (v).....	26
Anf. 23 MATS ODELL (kd) replik.....	29
Anf. 24 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	30
Anf. 25 MATS ODELL (kd) replik.....	31
Anf. 26 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	31
(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	31
<b>9 § Ändring av utgiftsområden .....</b>	<b>32</b>
Konstitutionsutskottets betänkande 2003/04:KU25 .....	32
(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	32
<b>10 § Ett stärkt Green Cargo AB för hållbara transportlösningar .....</b>	<b>32</b>
Näringsutskottets betänkande 2003/04:NU15 .....	32
Anf. 27 ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	32

Anf. 28	NYAMKO SABUNI (fp)	34
Anf. 29	MARIA LARSSON (kd)	35
Anf. 30	ÅSA TORSTENSSON (c)	37
Anf. 31	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s)	39
Anf. 32	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	41
Anf. 33	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	42
Anf. 34	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	42
Anf. 35	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	43
Anf. 36	MARIA LARSSON (kd) replik	43
Anf. 37	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	44
Anf. 38	MARIA LARSSON (kd) replik	44
Anf. 39	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	45
Anf. 40	KARIN SVENSSON SMITH (v)	45
Anf. 41	MARIA LARSSON (kd) replik	47
Anf. 42	KARIN SVENSSON SMITH (v) replik	47
Anf. 43	MARIA LARSSON (kd) replik	48
Anf. 44	KARIN SVENSSON SMITH (v) replik	48
Anf. 45	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	49
Anf. 46	KARIN SVENSSON SMITH (v) replik	49
Anf. 47	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	50
Anf. 48	KARIN SVENSSON SMITH (v) replik	50
Anf. 49	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	50
Anf. 50	INGEGERD SAARINEN (mp)	52
Anf. 51	MARIA LARSSON (kd) replik	53
Anf. 52	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	53
Anf. 53	MARIA LARSSON (kd) replik	53
Anf. 54	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	54
Anf. 55	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	54
Anf. 56	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	54
Anf. 57	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	54
Anf. 58	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	54
	(Beslut skulle fattas den 19 juni.)	55
<b>11 §</b>	<b>Svar på interpellation 2003/04:532 om rättvist</b>	
	<b>stödsystem för glutenintoleranta</b>	<b>55</b>
Anf. 59	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	55
Anf. 60	KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	55
Anf. 61	INGER LUNDBERG (s)	56
Anf. 62	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	57
Anf. 63	KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	58
Anf. 64	INGER LUNDBERG (s)	58
Anf. 65	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	58
Anf. 66	KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	59
<b>12 §</b>	<b>Svar på interpellation 2003/04:535 om farmakologisk</b>	
	<b>kompetens inom sjukvården</b>	<b>59</b>
Anf. 67	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	59
Anf. 68	MARIE WAHLGREN (fp)	60
Anf. 69	LARS-IVAR ERICSON (c)	61
Anf. 70	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	62
Anf. 71	MARIE WAHLGREN (fp)	63

Prot. 2003/04:131  
18 juni

---

Anf. 72 LARS-IVAR ERICSON (c).....	63
Anf. 73 Socialminister LARS ENGQVIST (s) .....	64
Anf. 74 MARIE WAHLGREN (fp).....	65
<b>13 § Svar på interpellation 2003/04:536 om vårdhem för anorexipatienter .....</b>	<b>65</b>
Anf. 75 Socialminister LARS ENGQVIST (s) .....	65
Anf. 76 CHRISTER WINBÄCK (fp) .....	66
Anf. 77 Socialminister LARS ENGQVIST (s) .....	67
Anf. 78 CHRISTER WINBÄCK (fp) .....	68
<b>14 § Bordläggning.....</b>	<b>69</b>
<b>15 § Kammaren åtskildes kl. 13.22. ....</b>	<b>69</b>



